EKİM

İşçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ, BİRLEŞİN! Sayı: 48 Eylül 1991

Çözüm mücadeledir

Seçimler, burjuvazinin kendi sınıfsal egemenliği üzerine örttüğü bir meşruluk şalıdır; o kendi egemenliğinin sınıf karakterine ve zora dayanan özüne, Marks'ın ifadesiyle, *"genel oydan çıkan ve genel oyun sonucu ... halkın iradesinin ifadesi olarak"* gerçekleşen bir egemenlik görüntüsü vererek meşruluk kazandırmaya çalışır.

Türkiye'de genel oy mekanizmasının burjuvazi açısından yerine getirdiği bu işlev önemli ölçüde yıpranmış bulunuyor; burjuva devletin sınıf karakteri bugün olduğu kadar hiç bir dönem kendini kitleler nezdinde bu kadar açık bir biçimde ortaya koymamıştı. Burjuva devlet, sınıf mücadelesinin kızgınlaştığı ve gittikçe "yönetememe" krizine yuvarlandığı dönemlerde son derece şeffaflaşır ve onun üzerindeki şu "kutsal" demokratik biçimler, tıpkı şimdi Türkiye'de yaşandığı gibi, egemenliğinin çıplak zora, teröre dayandığı gerçeğini saklayamaz. Meşruluk krizini yaşayan burjuva iktidar, kitlelere, yönetebilme kudretinde olduğunu ancak "zor" ile anlatmaya çalışır.

Devrim ülkesi, sınıf mücadelesi önündeki sis bulutlarının hızla kaybolduğu bir coğrafyadır. Burjuva seçim mekanizmasının "halkın iradesini" ne denli yansıttığı en çarpıcı bir biçimde bu coğrafyada görülür.

Türkiye'de insanlar, bu sonunucusu ile birlikte son 8 yılda 8 kez sandık başına gitmiş ve "iradeleri" ile ülke yönetimine "katılmış" olacaklar. Ne ki seçimlerin hiç biri gelişen muhalefeti dizginleyemedi ve düzenin aradığı "siyasal istikrarı" sağlamayı başaramadı. Her bir seçimi, kısa bir süre sonra gündemin başlıca maddeleri arasına yerleşen "erken seçim" tartışmaları izledi.

Düzenin istikrar arayışı ve buna bağlı olarak güçlü bir yürütme yaratma isteği ile hiç bir burjuva partinin geniş yığınlar açısından "alternatif" olarak görülmemesi arasındaki çelişki, %20'lik oy oranı ile bir partinin çoğunluğu elde etmesini sağlayan seçim yasaları ile giderilmeye çalışıldı; bunun kendisi ise siyasal istikrarı sağlamak bir yana giderek düzen için ek bir istikrarsızlık öğesine dönüştü.

*

Gündemdeki erken seçim, herşeyden önce düzenin siyasal temsil düzeyinde bir "meşruluk" krizi yaşadığını gösteriyor. Meşruluğu geniş emekçi kesimlerce tartışılır hale gelen, öte yandan politik ve iktisadi alandaki manevra açısı daralan burjuvazi için, erken seçim, kısa süreli bir soluklanma ve bunun ardından, seçimin emekçi yığınlarda yaratacağı beklenti ve durgunluktan da yararlanarak yeni bir iktisadi ve siyasi saldırıyı başlatabilme fırsatıdır.

Burjuvazinin manevra açısının daralması; iktisadi-siyasal tercihlerinin geniş bir yüzeye yayılmaması, tüm burjuva partilerini aynı programatik çerçeve içinde toplamaktadır. Bu çerçeve ise, ihracata dönük ekonomi, sübvansiyonların, destekleme alımlarının, sosyal güvenlik harcamalarının, eğitim ve sağlık harcamalarının kısılması ve giderek son iki hizmet alanının özelleştirilmesi, KİT'lerin özelleştirilmesi, işsizliğin yaygınlaştırılması, reel ücretlerin düşük tutulması vb.dir. Sosyaldemokratlarm şu ünlü "önce bölüşümün adaletli hale getirilmesi" sloganının pek duyulmaması, her seçimden önce TÜSİAD'da "görücüye çıkan" burjuva partilerin tümünün özelleştirmeden, serbest piyasa ekonomisinden, kamu kesimini daraltmaktan, istikrar sağlamaktan vb. sözetmesi bir rastantı değil, yalnıca bu gerçeğin teyid edilmesidir.

Burjuvazinin dış pazarlara dönük bir iktisadi politika uygulayarak bunalımı aşma progra-

mıyla, işçi sınıfı ve emekçilerin güncel talep ve çıkarları arasında önemli hiç bir kesişme noktası yoktur. İşçi sınıfı ve diğer emekçi katmanlar, hemen bugün ücretlerin yükseltilmesini, işten atılmalara son verilmesini, yasal hak ve güvencelerin genişletilmesini, baş fiyatların artırılmasını vb. talep ederlerken, düzen partilerinin iktisadi programlarında dile gelen uygulamalar ise bu taleplerle taban tabana zıtlık taşımaktadır. Eczacıbaşı, Yüce vb. temsilcilerinin ağzından sermaye çevreleri seçimden sonra, şimdiye dek uygulananlardan daha "acı bir reçete"nin zorunlu olduğunu ısrarla vurguluyorlar. Burjuva partilerin tümü gelecek bir kaç yılın "çok zor" olacağını ifade ederek, sermayenin reçetelerini uygulamaktaki kararlılıklarını beyan ediyorlar vb.

*

Türk burjuvazisi, gelişen toplumsal muhalefeti düzen içine kanalize edebilecek, dizginleyebilecek yöntemlerin gittikçe tükendiğini hissediyor. Daha düne kadar kitlelerin gündemini kendi tercihleri doğrultusunda ve son derece rahat bir biçimde belirleyebilen burjuvazi, son dönemlerde Körfez savaşı, 141-142, Kürtçe serbestisi, sınırötesi operasyon vb. gibi çok önemli araçlara sahip olmasına karşın "siyasal nabzı" elinde tutamadığını somut olarak görüyor. İçinden geçilen son yıllar işçi sınıfının eylemleriyle tüm emekçi kesimlerin (bazen de aktif olmak üzere) desteğini yanına alarak toplumda bir karşı gündem oluşturmaya başladığına işaret ederken, Kürt ulusal mücadelesi ise kazandığı kitlesellik ve radikallik boyutuyla, siyasi arenayı burjuvaziye rağmen şekillendiren bir diğer önemli karşı güç olarak ortaya çıkıyor.

Süreğenlik kazanmış eylem çizgisini her geçen gün derinleştirerek toplumda bir karşı inisiyatif odağı haline gelmeye başlayan işçi sınıfının ve "haklarını" ancak sokaklara taşarak alabilecekleri yönündeki eğilimleri artan diğer emekçi kesimlerin, kendi eylemlerinde yaşadıkları heyecan ve politizasyona rağmen, seçimler karşısında apolitik bir tavır göstermelerini ancak bu veriler ışığında anlayabiliriz.

Bu göstergeler, artık kitleler tarafından düzen partilerinden herhangi birinin umut olmak bir yana, neden "kötüler içinde en iyi" olarak dahi değerlendirilmediğini ortaya koyuyor.

İşçi sınıfı başta olmak üzere toplumun emekçi kesimlerinde "hakların" şu ya da bu burjuva partiyi destekleyerek parlamento aracılığıyla alınabileceğine duyulan "inanç" tükenmeye başlarken, hakların kazanılmasının mücadeleden geçtiği inancı derinleşmektedir.

İşçi sınıfının seçimler karşısındaki apolitik tavrının bir diğer önemli nedeni, seçimleri kendi tarihsel-siyasal programı doğrultusunda kullanma bilincinden, ve bu bilincin billurlaşmış ifadesi olan partisinden yoksunluğudur. Sosyalistlerle sınıf hareketi henüz birbirinden farklı noktalardadır ve dolayısıyla sosyalist hareket, sınıfın öncüsünü birleştirmiş bir siyasal parti olarak toplumun gündemini belirleyebilmek imkanından henüz çok uzaktır.

*

Sosyalistlerin etkin bir siyasal güç olarak politika sahnesine çıkamaması, aynı anlama gelmek üzere sınıfın siyasal eyleminin önderliğini üstlenememesi, yıllardır, reformcu siyasal akımların, seçimlerde burjuva fraksiyonlarından "en iyisi"ni desteklemenin "yarar sağlayacak" tek politika olduğunu savunmalarının gerekçesi de olmuştur. Bu anlayış doğrultusunda "SHP'nin desteklemesi" ya da "ANAP'a oy verilmemesi" hiç olmazsa demokrasi yolunda "bir adım" atabilmenin bir yolu olarak gösterilmiştir.

Gelinen noktada bu politikaların kendi dar amaçlarını gerçekleştirme yeteneği açısından dahi tutarsız ve yarasız olduğu net olarak görülebilmektedir. Mevcut burjuva partilerin burjuva demokrasi normları, iktisadi politikalar vb. açısından birbirlerinden ciddi hiç bir farklılıkları olmadığı her geçen gün kitleler nezdinde daha açık bir olgu haline gelmiştir. Burjuvazinin çıkarı ise, aksine, bu partilerin kitleler nezdinde birbirinden farklı almaşıklar olarak değerlendirilmesinin sağlanması ve böylece seçim mekanizmasının etkin kullanımı aracılığıyla kendi sınıf egemenliğinin üzerindeki "meşruluk" örtüsünün daha da kalınlaşmasıdır. Reformizmin, "SHP'ye evet" ya da "ANAP'a hayır" biçiminde özetlenen politikasının, burjuvazinin bu farklı "seçenek" yaratma amacına "soldan" verilen destekten öte bir anlamı yoktur. Yaşanan süreç, burjuva "muhalefet"in güçlenmesine rağmen reformistlerin iddia ettiklerinin aksine kutsal "demok-

rasi"nin "bir adım" dahi ilerlemediğini, aksine işçi sınıfı ve Kürt halkı üzerindeki baskının, terörün gün geçtikçe daha da koyulaştığını göstermektedir.

Kuşkusuz önümüzdeki erken seçim de, işçi sınıfının burjuva programı reddettikleri ve kendi tarihsel-sınıfsal programları doğrultusunda tavırlarını belirledikleri bir siyasal olay olmaktan uzaktır. Ne ki, sosyalist siyasal önderlikten yoksun olduğu böylesi bir konjonktürde dahi, işçi sınıfı, kazanımlar elde etmek için burjuva partileri "umut" görmek yerine, ağırlıkla kendi özgücüne ve kendi sınıfsal eylemine güvenmektedir. Yitirdikleri itibar nedeniyle artık kitlelerden ancak "ödünç oy" isteme cesareti gösterebilen burjuva partilerden herhangi birini desteklemek, yalnızca ve yalnızca burjuvazinin kitleleri kendi seçenekleri içinde manipüle etme amacına verilmiş bir destek anlamı taşıyacaktır.

*

Ne sosyalistlerin henüz güçsüz oldukları ne de boş oy vermenin zaten işçi sınıfında varolan "apolitik" tavrı güçlediren bir politika olacağı vb., herhangi bir burjuva partinin desteklenmesi için gerekçe yapılamaz.

Belirttiğimiz gibi, işçi sınıfı ve emekçi kesimlerin burjuva partileri karşısındaki "apolitik" tavrı sınıfın polikadan uzaklığının göstergesi değil, aksine anlamı yeterince bilince çıkarılamamış olsa da, bir sınıfsal tavırdır.

Sosyalistlerin gündemi etkileyebilen etkin bir siyasal güç olabilmesi ise herşeyden önce işçi sınıfının bu burjuva almaşıklar karşısında bağımsızlaşabilen bir eylem çizgisi tutturabilmesini zorunlu kılar. İçine girilen süreç, manevra açısı daralan burjuvazi ile, talepleri genişleyen ve acilleşen işçi sınıfı arasındaki mücadeleninin daha da gerginleşeceğinin işaretlerini veriyor. Dolayısıyla, sosyalistler açısından bugünkü güncel görev, işçi sınıfının, burjuva partileri ve sendika bürokrasisinin inisiyatifini parçalayan ve kendi özgücüne güvenen bir mücadele çizgisi tutturmasını teşvik etmek, bu süreç içerisinde sınıfın öncü kesiminin ilk başlarda en azından ileri unsurlarıyla birleşebilmek ve bu kadroların sınıfa taşıyabileceği teorik-pratik açılımları yapabilmektir.

Komünistler önümüzdeki seçimleri bu bakışaçısı ile;

* Sınıfsal ayrımların silikleştirilmeye çalışıldığı bir dönemde, bir yandan burjuva partilerin programlarının sınıf karakterini ve tüm olarak burjuva düzeni teşhir etmek, diğer yandan ise işçi sınıfının bağımsız ve özgücüne dayanan eylemini teşvik etmek;

* İşçi sınıfının kendi bağımsız sınıfsal amaçları doğrultusunda mücadelesinin yetkinleştirilmesi ve iktidar mücadelesine dönüştürülmesi için ihtilalci bir sınıf partisinin yaratılmasının güncel bir görev olduğunu vurgulamak;

* Burjuvazinin "sosyalizm öldü" çığlıklarının karşısına tok bir "Yaşasın sosyalizm" şiarını çıkarabilmek;

* Kürt ulusal mücadelesinin meşruluğunu savunmak ve sınıfa enternasyonalist görevleri doğrultusunda seslenebilmek;

* İşçi sınıfı içinde ekonomik-demokratik hakları kazanmanın burjuva partilerden "umut" beklemekle değil; aksine bu uğurda özgüce dayalı bir mücadele yürütmekle mümkün olabileceğinin propagandasını yapmak için bir fırsat sayarlar.

Marksist-leninistler taktiklerini, anti-kapitalist hedeflerine bağımlı ve uyumlu bir tarzda saptarlar. Onlar için anti-kapitalist özden koparılmış ve burjuva demokrasisinin kendi içinde ilerletilmesi amacına vb. indirgenmiş bir siyasal tutum sözkonusu olamaz. Bu bakış doğrultusunda komünistler seçimleri de, kapitalist düzen karşısında sosyalizm programının bağımsız, sınıfsal, devrimci karakterinin kitlelere ulaştırılması açısından önemli bir imkan olarak değerlendirirler.

Komünistler ve öncü işçiler; bu perspektif çerçevesinde burjuva adaylar karşısında bağımsız sosyalist adayların çıkarılabildiği yerlerde, bu adaylar aracılığıyla işçi sınıfı ve emekçi halka dönük propaganda ve ajitasyon faaliyeti yürütecek ve kitleleri sosyalist adayları desteklemeye çağıracak; bu adayların olmadığı her yerde ise sosyalist hareketin bağımsız siyasi tavrının bir gereği ve sınıf hareketinin burjuva partilerin etkisinden bağımsızlaşabilmesinin güncel taktiksel yolu olarak, "çözüm düzen partilerinde değil mücadelededir" şiarını yükseltecek ve kitleleri bu şiar etrafında boş oy kullanmaya çağıracaklardır.

EKİM

EKİM I. Genel Konferansı

Değerlendirme ve Kararlar

Örgütsel Sorunlar

Hareketimizin ortaya çıkış süreci bir ön teorik hazırlığın ürünü değildi; kopuş geçmişin örgütsel siyasal faaliyetini eleştirel bir değerlendirmeye tabi tutmanın zorunluluk haline geldiği bir dönemde ve bu eleştirel süreç zemininde oluştu. Bu kopuş süreci; örgüt sorununda leninist bir kavrayışa ulaşmayı kolaylaştıran özellikleri de kendi içinde barındırıyordu; çünkü, eleştiriye muhatap küçük-burjuva devrimciliği; örgütsel alanda yaşanan zaafların ideolojik-sınıfsal temellerine inmemek konusunda özel bir direnç gösteriyor, dahası ideolojik çizgi ile örgütsel siyasal faaliyet arasındaki ilişkiyi bulanıklaştırıp, yok sayıyordu.

Böylece yaşanan bu "iç hesaplaşma" süreci örgüt sorununda iki farklı yaklaşımı da kendi içinde gittikçe bir netliğe ulaştırıyordu. Bu iki yaklaşımdan biri; "pratiğin teoriden bağımsız ele alınamayacağını" ve örgütsel alandaki zaafların ideolojik-teorik arka planı bulunması gerektiğini savunurken; küçük-burjuva yaklaşım ise, örgütün bilimsel-ideolojik kimliğini, toplumsal-sınıfsal kimliğini ve devrimci politik kimliğini birbirlerini bütünleyen unsurlar olmaktan çıkararak, ideolojik kimliğin kendi başına bir örgütün politik faaliyetinin muhtevasını belirlemede yeterli olduğunu savunuyordu. Bu bakış açısı, küçük-burjuva yaklaşımın örgüt sorununu, ideolojik-sınıfsal içeriğinden soyutlayarak, teknik bir aygıt sorununa indirgediğini gösteriyordu.

Örgütün ideolojik kimliği, toplumsal kimliği ve devrimci varoluş biçimi birbirini bütünler ve marksist-leninist ideoloji ancak bu bütünsel temel üzerinde kendini yeniden üretilebilir, bu unsurlardan birinin devre dışı bırakılması halinde ise ideolojik-siyasal yozlaşma kaçınılmaz bir yazgı haline gelir.

Bu bakış doğrultusunda; hareketimiz, yaşadığı ideolojik netleşmenin siyasal bir "kopuş" haline gelebilmesinin ancak bu netleşmenin siyasal-sınıfsal anlamına kavuşturulmasıyla ve bütün bu unsurların örgüt aracılığıyla maddi bir güç haline dönüştürülebilmesiyle mümkün olabileceği gerçeğinden kalkarak, kendi önüne illegal fabrika hücreleri zemininde yükselen ihtilalci bir sınıf örgütü yaratılması görevini yerleştirdi.

Yaşanan 4 yıllık siyasal faaliyet süreci, kavrayışımızı yalnızca doğrulamakla kalmadı, aynı zamanda kazandığımız yeni deneylerle onu zenginleştirmemizi ve derinleştirmemizi de sağladı.

Bu, 4 yıllık siyasal faaliyet süreci, pratiğin öğreticiliğiyle bir kez daha gösterdi ki; yalnızca önsel olarak doğru ideolojik argümanlara sahip olmak bir marksist-leninist proletarya hareketi olmak için yeterli değildir. Her şeyden önce; bu ideolojinin kendini pratik siyasal faaliyette örgütsel bir mücadele aracılığıyla yeniden üretebilmesi gerekir; bu ise devrimci bir varoluş aracılığıyla ve ancak sınıfsal bir zemin üzerine oturtularak gerçekleştirilebilir.

Marksist-leninist örgüt, siyasal faaliyetinde bir dizi sınıf dışı merkezkaç eğiliminin baskısı altındadır. Bu merkezkaç eğilimleri özellikle legal alanın çekiciliğine boyun eğiş ve sınıf dışı marjinal çevrelerde örgütlenmenin ve güç olmanın kolay bir "başarı" yolu olması nedeni ile, fabrika hücreleri temelinde örgütlenme perspektifinin yitirilmesi biçiminde kendini gösterir.

Doğal olarak, bu merkezkaç eğilimlerinin, gerek toplumsal ortamın baskısı, gerekse de neredeyse "yerleşik" bir değer haline gelmiş olan küçük-burjuva örgüt geleneklerinin etkisi nedeni ile, örgüt içi yaşam üzerinde de dolaylı, dolaysız etkileri olmaktadır. Örgüt sürekli olarak bürokratizm, aydın konformizmi, anarşist-nihilist, antiotoriterizm gibi ihtilalci sınıf örgütü açısından yabancı, sınıf dışı sapmaların baskısına açıktır.

Elde geçmişten devralınabilecek hiçbir güç ve devrimci sınıfsal örgüt geleneği olmadan, sınırlı sayıda devrimci ile yeni bir örgüt inşa etme çabasına yönelen hareketimiz açısından da tüm bu baskılar, -üstelik yeni ve bir anlamda "köksüz" olmanın verdiği dezavantajla birleşince- daha da

yoğun olarak sözkonusuydu.

Hareketimiz bütün bu basınçları henüz başlangıçta ulaşmış bulunduğu devrimci-sınısal örgüt kavrayışı sayesinde, bu "yabancı" unsurların örgüt içi yaşantımıza ve siyasi faaliyetimize yönelik etkilerine karşı duyarlı davranarak önemli ölçüde sınırlandırılabildi. Bugün örgütümüzün üye ve aday üyelerinin belirleyici ağırlığını işçi kökenli yoldaşlarımızın oluşturuyor olması; bazı fabrikalarda "hücre" aşamasına ulaşmış bulunmamız; örgüt içi yaşantıda leninist açıklık ve disiplin konusunda belirli bir mesafe katetmemiz vb. bu anlayışın somut sonuçlarıdır.

Ne ki; bu gerçeğin kendisi, henüz ulaşmak istediğimiz noktadan uzak olduğumuz, ideolojik yönelimimizle siyasal-örgütsel faaliyetimiz arasındaki açıyı tam olarak kapatamadığımız gerçeğini karartmamalıdır.

Önümüzdeki dönemde örgütsel çalışmadaki yanlış eğilimlerin ortadan kaldırılabilmesi ve fabrika hücreleri zemininde yükselen ihtilalci sınıf partisinin yaratılması görevine yönelik somut adımlar atılabilmesi, ancak bu sorunların tüm kadrolar nezdinde bilince çıkarılabilmesiyle mümkündür.

Fabrika örgütlenmesi

* Bir marksist-leninist illegal örgüt, merkezi örgüt, düzenli çıkan yayınlar, yerel komite ve hücreler ile temel olarak da öncü işçilerin yönettiği fabrika hücreleri demektir. Fabrika hücreleri, çeşitli örgütlerin organik bir toplamı olan partinin üzerinde şekillendiği temel örgütlenme biçimleri, sınıf yöneliminin kendisini pratikte ortaya koyabileceği alanlardır. Marksist-leninist hareket açısından fabrika hücreleri temelinde örgütlenmek, onun, örgütsel ve sınıfsal yönelişiyle doğrudan bağlantılı olduğu gibi, aynı zamanda kadrosal dayanakları açısından da kritik bir önem taşır. Çünkü sözkonusu sınıf yönelimi sonuç olarak ancak bu yönelime uygun kadro tipiyle pratik bir anlam kazanabilir.

* Fabrika çalışması herşeyden önce bölgedeki fabrikaları, tarihi, niteliği, stratejik önemi, coğrafik konumu vb. açısından tanımayı zorunlu kılar. Sözkonusu fabrikanın mücadeleci bir tarihe sahip olup olmadığı, fabrikada hangi siyasal akımların etkin olduğu, fabrikadaki üretimin kapitalist ekonomi içindeki stratejik önemi, fabrikanın diğer fabrikalara coğrafik yakınlığı ve önderlik yeteneği vb. hakkında sağlam bilgilere sahip olmaksızın yürütülecek faaliyet, genel propaganda faaliyeti sınırını aşmaz ve amaçlanan etkinliğe ulaşılamaz.

Artizanca, amatörce faaliyetin önüne ancak saptanmış hedefler üzerinde yoğunlaşan ve saptanmış amaca ulaşmak için sürekli yeni yaratıcı yöntemler geliştiren profesyonelce bir siyasal faaliyetle geçilebilir. Fabrikalarda öncü işçilerden oluşan hücreler temelinde örgütsel bir yapı oluşturabilmek birinci olarak marjinal çevrelerde ya da legalitenin çekiciliğinde sıkışan bir çalışma yerine herşeyden önce fabrikalara yönelmekle ve ikinci olarak da bu yönelinen fabrika üzerinde yaygın ve yoğun bir propaganda-ajitasyon faaliyeti yürütmekle mümkün olabilir.

* Kuşkusuz hücreler oluşturmayı hedeflediğimiz fabrikaları tanımamız, burada çalışan öncü işçileri tanımaktır herşeyden önce. Bir fabrikada faaliyet yürütmek, buradaki işçi kitlesi içinde mücadeleci kişiliğe sahip, asgari güvenilirlik ölçütü taşıyan, gelişmeye açık, önder nitelikli işçileri saptamayı zorunlu kılar. Bu öncü işçiler belirli bir siyasal gelişmişlik düzeyine sahip unsurlar olabileceği gibi, henüz siyasal bilinç açısından geri olmakla birlikte çalışkanlığı, dürüstlüğü ve haklarını savunma konusundaki kararlılığı vb. özellikleri ile fabrika işçilerinin saygısını kazanmış "doğal önder" işçiler de olabilir.

Yürütülen faaliyetin ilk ürünü olan işçi ilişkilerini asgari bir güvenilirlik ölçütü taşımak kaydıyla, çok seçici davranmadan okuma, tartışma grupları ya da fabrika çevreleri halinde biraraya getirmeli ve bu ilişkiler aracılığıyla bir yandan fabrikada yeni ilişkilere ulaşmayı hedeflemeli, diğer yandan da mevcut ilişkilerin bir hücre örgütlenmesi açısından teorik ve pratik alanda eğitimini sağlamalıyız.

Okuma, tartışma, eğitim vb. gruplarda ve fabrika çevresinde bir araya getireceğimiz işçilerde, bir örgüt üyesi öncü işçide arayacağımız normları aramak yönündeki yanlış eğilime düşmememiz gerektiği gibi, fabrika hücresinin yüklenebileceği örgütsel faaliyetleri bu gruplar aracılığıyla yürütmeye çalışmak gibi bir yanlış eğilime de düşmemeliyiz. Açıktır ki, bu gruplar ve fabrika çevreleri hücre örgütlenmesini oluşturmak, hücreninin en geniş işçi kitlesiyle temasını sağlamak ve aynı

zamanda illegal örgüt hücrelerinin gizliliğini garantilemek için bir araç olabilirler ama hücrenin yerine ikame edilemezler. Yürüttüğümüz faaliyetin bir ilk ürünü olan bu çevreler, bizim işçileri örgüt üyeliği açısından sınadığımız alanlar olabilmeli, bu işçilerin merkez organa katkı yapmalarını ve ayrıca örgüte düzenli bağış vermelerini sağlamaya çalışarak ilişkilerimizin boyutunu genişletebilmeliyiz.

Bir fabrikada yükselen mücadele dönemlerinde bu işçi çevrelerini ortak tartışmaların yapıldığı ve ortak tavırların belirlendiği geniş katılımlı işçi toplantıları örgütlemek konusunda seferber edebilmeli, bu toplantıları tüm öncü işçilerin ortak tavır alma eğilimlerini güçlendirmek ve siyasal etkimizi genişletmek doğrultusunda kullanabilmeliyiz.

* Bir fabrika çalışması yürütebilmek ve bu çalışmanının sonucu olarak fabrika hücreleri oluşturabilmek, o fabrikanın özgüllüğüne yönelik bir popaganda ve ajitasyon faaliyeti yürütülmeksizin, yalnızca genel propaganda ve ajitasyon faaliyeti ile başarılamaz. Yürüttüğümüz faaliyetlerde bu gerçeği yeterince gözetmediğimiz, yalnızca merkezi propaganda araçları ve bildirileriyle yetinme tutumu içinde olduğumuz açıktır. Şu ana dek fabrikaların özgül sorunlarına yönelik hiç bir broşürümüz olmadığı gibi, bildiri sayısı da son derece önemsiz bir niceliktedir. Hareketimizin ajitatör ve propagandist kadrolarının sayısal azlığı açısından içinde bulunduğu sıkıntı ile birleşince, yazılı ajitasyon ve propaganda araçlarının yaygın ve etkin kullanımı sorununun önemi çok daha artmakta, bu alandaki eksikliğin giderilmesi ertelenemez bir görev olarak önümüzde durmaktadır.

Öte yandan hareketin yükseldiği bir evrede sözlü propaganda ve ajitasyon faaliyetinin önemi de artmakta, hareketimizin, bu faaliyetin artan önemine paralel olarak bu alanda yeni kadrolar yaratma sorununda kısa vadede somut adımlar atması zorunlu olmaktadır. Özellikle işçi kadrolarımız iyi birer ajitatör ve propagandacı olarak yeteştirilmeli, propaganda ve ajitasyon faaliyetinin etkisini denetlemek kaydıyla, bu kadrolara fazlaca duraksamaksızın görev verilebilmelidir.

* Değişik fabrikalarda tek tek üyelerimiz ya da ilişkilerimiz olduğu halde hücre aşamasına henüz gelinemediği ya da çevre oluşturulamadığı durumlar yaygın olarak yaşanmaktadır. Bu hallerde fabrikada hücre ya da çevre oluşturamamış olmak bu işçilerle yürütülen politik faaliyetin aksamasına neden olmamalıdır. Farklı alanlardaki tek tek ilişkilerin, kadroların faaliyetlerinde de bölünmeye ve zaman ayırma zorluklarına neden olduğu açıktır. Bu nedenle aynı bölgede yeralan bu tip ilişkileri bir yönetici ya da örgüt üyesi inisiyatifinde geçici olarak bir komite ya da çevre olarak birleştirmek, yürütülen faaliyetin daha sonuç alıcı olmasına yolaçabilecektir.

* Hücre örgütlenmelerinin faaliyetlerinde etkin olabilmeleri, dağınık ve kendiliğinden bir çalışma tarzı yerine, önüne belirli somut görevler koyabilen ve bu somut görevler çerçevesinde işbölümüne dayalı olarak çalışabilen bir yapı haline dönüşebilmeleriyle mümkündür. Henüz hiç bir fabrikada içeriden bildiri dağıtımı örgütleyebilmiş değiliz ve bu aşamada bu durum bir ölçüde gizliliğin gerektirdiği zorunluluklardan kaynaklanmaktadır. Ne ki, etkin faaliyet yürüten bir fabrika hücresi oluşturabilmek, içeride yaygın ve sürekli dağıtım yapabilecek bir mekanizmayı oluşturmaya bağlıdır. Bu konuda daha bugünden planlar yapmalı, bu yönde görevlendirmeler gidebilmeli ve şartları hazırlayabilmeliyiz.

Gizlilik kurallarına riayet etmek kaygısı, faaliyeti dar bir çevreyle sınırlama eğilimini doğurmakta, bu durum da kendi içine dönük, kapalı devre ilişkiler içinde bir kısırlaşmaya ve geniş işçi kitlesinden kopuk bir "siyasal" faaliyete neden olabilmektedir. Kuşkusuz fabrika hücrelerinin ya da hücre aşamasına gelmemiş yerlerde EKİM üyesi işçilerin tümünün açığa çıkarak politik faaliyet yürütmeleri, özellikle öncü işçilerin yoğun bir biçimde işten çıkarıldığı ve dar örgüt yapılarından dolayı siyasi polisin tüm ilişkelere ulaşmasının nispeten kolay olduğu bir dönemde doğru bir tutum olmayacaktır, ama, hücrenin bu konuda da kendi içinde bir işbölümüne gidebileceği, belirli bir kadroyu deşifre olma pahasına öne çıkarabileceği ve çıkarması gerektiği açıktır. Öte yandan, örgüt gizliliğini korumak açısından en güvenilir yol, hücrenin çeperinde çeşitli çevreler ve gruplar oluşturarak kitlesel ilişkileri genişletmektir. Fabrika hücresi yaratıcı bir çalışmayla en zor dönemde dahi fabrika özelindeki somut sorunlardan yola çıkarak bu türden çeşitli çevreler oluşturabilir. Dolayısıyla kendi içine kapanarak gizliliği koruma eğilimi, aksine bir yandan deşifre olma ihtimalini artırırken, diğer yandan da örgüt-

sel çalışmayı kısırlaştırıp giderek tasfiye olma tehlikesiyle yüzyüze bırakır.

Öncü işçilerin işten çıkarılmaları, kısa vadede sık sık hücrelerin dağılmasına ve dolayısıyla bu durumda faaliyetlerde kesintiye neden olabilmektedir, fakat işten çıkarılan öncü işçilerin uygun özelliklere sahip olanlarını profesyonelleştirmek diğerlerini ise teorik konularda ve örgütsel çalışma konularında, illegalite alanında eğitmek, yetkinleşmiş bir örgütçü olarak yetiştirmek mümkündür ve bunu yapmakla aynı zamanda orta vadede sınıf içinde daha güçlü bir siyasal faaliyetin imkanlarını da hazırlamış oluruz.

* Fabrika çalışmasının başarısı açısından, yalnızca fabrikalara değil, aynı zamanda işçilerin yoğun olarak oturduğu semtlere yönelik yoğun bir propaganda ve ajitasyon faaliyeti gereklidir. Özellikle fabrika içlerinde Merkez Yayın Organı, bildiri, broşür vb. propaganda-ajitasyon araçlarının yaygın olarak dağıtımının yapılamadığı dönemlerde, işçi semtlerine yönelik dağıtım daha da önem kazanmaktadır. Kuşkusuz yalnızca bu faaliyetleri yürütmekle yetinmemek, aynı zamanda bu faaliyetlerin etki ve ürünlerini toplayabilmek gerekir. Öte yandan kısa vadede bu etki ve ürünleri toparlayamıyor olmamız, faaliyetin "sonuçsuzluğu" gibi bir duygu yaratmamalı, çalışmada özel bir ısrar gösterebilmeliyiz.

Amatörce değil ama profesyonelce bir siyasal faaliyet yürütmek her örgütün kendi inisiyatifinde doğrudan kullanabileceği teknik-askeri bir altyapıya sahip olmasını gerektirir. Ne ki, mevcut durumda bırakalım birim örgütlerini yerel örgütler düzeyinde dahi bu olanaklardan yoksunuz. Altyapı konusundaki bu eksiklik ve zaaflar kısa sürede çözülemediği takdirde amatörce bir çalışmanın aşılabilmesi de olanaklı değildir.

Fabrika çalışmasının etkin yürütülebilmesi açısından bir başka gereklilik her örgüte bağlı ve bu konuda uzmanlaşmış dağıtım gruplarının oluşturulması ve bu grupların etkin ve süreklilik gösteren bir faaliyete kanalize edilmeleridir. Yaygın ve sürekli olmayan bir dağıtım faaliyeti hem siyasal faaliyetin etkisiz olmasını sağlayacak, hem de dağıtım gruplarını atalete sürükleyecek, bu durum da etkin siyasal faaliyet açısından kusursuz bir işleyişe sahip olması gereken dağıtım ağının iyi çalışmamasının geriye dönüp, bütün örgütü atalete sürüklemesine neden olabilecektir.

* Bugün pek çok önemli fabrikada onlarca devrimci ve sosyalizm sempatizanı öncü işçi vardır. Bunların çeşitli devrimci-demokratik akım arasında bölünmüş olması, gerek fabrika örgütlenmesi gerekse bu temelde proletaryanın ihtilalci partisinin inşaası açısından aşılması gereken bir olumsuzluktur. Komünist işçiler, sınıf içinde dağınık duran ve bu nedenle de etkisizleşen bu devrimci işçi potansiyeline, sekter yaklaşımlara karşı mücadele ederek ve etkin birleştirici bir tutumla yaklaşırlar. Fabrika çalışması içerisinde bu unsurları partinin kadro potansiyeli olarak görmek, ama kuşkusuz onların geri eğilimlerine karşı mücadele etmek ve en önemlisi bu işçilere en etkili birleştiricinin sınıf mücadelesi pratiği olduğu bilinciyle yaklaşmak önem taşımaktadır.

* * *

* Marksist-leninist illegal bir örgüt açısından yerel örgütler, merkez ile birim örgütleri (hücreler) arasında yeralan, partinin siyasal çizgisi ve disiplini altında yerel düzeyde işçi hareketine, toplumsal muhalefet hareketlerine önderlik etmeyi hedefleyen ve bu doğrultuda birim örgütleri de yöneten temel örgütlerdir.

Yerel örgütler (il komitesi, bölge komitesi, yaka komitesi vb.) kendi alanında hareketin pratik, siyasal ve örgütsel önderliğini üstlenirler. Bu örgütlerin görevi dar anlamda alt örgütleri yönetmek değil, sınıf mücadelesine kendi alanında müdahale ve önderlik etmek ve bu amaç doğrultusunda alt örgütlere pratik-siyasal önderlik yapmaktır. Bu görevin kendisi yerel örgütlerin, araya bürokratik-örgütsel aşamalar yerleştirmeden, doğrudan sınıf hareketine müdahale etmeye yetenekli bir biçimde inşaasını gerektirir.

Yerel örgütlerin faaliyetlerini "dar örgütçülük"le sınırlandırmayıp, onları sınıf hareketine müdahale konusunda yetkinleştirebilmek açısından, bu örgütlerin kadro bileşiminde "örgütçü devrimci"lerin yanısıra, işçi kökenli kadroların artan bir düzeyde yeralmasına özen göstermek önem taşımaktadır.

"Örgütçü devrimci"ler, örgütsel faaliyetin teknik yönleri açısından sahip oldukları deneyime karşın, dar anlamda örgütü yönetmeyi kendi içinde amaç haline dönüştürebilirken, işçi kökenli kadrolar deneyimsizliklerine karşın siyasal faaliyeti sınıf hareketinin sorunlarına bağlayabilmektedirler. Öte yandan işçi kadroların sınıf hare-

ketinin dar ve ekonomik sorunları içinde sıkışma yönündeki eğilimleri de devrimci kökenli kadrolar tarafından dengelenebilmektedir. Dolayısıyla yerel komitelerin kadro bileşimini bu gerçekler ışığında saptayabilmeli, fakat kuşkusuz ki işçi kökenli kadroların yönetici komiteler içindeki ağırlığını, onları iyi birer örgütçü olarak hazırlamak temelinde sürekli artırabilmeliyiz.

* Merkezi faaliyetin etkinleşmesi, örgüt merkez organlarının iyi çalışabilmesi, yerel örgütlerin çalışmalarını profesyonelleştirebilmeleriyle mümkündür. Bu örgütler kendi içinde ne kadar uzmanlaşabilirler ve pratik-siyasal faaliyetin pek çok alanında yetkinleşebilirse, siyasal faaliyetin "merkeziliği" de o denli güvence altına alınmış olur.

Yerel örgütler kendi alanlarında inisiyatifli olabildikleri, sorunlara yaratıcı yöntemler geliştirerek müdahale edebildikleri oranda siyasal faaliyetin sürekliliği de garanti altına alınmış olur. Yerel örgütlere bu anlamda inisiyitif tanımak, yerel çalışmaya daha fazla önem vermek ama, bu yapılırken her türlü çevreci, amatörce, esnafça çalışmaya yönelik eğilimlerle de mücadele etmek gerekmektedir.

Görev ve sorumluluklarda ademi-merkeziyetçilik, yerel örgütlere kendi alanlarındaki faaliyet konusunda daha fazla inisiyatif tanımak, hiç bir surette genel siyasal çizginin dışına çıkılması ya da örgüt disiplininden bağımsızlaşmak anlamına gelemez; neticede bu örgütler her biri bağımsız birer merkezi örgüt değil, merkezi örgüte bağımlı yerel önderliklerdir.

* Yerel örgütlerin genel siyasal önderlik görevini etkin bir şekilde yerine getirebilmesi için yerel örgütler ile merkezi örgüt organları arasındaki ilişkiler daha sıkı ve sistematik hale getirilebilmelidir.

Örgütsel faaliyetin gerek yetkinleşmesi gerekse gerçek anlamıyla merkezileştirilmesi denetim ve rapor mekanizmasının aksaksız çalışabilmesiyle olanaklıdır. Yerel örgütlerle merkezi organlar arasındaki ilişkinin merkeziliğini ve disiplini, örgütsel yetki farklarına, yalnız başına üstün alta direktif vermesi vb. gibi mekanik-bürokratik biçimlere indirgememek, yerel örgütlere görevlerde inisiyatif tanımak ama mutlak surette bu görevlerin yerine getirilip getirilmediğini denetlemek gereklidir.

* Yerel örgütlerle alt örgütler arasındaki ilişki de aynı anlayış çerçevesinde değerlendirilebilir. Yerel örgütler, alt örgütlere yönelik siyasal öndreliklerini hareketin gelişimine ilişkin somut hedefler koyarak, planlar yaparak ve alt örgütlerin bu hedefler doğrultusunda çalışmalarını yoğunlaştırmalarını sağlayarak yerine getirebilirler. Her alt komitenin bu sınırlar içerisinde inisiyatifli ve siyasal faaliyet açısından yeterli hale getirilmesi yerel örgütler açısından önemli bir sorumluluk ve görevdir.

Neticede örgütsel önderlik herekese yapabileceği bir iş verebilmek, bu işlerin yerine getirilebilmesi için doğru kadrosal seçimi yapabilmek ve saptanan görevlerin yerine getirilmesini denetleyebilmektir. Bu önderliğin yerine getirilebilmesi ancak görevlerin doğru bir tanımlamasını yapabilmekle ve her örgüt üyesinde bir görev ve sorumluluk bilinci yaratabilmekle imkanlı hale gelebilir. Kuşkusuz, kendi görevlerini başka komitelere devretmekle ve görevlerin yerine getirimeyişini "başka"larının sorumsuzluklarıyla açıklamakla örgütsel önderliğin bir ilgisi yoktur.

* Yerel siyasal faaliyetin profesyonelce yürütülebilmesi yine yerel örgütlerin kendi içinde işbölümü içinde çalışabilmesine, yan örgütler ve örgütsel faaliyetin altyapısını oluşturabilmesine vb. yakından bağlıdır.

Baskı-dağıtım, sahte evrak, askeri işler vb. alanlarda uzmanlaşmış kadrolara sahip olamayan bir yerel örgütlenmenin faaliyeti amatör bir siyasal çalışma sınırlarını aşamayacaktır.

Bir yerel örgütlenme faaliyetin çeşitli alanlarında işbölümüne yönelmezse etkin çalışma yürütemez. İşbölümü, görevlerin net bir tanımını zorunlu kılar; bu çalışmayı etkin kıldığı gibi aksayan görevlerin neden, nasıl ve kim tarafından aksatıldığını da net bir biçimde ortaya çıkarır, dolayısıyla önlemlerin yerinde ve zamanında alınmasını da kolaylaştırır.

* * *

* Marksist-leninist ihtilalci bir örgüt açısından disiplin sorunu, onun iktidar perspektifiyle yakından ilgilidir; bu disiplin, farklı fikirlerin demokratik bir tazda örgüt içinde tartışılmasının ardından alınmış bulunan kararların istisnasız bütün örgüt ve kadroları bağlaması ve bu doğrultuda davranılması anlamına gelmektedir.

Örgüt içi disiplin, ilk olarak ortak program

etrafında oluşmuş bir gönüllü birliğin ve ikinci olarak demokratik bir tartışma sonucu ortaya çıkmış irade birliğinin üzerinde yükseldiği için, demokratik işleyişin dışında değil, aksine onun bir gereği olarak ortaya çıkar. Esasen zora değil gönüllülüğe dayanan bir disiplindir.

Örgüt içi disiplin bu karakteri gereği, örgütteki konumundan bağımsız olarak bütün üyeler için geçerlidir ve yalnızca üstün altı değil altın da üstü denetleyebilmesine dayanır.

* Disiplin, demokratik merkeziyetçiliğin zorunlu bir koşuludur. Merkezileşme olmadan, ideolojik-programatik ve temel taktiklerdeki birliğin örgütsel birliğe dönüşmesi sözkonusu olamaz. Örgütsel birliğin ideolojik-programatik ve temel taktiklerde sağlanan birliğin üzerinde şekillenmesi, marksist-leninistlerin örgüt birliğini teknik bir aygıt birliğine indirgemediğini, örgüt sorununun ideolojik muhtevasını öne çıkardıklarını gösterir, marksist-leninistler merkezileşmeyi ve altın üste tabiliğini ise bir aparat birliği olarak değil, ideolojik birliğin her somut durumda yeniden üretilmesiyle gerçekleşen örgüt ve mücadele birliği olarak kavrarlar.

* Bu perspektif doğrultusunda merkez organların ve yönetici kadroların önder rolünü uygulayabilmesi örgüt içi katılım ve açıklık mekanizmalarının yaratılabilmesiyle doğrudan ilgilidir.

Yönetici organlar, karar ve uygulamalarında, alt örgütleri ikna etmeye, onları her somut adımda yeniden kazanmaya çalıştıkları ve bu karar ve uygulamaların hayata geçmesinde onlara inisiyatif verebildikleri oranda, merkeziyetçiliğin bürokratik bir uygulamasını dışlamış ve demokratik merkeziyetçiliği hayata geçirmiş olurlar.

Marksist-leninist bir örgüt, demokrasiyi, onu salt seçime indirgeyen biçimsel bakıştan ayrı olarak, örgüt içi katılım ve açıklığı her aşamada sağlamak, alt organlara inisiyatif tanımak, görev ve sorumluluklarda ademi-merkeziyetçiliği tam anlamıyla uygulamak olarak kavrar.

* Örgüt içi açıklık, tüm bilgilerin merkez organlarda toplanması, örgütsel-siyasal faaliyetin sorunları başta olmak üzere her alanda merkezi yayın organına gönderilen yazılarla ve alt ve üst organların karşılıklı olarak birbirlerine faaliyetlerini düzenli rapor biçiminde sunmalarıyla olasıdır.

Alt organlar üst organları denetleyebilmek, merkezi yetkilerin bürokratik kullanımının önüne geçebilmek için eleştirilerini yazılı olarak merkezi organlara, gerektiği takdirde ise yayınlanmak üzere merkez yayın organına göndermeyi alışkanlık haline getirmelidir.

Merkez yayın organının bir tartışma kürsüsü olarak kullanılabilmesi en ağır illegalite koşullarında dahi örgüt içi açıklığın ve kararlara katılımın işleyebilmesini sağlar.

Örgüt içi açıklığın bir diğer unsuru ise, çoğunluğun kararlarına uymakla yükümlü olan azınlığa, ayrı bir grup disiplini, hizip vb. oluşturmamak kaydıyla örgüt içinde fikirlerini yayma hak ve olanağının sağlanmasıdır.

* Marksist-leninist ihtilalci bir örgütte üyeler görevlerini olanaklı olabilecek en eksiksiz şekliyle ve zamanında yerine getirmekle, örgütün eylem birliğinin bozacak davranış ve tutumlardan kaçınmakla ve çoğunluğun iradesinin bir ürünü olan örgütsel disipline kesin bir sadakatle sorumludurlar. Bu aynı zamanda, aydın konformizminin ve anarşistçe eğilimlerin örgüt disiplinini reddetmeye dayalı bir "demokrasi" ve "kişisel hak" taleplerine, ihtilalci bir örgütün yabancı olduğu anlamına da gelmektedir.

* * *

* Marksist-leninist hareketin illegalitesi, onun gerek ideolojik-programatik açıdan gerekse örgütlenmesi açısından düzendışılığını ifade eder. Bu kapsamıyla illegalite yalnızca teknik anlamda gizliliğe indirgenemez, yalnızca gizliliği de kapsamaz.

İllegalite ve legalite birbirini dışlayan değil, biri ilkesel ve stratejik diğeri ise taktik olmak üzere birbirini bütünleyen olgulardır ve kuşkusuz taktiksel olan ilkesel ve stratejik olana tabidir.

İllegal temeli olmayan legalite, nasıl düzenin denetiminden, kurallarından uzak kendi meşruiyet ve yasallık alanını kendi mücadelesinin sınıfsal karakterinden alan ihtilalci örgütlenme yerine, düzenin denetimine açık, onun koyduğu kuralların içerisine sürüklenen ve ufkunu yasal-parlamenter mücadeleyle sınırlayan bir örgütlenmeyi geçirmek, proletaryayı sınıf savaşımını devrimci araçlarla yürütmekten alıkoymak anlamında tasfiyeciliğe yolaçarsa, legaliteyi gerektiği gibi kullanmamak salt illegal-gizli siyasal faaliyet yürütmek de, faaliyeti kendi içinde darlaştırarak örgütsel faaliyetin tasfiyeye uğra-

masını doğurur.

Marksist-leninistler açısından temel sorun, fabrika hücreleri temelinde yükselen illegal ihtilalci bir örgüt yaratmak ve bu temelde legal imkanları genişletmeye çalışmak ve daha etkin kullanabilmektir. Sorun bu noktada, legal imkanların kullanılıp kullanılmaması değil, nasıl kullanılacağı sorunudur.

Özellikle legal mevzilerin mücadele yoluyla elde edilmediği, aksine bu alanı burjuvazinin devrimci akımları "ehlileştirmek" amacıyla kullandığı ve güçlü bir liberal-legalist cereyanının estiği dönemlerde, ihtilalci proletarya hareketi illegal örgütlenmenin önemi daha net olarak vurgulamalıdır. Böylesi dönemlerde, legal imkanları kullanma görevi ile legalizm cereyanına karşı durma görevi içiçe girer ve bu içiçe geçmiş ikili görev marksist-leninistleri her zamankinden daha titiz olma sorumluluğuyla karşı karşıya bırakır.

Legal imkanlar, siyasal faaliyetin alanını ve sosyalizmin kitle bağlarını genişleten, diğer yandan hem illegal siyasal faaliyetin bir örtüsü hem de bütün mücadeleci unsurların illegal örgütün bünyesine aktarıldığı bir alan olarak kavranırsa, kuşkusuz legal imkanların kullanımı illegal örgütsel-siyasal faaliyetin tasfiyesi değil güçlendirilmesi işlevini görecektir

Bu anlamda marksist-leninistler açısından legal imkanların kullanımı, illegal-örgütsel faaliyeti korumak ve güçlendirmek, kitle bağlarını kuvvetlendirip, açık politika imkanlarını genişleterek sınıf mücadelesi için yeni mevzi ve alanlar yaratmak anlamını taşımaktadır.

* Konferansımız yukarıdaki perspektif çerçevesinde illegal örgütsel-siyasal faaliyeti önemsizleştirmemek ve aksatmamak kaydıyla, örgütümüzün bir süreden beridir kullanmaya başlamış olduğu legal araç ve platformların, (başta siyasal görüşlerimizin kitleler içinde en yaygın biçimde tanınımasını sağlayacak yayın faaliyeti olmak üzere) daha etkin kullanımının gündeme alınmasını kararlaştırır.

* * *

* Bir siyasal hareket açısından marksist-leninist ideolojik siyasal çizgi, ancak tüm bunlara uygun bir siyasal-pratik faaliyetle, dolayısıyla bu faaliyeti yönetecek ve yürütecek kadroların varlığıyla somutluk kazanabilir. Demek ki kadro sorunu herşeyden önce, ideolojik-siyasal çizgi doğrultusunda eğitilmiş ve hareketin belirli bir ihtiyacını karşılamak açısından yetenek ve yeterlilik sahibi örgüt üyelerinin yaratılması sorunudur.

Kadro politikası, bir yandan siyasal-ideolojik çizgimiz doğrultusunda yeni kadroların hareketimiz saflarına kazanılmasıyla ilgili iken, aynı zamanda eldeki mevcut kadroların bu çizgi doğrultusunda eğitilmesiyle ve siyasal faaliyetin etkin bir yürütümü için bu kadroların yönlendirilebilmesiyle de doğrudan ilgilidir. Etkin bir siyasal faaliyet için kadroların yönlendirilmesi, onların yetenek ve eksiklikleri açısından iyi tanınabilmesi ve bu özellikleri gözetilerek siyasal faaliyetin çeşitli fonksiyonları arasında doğru dağıtılabilmesi demektir. Siyasal faaliyetin çeşitli fonksiyonları için kadroların doğru seçimi ve görevlendirilmesi, ve ancak bu yeteneklerin doğru değerlendirilmesi temelinde kadrolara çeşitli sorumluluklar verilmesi, kadro politikasının en önemli boyutunu oluşturmaktadır. Kadroların doğru yerde görevlendirilmemesi, onların yetenekleri doğrultusunda uzmanlaşmalarının sağlanmaya çalışılmaması, bir yandan siyasal faaliyetin amatörce yürütülmesi anlamına geleceği gibi, diğer yandan da farklı bir alanda etkin görevler üstlenebilecek olan bir kadronun başarısızlığa uğraması ve atalete düşmesine neden olacak, dahası faaliyetin kısırlaşmasının ve başarısızlık duygusunun yolaçtığı gerginlik içinde kadroların kaybedilmesi de sözkonusu olabilecektir.

* Bu çerçevede kadro sorununa, işbölümü temelinde yükselen, farklı örgüt ve fonksiyonların organik bir toplamı olan örgütün, toplam ihtiyaçlarını karşılayabilecek kadroların yetiştirilmesi ve bu doğrultuda farklı yetenekteki kadroların uygun bir dağıtımının gerçekleştirilmesi olarak bakmak gereklidir.

* Marksist-leninist örgüt açısından kadro, ideolojik çizgisini, sınıf yönelimini doğru kavrayan ve etkin bir biçimde uygulayan ve örgütün ihtilalci konumuna uygun niteliklere sahip komünistleri tanımlar.

Marksist-leninist örgütün ihtilalci konumuna uygun kadro tipi, herşeyden önce sağlam bir ihtilalci karakteri öngerektirir, düzenle her düzeyde bağını kesmek konusunda tereddüt göstermeyen, işçi sınıfının mücadelesi ve iktidarı için yüksek

derecede kendini adama duygusuna sahip, illegalite kuralları ve örgüt disiplinine uyma ve üyelik haklarını kullanma konusunda kesin bir titizlik ve kararlılık, siyasi polisle mücadele konusunda uzmanlık ve siyasi polis ve düzen mahkemeleri karşısında siyasi onurunu korumak, örgüt sırlarını düşmana vememek konusundaki sağlamlılık, ihtilalci bir örgütün kadrolarının sahip olması gereken vasıflardır.

Marksist-leninist örgütün kadroları açısından bu ihtilalci karakter hareketin temsil ettiği sınıf yönelimi ile bütünleştirilebilmelidir. Sınıf yöneliminin zorunlu gereği olarak komünist örgütün kadroları dikkatlerini, dar anlamda örgütü yönetmeye ya da "genel devrimciliğin" sorunlarına değil, sınıf hareketini yönetmeye ve onun sorunlarına yöneltirler. Fabrika zemini üzerinde ve illegal temelde örgütlenmeninin sınıfsal-stratejik anlamını kavrar ve ısrarla siyasal çabalarını bu görev doğrultusunda yönlendirirler.

* Bütün bu özellikleri eksiksiz bir biçimde kendi kişiliğinde birleştirmiş olan kadroları hiç bir dönemde "hazır" olarak bulmak mümkün değildir. Kadroların sözkonusu özellikleri kazanmaları bu perspektif doğrultusunda eğitilmeleriyle mümkündür; kadroların eğitimi bir siyasal hareket açısından dönemsel, geçici değil sürekli olarak gündemde olan, ülke içindeki koşulların zorluğu vb. hiç bir gerekçeyle ertelenemeyecek bir görevdir.

Kadro eğitimi, kadroların marksist-leninist hareketin ideolojik çizgisini, sınıfsal yönelimini, ihtilalci konumunu kavrayarak, siyasal faaliyeti bu doğrultuda yönetebilmesini ve yürütebilmesini sağlamayı amaçlar.

Kadroların eğitilmesi sorunu, yalnızca marksist-leninist klasiklerin ve hareketin yayınlarının kadrolarca bilince çıkarılmasına dönük faaliyetlerden ibaret görülemez; siyasal önderlik kadroların eğitimini sağlamayı örgütsel-politik faaliyetin her aşamasında gözetebilmelidir. Dahası kadrolar ancak örgüt içinde canlı devrimci bir ortamın sağlanabilmesi ölçüsünde ideolojik-siyasal anlamda eğitilebileceklerdir. Örgüt içi aleniyet ilkesi ne denli iyi işler, karşılıklı eleştiri, rapor ve denetim mekanizmaları ne denli kusursuz çalışırsa, kadroların eğitimi çabası da o denli başarıya ulaşabilir. Çünkü ancak bu koşulladır ki, kadroların yetenekleri, zaafları, eksiklikleri ortaya çıkabilir ve etkin bir siyasal faaliyetin yaratılması çabası ile kadroların eğitimi sorununun karşılıklı olarak birbirine bağlı olduğu net olarak görülüp müdahale edilebilir.

Mevcut kadroların çeşitli kanallardan, özellikle de popülist siyasal hareketlerden geliyor olması, geçmiş küçük-burjuva düşünce ve alışkanlıklara karşı etkin bir mücadeleyi ve bu mücadele aracılığıyla kadroların ideolojik-sınıfsal yönelimimize uygun olarak dönüştürülmesini zorunlu kılmaktadır. Bu somut durum, aynı zamanda kadrolara yaklaşım konusunda siyasal önderliğe özel bir sorumluluk yüklemektedir. Mevcut kadroların siyasal faaliyetimiz içinde sürdürdükleri eski alışkanlıklara karşı titiz ve sabırlı bir dönüştürücü tutum gösterebilmeli, ama öte yandan kadrolarda ortaya çıkan bu tür zaaflar karşısında siyasal önderlik sekterce yaklaşımlara sürüklenmemelidir.

Etkin bir siyasal faaliyeti nispeten yakın bir dönemden beri yürüten bir siyasal hareket olarak, kadroların politik faaliyet içerisinde eğitimlerini sağlamak sorunu da bizim açımızdan esasen yeni bir sorundur. Bu bir yandan yakın zamana değin etkin bir kadro eğitimi açısından önemli olanaklardan yoksun olduğumuzun göstergesi olurken, diğer yandan da iyi işleyen örgütsel mekanizmaları kurabildiğimiz, devrimci bir örgüt yaşantısı inşa edebildiğimiz ölçüde kadroları hızla kendi siyasal yönelimimiz doğrultusunda eğitebilmek konusunda ciddi bir güçlükle karşılaşmayacağımız anlamına gelmektedir. Bu çerçevede belirtilmesi gereken bir diğer önemli nokta, sınıfsal-ideolojik yönelimimize, ihtilalci konumumuza uygun, dikkatini başka alanlarda dağıtmadan yüzünü ısrarla sınıf mücadelesine çeviren kadro tipini yaratabilmek, kuşkusuz ki herşeyden önce sınıfın öncü, kararlı ve militan kesimlerini kadrolaştırmak görevini başarmayı zorunlu kılıyor. Bu görev, işçi kökenli kadroların ideolojik eğitimi ve örgütsel alanda yetkinleşmesi konusunda özel bir titizlik göstermeyi ve henüz ilk başarısızlıklarında kısa vadeli "dar örgütçü" bir perspektifle bu kadroları geri konuma çekmek yerine, kendilerini aşmaları konusunda yardımcı olmakta ısrarlı bir tavır gösterebilmeyi zorunlu kılmaktadır.

Kamu işyerlerinde gelişmeler

Kamu işyerlerinde yaklaşık 600 bin işçinin toplusözleşmeleri, hain Türk-İş bürokratları ile sermaye iktidarı arasında yapılan görüşmeler sonucunda ve ücretlere belli bir düzeyde artış sağlanmasının dışında, hiçbir ciddi kazanım elde edilemeden bitirildi.

Bırakalım ciddi kazanımlar elde edilmesini, aşağılık Türk-İş yöneticileri, sağlanan ücret artışlarına karşılık, işten atılmaları kabul ederek imza atmıştır. Hemen ardından Başbakan M. Yılmaz "sağlanan ücret artışlarıyla birlikte işyerlerinin yeni düzenlemeler içine girmesi kaçınılmazdır" şeklinde açıklama yapma cesareti bulabilmiştir. Başbakanın açıklamalarının ertesinde kokuyu alan burjuva basını "zam ve işçi kıyımı gündemde" haberini vermiştir.

Satılmış Türk-İş bürokratları da en az işçiler kadar farkındadırlar ki, yalnızca ücret artışında bile gelinen düzey ne yeterlidir, ne de kalıcıdır. Yeterli değildir, çünkü işçi düşmanı Şevket Yılmaz bile bir ailenin aylık mutfak masrafının 700-800 bin liraya çıktığını açıklamıştır. Ücretler %70'lerin üstündeki enflasyon karşısında her geçen gün erimekte, adeta otomatiğe bağlanan aylık, 2 aylık zamlarla, işçiler için yaşam her geçen gün daha bir çekilmez hale gelmektedir.

İşçi hareketinin sorunları yalnız iktisadi taleplerle ifade edilemez, sorun ondan ötedir. İşçilerin politikleşmesini, siyasal bir işçi hareketinin yaratılmasını kapsamaktadır.

Haziran ayı ile birlikte tüm ülkeyi saran kitlesel işçi eylemlerinin en dikkat çekici yönü, işçilerin tüm yürüyüş, gösteri ve eylemleri için hiçbir kurumdan izin almadan, sendikalarına karar aldırtıp, eylemleri kendilerinin organize edip uygulamaları idi. Sermayenin güvenlik güçleri ise yasaların hiçe sayılması pahasına gerçekleşen eylemlerde müdahale etmeyi göze alamayıp, yalnızca izlemek zorunda kaldılar. İşçi hareketinin yeniden ivme kazandığı bu dönemde, politikleşmesine yardımcı olacak, birlikte hareketini sağlayıp, onu yönlendirecek organi-zasyon ve örgütlülüğün olmaması, bir kez daha en yakıcı sorun olarak hissedildi. Örneğin İzmit Gölcük'te tersane ve diğer kamu işçilerinin İstanbul işçileriyle birlikte eyleme geçme istemleri, sendika bürokratları tarafından bastırılıyor veya dikkate alınmıyordu.

Ancak, işçi hareketinin il düzeyinde hatta ülke genelinde birlikte hareket edip, müdahale edebilmenin nesnel zemini vardır. Daha bugünden bölgesel ortak eylemlilikler gerçekleştirerek bunun adımını atmıştır. Sınıf hareketinin bugünlerde yaşadığı hareketlilik ve sıcak mücadele ortamı, sınıf mücadelesinin önündeki önemli engellerden biri olan sendika yapılarına yansımalı, ve sendika bürokratlarını alaşağı edebilmenin mücadelesi verilmelidir.

Bu önemlidir, çünkü işçiler sermaye iktidarının kendilerine karşı kullandığı tüm anti-demokratik baskı yasalarını ve azgın sömürü çarkını geriletebilmenin bir yolunun da sendika bürokraklarını alaşağı ederek, mücadeleci sendikal yapılar yaratmaktan geçtiğini kavrayabilmektedirler.

Kamu işyerlerinde sözleşmelerin sonuçlandırılmasıyla birlikte, asıl önemsenmesi gereken, özelleştirme politikaları ile birlikte gündeme gelecek olan işçi kıyımına karşı tavır ve çözüm yollarıdır. Yıllardır büyük işçi kıyımları yaşanıp, yüzbinlerce işçi sokağa yani açlığa terkedilmesine rağmen, ciddi bir mücadele çizgisi geliştirilip oturtulabilmiş değildir. Bu konuda işçilerin, bilinçlerine henüz yeterince çıkmasa da, devrimcilere sosyalistlere büyük ihtiyaçları vardır.

Bugünden bunun adımını atmak, en geniş işçi kitlesine yönelmiş bu saldırılarına karşı ciddi bir şekilde hazırlanmak, tüm işçileri duyarlı kılarak, fabrikalarda örgütlülükler yaratmak zorundayız.

İşçiler bu saldırılara karşı sessiz kalmamalı, çünkü ancak böylece, kararlı, militan, kitlesel direnişler yoluyla, sermayenin bu saldırılarını etkisizleştirebilir ve kayıplarımızı en aza indirebiliriz. Toplusözleşme döneminde yaratılan bölgesel ortak eylemliliklere şimdi daha çok ihtiyacımız olacaktır. Öyleyse hemen şimdi özellikle kamu işyerlerinde, işten atılmalara karşı bölgesel toplantılar organize edilmeli, ortak kararlar alınmalıdır. İşten atılma hangi işyerinde gündeme gelirse gelsin, bölgesel, ortak eylemlerle tavır koyulmalıdır. Erdemir örnek alınarak, işçi aileleri ile birlikte yürüyüş ve direnişler yaratılmalı, eylemlerin sürekliliği sağlanmalıdır. Aksi halde sermayenin çok daha kapsamlı saldırılarına göğüs

(Devamı s.39'da)

İşçi kurultayı ve bazı yaklaşımlar

Tunç SERDAR

İstanbul işçi kurultayı girişimcilerinin düzenlediği piknik 700 işçi ve işçi ailesinin katılımıyla 11 Ağustos günü yapıldı. Bu gezi, hem mevcut sorunlar ve güçlükler, hem devrimci hareketin bünyesindeki zayıflık ve bunun kurultaya etkileri ve hem de kurultay girişiminin sunduğu olanaklar ve görevler açısından oldukça öğretici sonuçlar gösterdi. Kurultay çalışmasının işçi hareketi için daha anlamlı bir çaba haline gelebilmesi, bu derslerin kavranabilmesi ve buna uygun adım atılabilmesine bağlıdır.

Kurultay gezi yeri isabetsiz seçilmişti. Bu tür geziler bir bakıma katılan kitlenin kaynaştırıldığı, sıcak ilişkilerin kurulduğu ve birlikte olmanın öneminin daha çok kavrandığı fırsatlardır. Oysa kızgın güneş altında bu kadar kitleyi bir arada tutmak mümkün değildi. Daha da önemlisi 11 Ağustos günü Paşabahçe işgali devam ediyordu. Bu gezi pekala da Paşabahçe yakınlarına alınabilir, giderek Paşabahçe ziyaretine dönüştürülebilirdi. Bu yönde yürütmeye yapılan ısrarlı öneriler de "karar verildi" gerekçesiyle yeterince dikkate alınmadı. Toplantı yerinin ters olması nedeniyle piknikte alınan "Paşabahçe'ye gidelim" kararı da hayata geçmedi.

Başından itibaren kurultay çalışmasının pratik ayağının örülmesinin önemi üzerinde durduk. Ama görülüyor ki, herkes aynı şeyi söylemekle birlikte yeterli bir politik uyanıklık gösterilemiyor. Bu da kurultay çalışmasının, işçi hareketinin günlük ekonomik ve politik sorun ve çıkışlarından kopmasına, en azından geriden sürüklenmesine yolaçıyor. Halbuki açıktır ki, kurultay çalışmasının daha da yaygınlaşması, fabrika zeminine oturması günlük sorunlara duyulan ilgiye, harcanan çabaya sıkıca bağlıdır. Bu mutlaka giderilmesi gereken önemli bir eksikliktir.

Kurultay çalışması yeterli bir enerji sarfedilerek yürütülmüyor. Yalnızca yürütme açısından değil, mevcut potansiyeli öncelikle fabrikalara yöneltmek ve fabrikalardan kitlesel katılımı sağlamak üzere eldeki potansiyeli seferber edememek açısından da bu böyledir. Dikkat edildiğinde geziye katılan kitlenin hemen tümü politik duyarlılığı olan işçilerdi. Dahası bunlar çok değişik fabrika ve işyerinden gelmişlerdi. Herhangi bir fabrikadan grupsal-kitlesel katılım ise yoktu. Bir çok fabrika ve işyerinden katılımın olması büyük bir avantajdır. Bu olanak iyi değerlendirilebilinirse, bir çok fabrika ve işyerinden kitlesel destek almak mümkündür. Bunun önkoşulları vardır ve ısrarlı olunursa sonuç alınır. Bülten bu açıdan büyük bir iletişim aracı olacak. Oysa bu konuda da gerekli titizlik gösterilmiyor. Bir tek işçinin "bülteni çıkartın ben tek başıma 400 adet dağıtayım" demesi eldeki imkanı gösteriyor. Kurultay çalışması basiretsizlik yüzünden "Kuruçeşme"ye dönüşmemelidir.

Hala "Kurultay nedir, ne değildir?" tartışması yapılıyor. Bu noktadan hızla sıyrılmak gerekiyor. En azından 300-400 öncü işçinin bir araya geldiği bir kurultay hazırlık çalışması İstanbul'da önemli işler yapabilir. Ancak kendi kendini tartışmayı bir yana bırakıp neler yapabileceğini tartışırsa; gruplar arası çekişme ortamından sıyrılıp, işçi hareketine yapacağı katkının anlam ve önemine uygun davranabilirse.

Bir çok çevre ya da grup kendi yaşadığı ideolojik karmaşayı, perspektif bulanıklığını bu çalışmaya da yansıtmaya çalışıyor. Kurultayı bir "parti yaratma" girişimi olarak görenler olduğu gibi, burayı "alternatif sendikal birlik yaratma girişimi" olarak görmek isteyenler de var. Daha başkaları ise burayı da bir "Kuruçeşme" haline getirip, kendi kendini tatmin etmek istiyor. Aslında bu eğilimler kendilerini tüketiyor. Hele de bu çabaya güç vermek yerine, kurultayın yaptığı toplantılara yalnızca birer kişi göndererek kurultayı tasfiyecilik olarak değerlendirip umutsuzluk yayanlara ne demeli. Keza birileri kurultayın yerine grup temsilcilerinden oluşan birlik öneriyor; kimileri de herkes kurultaya açık politik kimliğini ilan ederek gelmelidir, diyor. Tüm bunlara bakıldığında, bu eğilimlerin hemen hepsinin işçi hareketine dönük politik önermeler yapıp kurultayı bunun içinde anlamlandırmak yerine, kendi geri perspektiflerini işçi hareketine bulaştırmaya çalıştıkları görülüyor. Kuşkusuz bunun da bizce anlaşılır nedenleri var; ideolojik konumlarıyla kendilerini varetmeye çalıştıkları zemin arasın-

daki uçurum. İdeolojik kimliğiyle proletaryaya yabancı olan akım ya da akımlar, politikada da sınıfa yabancı eğilimlerin temsilcisi olurlar.

Kurultay çalışması bir parti örgütleme çalışması değildir. Uzun bir zamandan beri legal parti kurmayı gündemine alıp, burjuvazinin açtığı yasal tuzak kulvarında kulaç atanlar, bu çabalarında sonuç alamayınca bu kez de kurultay çalışmasını "yasal parti" için dayanak yapma" çabasındalar. Ne ki bu çabanın boş ve işçi sınıfına zararlı bir eğilim olduğu kurultay tarafından açık bir biçimde mahkum edildi. İşçi sınıfı hareketi için önderlik boşluğu ve bu boşluğun bir an önce doldurulmasının aciliyeti tartışmasız bir ihtiyaçtır. Ancak bu ihtiyaç, liberal aydınların kendisini burjuva yasal çerçevede parti ilan etmesiyle değil, bilimsel sosyalizmle işçi hareketinin tümüyle yasal çerçevenin dışında ve sermaye düzeniyle sert mücadeleler içinde birleşmesiyle giderilecektir. Legal parti peşinden koşanlar, hareketi düzenin sınırlarına çekip hapsetme gibi zararlı bir eğilimi temsil etmelerinin yanısıra kendilerini de tüketiyorlar. Bugün komünistlerin acil görevlerinden biri de bu akımlara karşı ideolojik mücadeleyi yükseltmektir.

Kurultay çalışmasını "alternatif sendikal birlik" diye yorumlayanlar da, sınıfa, politikleşerek iktidara yürümesini önermek bir yana, onu tümüyle sendikalizm tuzağına düşürmeye çalışan eğilimlerdir. "Yeni bir DİSK" heveslileri dün "Kurtuluş" çevresiydi. Bu çevre tutunamadı ve çareyi kurultayın dışına kaçmakta buldu. Bugün aynı ekonomist-sendikalist anlayışın başka temsilcileri "Kurtuluş"tan doğan boşluğu doldurmaya çalışıyor.

İşçi hareketini yeniden sendikal "alternatif"lerle oyalamak tümüyle gerici bir çabadır. Sendikal hareket anlamında bloklaşmış bir işçi hareketini yeniden bölme girişimi öznel niyetlerden bağımsız olarak sermayenin işine gelir. Nitekim işçi hareketinin sendikal alanda blok olarak sermayenin karşısına dikilmesi sermaye cephesinde ciddi tedirginliklere yol açtı. Bir yandan işçiler sendikasızlaştırılmaya çalışılırken, öte yandan da sendikal birlik bölünmek isteniyor. Uzun yıllardan sonra DİSK'in yeniden açılması, yalnızca hukuki bir sonuç değildir. Bunun bir döneme denk getirilmesinin siyasal sonuçları da vardır.

Kuşkusuz bu söylenenlerden DİSK'in aklanmasının yanlış olduğu sonucu çıkartılamaz. DİSK'e yönelik saldırı işçi sınıfına yönelik bir saldırıydı. Bu saldırıyı generaller "tek tip devlet sendikası" yaratma gayesiyle gerçekleştirdi. Ne var ki, burjuvazinin generaller eliyle işçi sınıfına kurdukları tuzak boşa çıktı, burjuvazinin ayağına dolanmaya başladı. Artık DİSK'lisi de, Türk-İş'lisi de birlikte greve gidiyor ve üstelik ortak eylemlerini sendika bürokratlarına rağmen Türk-İş bünyesinde gerçekleştiriyor. Bu nedenledir ki işçileri sendikal hareket olarak -"Devrimci bir sendika olarak DİSK" adı altında olsa bile- bölmek işçi hareketine yarar değil, zarar getirir. Kaldı ki işçi hareketinin aşması gereken bugünkü temel sorunu sendikal alanda değil, politika alanındadır. Görev; işçi yığınlarını iktidar için eğitip, politikleştirerek sendikal zemini aşmaktır.

Bu hedefi göremiyenler "bunlar işçileri Şevket ağaya teslim etmek istiyorlar" demagojisine sarılıyorlar. Bu tümüyle iftiradır. Zira, biz yalnızca "Şevket ağayı" değil, tüm sendika bürokratlarının sendikalardan defedilmesini istiyor ve bunun çabasını veriyoruz. Bu da ancak sınıfın kitlesi devrimcileştirilebildiği oranda mümkündür.

Dikkat çekilmesi gereken bir başka eğilim de, kurultay çalışmasına katılıyor gibi görünen, gerçekte kurultayı tuzak tartışmalara çeken geri eğilimler. Bu kesimler ısrarla "kurultay olmalı mı, olmamalı mı?" tartışmasına girişiyorlar.

Artık görülmesi gerekiyor: Kurultay hazırlığı bu aşamayı çoktan geçti. İstanbul'da bunca öncü ve devrimci işçi biraraya toparlanabilmişse, neler yapılabileceği tartışılır ve harekete geçilir. Kuru ve boş tartışmalar atalete, atelet verimsizliğe ve bu da moral bozukluğuna yol açar. Oysa hem Türkiye'de ve hem de özel olarak İstanbul'da işçi hareketini az çok ciddi bir gözle izleyenler işçi hareketinin taşıdığı potansiyeli, dahası sunduğu imkanları rahatlıkla görebilirler.

İşçi hareketi henüz kendiliğinden bir hareket, ekonomik-sendikal bir hareket olsa da, hızla genişliyor ve militanlaşıyor. Dün Türkiye'de militan işçi hareketi deyince akla yalnızca 15-16 Haziran gelirdi. Oysa bugün bir Zonguldak deneyimi, Erdemir, Aliağa ve 21 günlük fabrika işgali olarak Paşabahçe var, vb. Daha da önemlisi Paşabahçe eylemi mücadelede kararlı olundukça istenen hakların zorla sökülüp alınabileceği gibi engin bir deneyim çıkardı ortaya. Dün yalnızca basit ekonomik taleplere dayanıyor diye küçümsenen

hareket, bugün işten çıkarmaları protestoya yönelik bir işgala dönüşebiliyor. İşçi hareketi hep bir üst aşamaya geçerek eylemliliğini yükseltiyor. Bu, işçi hareketi için ayrıca bir moral üstünlüktür. Kuşkusuz bütün bunların kendiliğinden bir hareketin ürünü oldukları, kendi içinde bir sınırlılığı taşıdıkları unutulmamalıdır. Bu, yalnızca bizim görevimizin kazandığı öneme işaret ediyor. Hareketi daha ileriye sıçratmak, politik bir mecraya yükseltmek ve toplumsal sorunları işçi sınıfının gündemine sokmak, başta sosyalistlerin olmak üzere devrimci hareketin acil görevidir.

İşte bu dinamikleri ve görevleri göremeyen bazı kesimler, kendi iç sorunlarının ve tıkanıklıklarının yarattığı ataleti ve umutsuzluğu sınıfa taşımaya çalışıyorlar. Oysa devrimci hareketin hızla kendini aşması gerekiyor. İdeolojik olarak yenilenmek, proleter sosyalizmle birleşmek devrimcilerin acil bir görevidir.

Günün acil ve ertelenemez bir diğer görevi de zaman geçirmeden sosyalistlerin tek merkezde birleşmesidir. Bu hem devrimci hareketteki saflaşmaları hızlandırıp, arayışlara yanıt verecek, hem de harekete müdahalede daha geniş imkalar sağlayacaktır. Zira öncü işçiler içinde "evet herkes birlik diyor ama kimse birleşmiyor" tartışması yaygın. Türkiye'de suni ayrılıklar dönemini kapatmak gerekiyor. Süreç hızlı yaşanmalıdır. Herkes kendi bayrağı altında toplanmalı ve harekete geçmelidir.

Evet, bu ortamda hazırlanan bir kurultayın artık kendini değil, görevlerini tartışması gerekiyor. Geri eğilimler ve kısırlaştırıcı tartışmalar son bulmalıdır.

Kurultay hazırlık çalışmasına katılmak bir yana, bu çabaya tasfiyecilik diyerek -üstelik kurultay toplantılarında kendilerine gösterilen hoşgörüyü istismar ederek- cepheden saldıran sekter anlayışın sahiplerini ciddi ve sorumlu davranmaya çağırıyoruz.

Öncelikle bu iddia sahiplerinin dayandığı temel itiraz noktasına bakmakta yarar var. Bu çevreye göre kurultay hazırlığı "parti yaratma girişimi olduğu için tasfiyeci"ymiş. Çünkü parti güçlerini açığa çıkarıyormuş.

Kurultay hiçbir zaman parti yaratma düşüncesiyle kendini motive etmedi. Bu yöndeki öneriler eleştirildi. Öneriler rağbet görmedi. Başından itibaren işçi kurultayı mevcut işçi hareketinin sorunlarını tartışan, parti güçlerinin -öncü işçilerin- birliğinin önemini anlatan, parti ajitasyonu yapan, işçi sınıfının sorunlarını ve işçi sınıfının toplumsal sorunlar karşısındaki sorumluluğunu işçiler içinde tartışan, bu çaba içerisinde mücadelenin pratik ayaklarını da ören ve giderek sermayenin saldırılarına karşı politik bir genel grev çağrısı yapan, bunu hayata geçirmek için önüne görev koyan bir girişimdir denildi. Peki tasfiyecilik bunun neresinde?

Bu arkadaşlar çalışmalara katılmadıkları gibi uzaktan çalışmalar aleyhine yazılar yazmayı bırakıp, 15 yıldır neden hala başladıkları noktada oldukları üzerine kendilerini gözden geçirme gereği duysalar, daha yararlı bir iş yapmış olurlar. İşçi sınıfının öncü partisi sınıf içinde çalışılarak, bilimsel sosyalizmle işçi hareketinin birliği sağlanarak yaratılabilinir. Bu arkadaşlar gizli örgüt çalışmasını sınıfın kitlesinden uzak, belirli çevrelerin iç ilişkileri olarak gördükleri için, öncü işçiler içinde parti ajitasyonu yapmayı tasfiyecilik olarak değerlendiriyorlar. Ne ki, devekuşu misali kafaları kuma gömerek kimse bir yere varamaz. Parti ajitasyonunun öncüler içinde yapılmasının tasfiyecilik olduğunu söyleyenlerin bunu nerede yapacakları doğrusu merak konusu?

Herşey bir yana devrimci gruplar arasında kin ve husumet duyguları kimseye bir kazanç sağlamaz. Kurultay gezisinde yapılan konuşma tam bir utanç tablosudur. Ayrım gözetmeksizin bütün gruplar hakkında öncü işçilere, *"bunlar 12 Eylül öncesinin devamlarıdır, 12 Eylül'de sizi sattılar, yarın yine satacaklar, bunlara kanmayın"* biçiminde çağrı yapmak bayağılık örneğidir ve sizlere de hiç bir şey kazandırmaz. Genç devrimcilerin beyinlerini devrimcilere karşı düşmanlık, kin ve husumet duygularıyla doldurarak toplantılara göndermek en hafif deyimle tam bir sorumsuzluk örneğidir.

Kurultay çalışmasının bir çok eksik yönü var. Bunları tartışmak ve gidermek için çaba harcamak varken acaba neden saldırılıyor. Kendini her şey, dışındakileri hiçbir şey olarak gören, eski, paslanmış "silahlara" tutunarak varolmak isteyen bu kesimler giderek kendilerini tükettiklerini farketmiyorlar mı?

Devrimci safların bir çıkmaza saplanıp kalması, kendi iç sorunlarını aşamaması ve dönüp eskiye sarılmak zorunda kalınması insana acı veriyor. Hele bu Türkiye gibi dev imkanların olduğu bir toprakta oluyorsa.

Bu arkadaşlardan beklenen düşmanlık körükleyen tutumlarını devam ettirmeleri değil, kendilerini aşmaları ve devrimci saflarda birlikte mücadele için çaba sarfetmeleridir.

Kurultay çalışması içinde ısrarla "herkes açık grup kimliğiyle kendini tanıtsın" yaklaşımını ve kurultay çalışması "gruplararası birliğe dönüşmeli" önerisini devrimci kaygılarla anlamak mümkün değil. Birincisi; herkesin açık grup kimliğini ilan etmesi hem gereksiz ve sakıncalıdır ve hem de bu yaklaşım ne söylendiğinin değil, hangi grubun söylediğinin dikkate alındığı grupçu-rekabetçi bir zemin yaratır. Grupçluğun mezhepçiliğe, mezhepçiliğin de biraraya gelememeye yolaçtığı biliniyor.

İkincisi; halihazırda sağlanan birliği işlevli kılmak yerine gruplararası birlik yapılmalıdır demek, çalışmayı dağıtıcı ve kurultayı herkesin kendi platformuna çekmesini özendirici bir zemin yaratır.

Herkes Kürt ulusal mücadelesine ilişkin hayli şaşalı ajitasyonlar çekmekle birlikte, hem bu dinamiğin Türkiye'de toplumsal bir devrim için önemi kavranamıyor ve hem de bu davaya karşı görevler net olarak konamıyor. Devrimci kamuoyu açısından Kürt ulusal davasının haklılığından bahsetmek fazla anlamlı değil. Sorun bu davanın meşru ve haklılığını anlamanın yanında pratik bir destek verebilmektir. İşçi hareketiyle ulusal devrimci hareketi aynı hedefte -sermaye düzeninin yıkılınası hedefinde- birleştirebilmektir. Kurultayın yapacağı en anlamlı katkı da başta fabrikalarda olmak üzere bu mücadelenin pratik ayaklarını örmektir. Paşabahçe yalnızca "işten atılanlara son" dememeli, aynı zamanda "Kahrolsun ulusal zulüm! Tüm uluslara tam hak eşitliği! Kürt ulusuna kendi kaderini tayin hakkı!" diyebilmeli.

Kurultay ve genel grev üzerine bir kez daha

Sınıfın öncüden yoksun olduğu, devrimci demokrasinin bir dağınıklık ve bulanıklık yaşadığı böylesi bir dönemde bu imkanı iyi değerlendirmek gerekiyor. İşçi hareketinin henüz ekonomik-sendikal sınırlarda olduğu ve bu nedenle bir çok zaafı taşıdığı bir gerçek, ama bugün devrimci hareketin işçi hareketinin peşinden sürüklendiği ise çok daha önemli bir başka gerçektir. Oysa mevcut işçi hareketinin politik bir mecraya yükselebilmesi, temel toplumsal talepleri gündemine alabilmesi, başta sosyalistler olmak üzere devrimci ve öncü işçilerin harekete bilinçli müdahalesini zorunlu kılıyor. Hareketin dar sınırlarını aşabilmesi büyük oranda bu müdahalenin doğru bir biçimde yapılabilmesine bağlıdır. Bu nedenle 400 sosyalist devrimci ve öncü işçi topluluğu bu müdahalede önemli adımlar atabilir. Kuşkusuz inançsızlığın ve ataletin kırılması kaydıyla.

Burada sosyalist öncü işçilere aynı anlama gelmek üzere sosyalist harekete büyük görev düşüyor. Sosyalist işçilerin görevlerine sıkı sarılması aynı zamanda diğer kesimleri de harekete geçirmek üzere yoğun bir enerji harcaması anlamı da taşır.

Peki bu müdahalenin yolu nerededir?

Birincisi; bugünkü gelişmelere seyirci kalmamak, ekonomik-politik ve toplumsal sorunlarda tavır koymak. Mevcut güçleri daha geniş kesimleri harekete geçirebilmek için mevzilendirip motive etmek. Örneğin hala sürmekte olan grevlerle dayanışma ve dayanışmayı yaygınlaştırmak ya da sömürgeciliğin Kürt ulusu üzerindeki soykırım ve ulusal devrimci direnişi terörle yoketme çabasının karşısında işçi sınıfını harekete geçirmek, vb gibi... İstanbul işçilerinin önemli bir kesiminin Kürt olduğu dikkate alındığında harekete geçirilebilecek dinamik az çok görülür.

İkincisi; bütün bunları birleşik politik bir genel grev hedefiyle birleştirmek. Sınıfı blok olarak burjuvazinin karşısına dikmek.

Sınıfın düşünsel ufkunun genişlemesinde, sınıf bilincinin keskinleşmesinde, düşünme biçiminin derinleşmesinde ve eylem gücünün çelikleşmesinde politik bir genel grevin büyük rolü olacaktır.

Tek tek patlak veren grev ve gösteriler -Paşabahçe işgali örneğinde olduğu gibi- sınıfın politik bir genel grev için verdiği sinyallerdir. Bu grev, işgal ve gösteriler sosyalist ve devrimci işçi ajitatörlerin etkisi altından hızla politik gösterilere dönüşüp yaygınlaştırılabilinir. R.Lüksemburg 1905 deneyimi üzerine oldukça öğretici dersler veriyor:

"Petersburg olaylarının güçlü teşviki, etkisi altındaki proletaryanın ocak ayındaki ani genel isyanı, mutlakiyetçiliğe karşı ilan edilen devrimci savaşın politik bir eylemiydi. Ama bu ilk genel ve doğrudan sınıf eylemi tam da bu haliyle, milyonlar ve milyonlarca kişinin sınıf bilincini ve sınıf duygusunu adeta bir elektrik şokuyla uyandırarak daha da güçlü bir şekilde içe doğru etkide bulun-

du ve bu sınıf duygusunun uyanışı, milyonlarla sayılan proleter kitlesinin birden bire kapitalizmin zincirleri arasında onyıllardır sabırla katlandığı sosyal ve ekonomik varoluşun ve dayanılmazlığın keskin bir biçimde bilincine varmasında buldu ifadesini."

O halde işçi hareketinin politikleşmesinin yolunu da açacak olan genel grevin örgütlenmesi çabasını hızlandıralım. İstanbul işçi kurultayı bu yönde alacağı kararlar ve atacağı adımlarla harekete çok büyük katkılar yapabilir. Suyu bulandırmanın ve kendi kafa karışıklığını başkasına bulaştırma çabasının devrimci bir anlamı yoktur.

Kurultay ve yaklaşan seçimler

Türkiye önümüzdeki dönemi bir genel seçim dönemi olarak yaşayacak. Bu dönem bir bakıma kitlelerin politik duyarlılığının yükseldiği, hassaslaştığı bir dönemdir. Burjuvazi bu seçim döneminde işçi ve emekçi yığınları afyonlamaya, uyutup düzen partilerinden birinin peşine takmaya özel bir önem verecek. Seçim sonrası döneme ilişkin vaadler, demokrasi ve insan haklarında "kahramanlık", "sosyal adalet ve eşitlik" üzerine nutuklar, işçi ve emekçi "dostluğu" komünizm ve Kürt ulusal direnişine düşmanlık, ırkçılık, şovenizm vb. vb. yaklaşan seçim döneminin argümanları olacak. Umut tacirliği arttırılarak işçi ve emekçiler bir beş yıl daha düzeniçi çözümlere esir edilmeye çalışılacak vb.

Reformist ve liberal kesimlerin düzeniçi çözümlerde daha "radikal" görünüp, kitleleri aldatma çabaları da hız kazanacak bu aynı dönemde. Zaten "anti-terör yasası" bir bakıma da bunu amaçlıyordu.

Yukarda belli hatlarıyla anlatmaya çalıştığımız İstanbul işçi kurultayı girişimi bu aynı dönemde önemli bir imkandır. Sosyalistler, devrimciler ve öncü işçilerin önemli bir kesimi kurultay bünyesinde bloklaşmış bulunuyor.

Bu imkan seçim dönemi boyunca değerlendirilebilinir.

Burjuvazinin bu seçim dönemindeki konumu ve hedefi bellidir.

Sosyalistlere, devrimcilere bu dönemde hangi görevler düşüyor, kurultay ne yapabilir?

* Her şeyden önce parlamentonun gerçek niteliği ve rolünü yığınlara anlatılması için önemli bir dönemdir. Çünkü parlamentonun en çok tartışılacağı bir dönemdir.

* ANAP, DYP, DSP, SHP, MÇP, RPvb. düzen partileri teker teker kendilerini umut olarak sunmaya, yığınları aldatmaya çalışacaklar. Bunların ideolojik-politik her türlü demagoji ve saldırısı, iki yüzlülükleri olgulara dayanılarak teşhir edilmeli, gerçek konum ve misyonları yığınlara anlatılmalı.

* ANAP hükümetinin vitrin değişikliği ve piyasaya para pompalayarak imaj tazeleme çalışmaları yeni dönemin sermaye çevrelerince ANAP'sız düşünülmediği gerçeğini ortaya koyuyor. V.Koç ve Sabancı'nın açık desteği oldukça anlamlıdır. Seçimlerden sonra yoğun bir zam ve hak gaspı furyası "şok kararlar" eşliğinde estirilecek. Paşabahçe direnişinden haklarını alarak moral üstünlük sağlayan işçi yığınları yeni saldırılar karşısında uyarılmalı ve daha sert ve militan mücadeleye hazırlanma çağrısı yapılmalıdır.

* Liberal-reformist partiler düzene muhalif güçleri kendi eksenlerine çekmeye çalışacak. Düzeniçi çözümlerin alternatif olmayacağı gerçeği işlenmelidir.

* Seçim dönemiyle birlikte Kürt ulusu üzerindeki terör azgınlaştırılıyor. Burjuvazinin Kürdistan'da sürdürdüğü kirli savaşın haksızlığı ve Kürt ulusal mücadelesinin haklılığı ve meşruluğunu işlemek ihmal edilemez devrimci bir görevdir.

* İşçi sınıfı içinde gerçek çözümün devrimle-sosyalizmle geleceği fikri işlenerek iktidar hedefi özellikle vurgulanmalıdır.

* İşte bu ve benzer hedefler doğrultusunda yürütülecek seçim dönemi faaliyeti kurultay çalışmasıyla birleştirilebilir. Kurultay İstanbul'un çeşitli yerlerinde tespit edeceği işçi adayları aracılığıyla seçime girebilir. Burada amaç parlamentoya işçi adaylarının seçilip-seçilemeyeceği gibi dar bir sorun değildir. İşçilerin aday göstermesi geniş bir propaganda imkanı demektir. Dahası Kurultay çalışmasının genişleyip yaygınlaşması demektir.

* Şiarımız "düzen partilerine oy yok", "işçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır" "ya barbarlık içinde çöküş ya da sosyalizm" olmalıdır.

Seçim döneminin sunacağı bu imkanlar mutlaka değerlendirilmelidir.

Türkiye'de işçi hareketi hızla ileriye doğru yol alıyor. Sosyalist ve öncü işçiler sorumluluğunun bilincinde olarak davranmalıdır.

Haydi tüm güç ve enerjimizle görev başına!

Kurultay çalışmaları ve aksaklıklar

Devrimci grup ve çevrelerin ataletine rağmen sınıfın kendiliğinden hareketliliği günden güne bir yenisi eskisini aşarak gelişiyor ve kapitalist sömürü ve kapitalizmden kaynaklanan sorunlar karşısında işçi sınıfının hoşnutsuzluğu artıyor. Bu hoşnutsuzluk direniş, grev ve yasadışı eylemlerle kendini dışarı vuruyor, ama kitlesel ve militan bir başkaldırı yaratamıyor. Biz inanıyoruz ki, bu militanlığı işçi sınıfına kazandırmak sınıfın öncülerine düşmektedir. İşçi sınıfının daha etkili bir güç olamamasından hemen herkes şikayetçi. Sınıf artık seyircilikten kurtulup bizzat sahaya çıkmasını bilmelidir. Devrime, sosyalizme inanan her devrimci için temel görev, devrim ülkesi olan ülkemizde devrimi başarıya ulaştırmak ve Türkiye işçi sınıfının gücünü dosta düşmana göstermek ve şu karanlık durumu devrim ateşiyle aydınlatmak olmalı.

Sınıf mücadelesinin kendiliğinden gelişimi belirleyici olamıyor. Bunu daha dün Zonguldak grevinde, 3 Ocak Genel grevinde, Körfez krizi ve savaşında, büyük işçi kıyımlarında, Ereğli'de, '91 1 Mayıs'ında yaşadık. İşçi sınıfının yükselen mücadelesini ehlileştirmek ve onu yoketmek için çıkarılan anti-terör yasası karşısında sınıfın ne kadar müdahale gücüne ihtiyacı olduğunu gördük.

Kurultay çalışmaları işte böyle bir dönemde başladı. Kurultay işçi sınıfının, sınıf düşmanlarına karşı birliğini ve sorunlarını tartışacağı, aynı zamanda Kürt ulusal hareketini, kadın sorununu vb. tartışacağı bir zemin olmalı. Kurultay çalışmaları işçi sınıfının gerçek öncüsü sanayi proletaryasına dayanmalı ve ayağını fabrikalara basmalıdır; bunu başardığımız ölçüde kurultay özüne ulaşmış olacaktır. Varsın birileri Kurultay çalışmalarına tepeden baksınlar, bu bakış onların sınıf diye, sınıf mücadelesi diye bir dertlerinin olup olmadığının göstergesi olacaktır.

Diğer aksaklıkları şöyle sıralayabiliriz. Bölge çalışmaları ve toplantıları düzenli yapılmıyor, toplanılacak yer sıkıntısı çekiliyor. Komisyondaki arkadaşlar işi ağırdan alıyorlar, sanki kurultay tali çalışma alanı; toplantılara katılım sürekli değil, toplantılara yeni yeni arkadaşlar geliyor, her toplantı ilk toplantı niteliğine bürünüyor, ilerleme sağlanamıyor. Bütün bunlara en büyük sorun olan bülten sorununu da ekleyebiliriz. Bülten çıkarılması oldukça geç kaldı. Bütün bunlar giderilmesi gereken sorunlardır.

Çalışma ve toplantılarımızda dağınıklığın giderilip, bunun aşılması için;

- Özellikle komisyona üye olacak olan arkadaşlar, kurultay faaliyetlerini yürütebilecek, propagandası için çaba ve enerji harcayacak konumda ve asgari olarak bu yeteneğe sahip olmalıdır. Aksi takdirde komisyonun verimli ve etkili bir faaliyet yürütebilmesi çok daha zor olacaktır.
- Komisyon toplantılarına yalnızca üye olanların ve üye olmak isteyenlerin katılmaları hedeflenmelidir. Tüm üyeler çalışmaları hakkında rapor vermeli ve önüne hedef koymalıdır. Toplantılara katılmayan üyeler, mutlaka uyarılmalı, katılım sürekli kılınmalıdır.
- Belli aralıklarla komisyon toplantılarının dışında tüm işçilerin ve çeşitli kesimlerden insanların katılabileceği geniş toplantılar düzenlenmeli, kurultay faaliyetleri hakkında bilgi verilerek, öneri ve eleştiriler dikkate alınmalıdır. (salon toplantısı ve panel şeklinde olabilir.)
- Komisyonlar, bölgelerindeki önemli ve büyük fabrikaları tespit etmeli, kurultay faaliyetlerini buralara taşımayı asıl hedef haline getirebilmelidir. Tüm bu aksaklıklara rağmen kurultay yapılmalıdır ve inisiyatif işçilerde olmalıdır.

Kurultay için ileri!

İşçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır!

Metin Şahin
İstanbul

SSCB: Bir sürecin sonu

(Baştarafı s.35'de)

sığınarak hem Sovyet toplumun gönlünü almaya, hem de "gerçekçi" tek yola, yani kapitalizme dönüşün ortamını hazırlamaya çalışıyor. Belki işsizliği, konutsuzluğu, ücretsiz sağlık ve eğitimi, kültürlü bir toplum olmayı "sıradan işler" olarak gören ve daha "fazlasını" isteyen Sovyet toplumu bu demagojilere şimdilik mahkum olabilir; ama eğer bu toplumun beyni tümden silinemezse, ilerde işsizliğin, konutsuzluğun, paralı sağlık hizmetinin, cehaletin "doğal bir kader" olduğuna Sovyet toplumunu herhalde kimse inandıramayacaktır.

Sendikal mücadele ve DİSK

Akın CENGİZ

12 Eylül askeri faşizminin süngü ve postallarının yargısında faaliyetine son verilen DİSK, 11 yıl sonra Askeri Yargıtay 3.Dairesinin kararıyla "suçsuz bulundu" ve özgürlüğü(!) geri verildi. 12 Eylül cuntasının süngü zorunun hedefi, DİSK'in şahsında, yer yer düzenle çatışmalara giren ve her geçen gün düzendışı kanallara akan işçi hareketiydi. Sabık darbeci Türk ordusunun Askeri Yargıtayının, 11 yıl sonra DİSK'in faaliyetlerinin önündeki hukuki engelleri kaldırması, işçi sınıfının mücadele ve örgütlülüğünün bugünü ve geleceği açısından hangi anlamı taşımakta, ne gibi bir olanak sunmaktadır?

Yeniden faaliyetinin önündeki hukuki engeller kaldırılan DİSK, sınıf mücadelesinin ve örgütlülüğünün yolunda bir mevzi kazanım, devrimci işçi hareketi için bir sıçrama zemini anlamını taşımakta mıdır? İşçi hareketi DİSK ile yeni, güçlü bir soluk, işçi örgütlülüğü güvenli, etkili, mücadeleci bir olanak ile mi karşı karşıyadır?

Devrimci hareketin sendikalar (ve DİSK) olgusunu ele alış ve yorumlayış biçimi aynı zamanda ve bir yönüyle devrimci hareketin sınıf mücadelesine yaklaşım biçimi anlamına gelmektedir. Zira ulaşılan politik çözümlemeler ve önerilen politik taktikler sınıf mücadelesinin bugünkü seyrinde yakıcı bir ihtiyaç haline gelen devrimci örgütsel alternatiflerin rengini, sunulan alternatiflerin yaşamın neresinde, hangi yanında yer aldığını yansıtacaktır.

Sorunun bu tarz konuluşu, sendikaların (ve DİSK'in) sınıf mücadelesindeki yerinin değerlendirilmesi ihtiyacını beraberinde getirmektedir.

*

Sendikalar, dayanışma dernekleri, yardım sandıkları vb. ilk işçi örgütleridir. 18.yüzyıl İngilteresi sanayinin olduğu gibi, bunun doğrudan sonucu olarak ilk işçi örgütlerinin de beşiğidir. Ticaret yoluyla, sömürgelerden aktardığı rant ve manifaktür(imalat) sanayii ile sermaye birikimine ulaşan burjuvazi, elinde bulunan atıl durumdaki sermaye birikimini bilimin ve tekniğin gelişimine (bulgularına) koşut olarak endüstrileşmeye aktarmıştır. Endüstrileşme, fabrikalarda ve büyük atölyelerde emeğin kollektif yoğunlaşmasına/birleşimine yolaçmıştır. Sancılı ve riskli olan endüstrileşme süreci, ancak son derece yoğun emek-sömürüsüne dayanarak gerçekleştirilebilirdi. Bu dönemde işçilerin kendi aralarındaki şiddetli rekabeti sermayenin riskini hafifleten ve onu kısmen rahatlatan bir etken olmuştur. Bunun nedeni, birbirleriyle rekabet ve çatışma içinde bulunan işçilerin, kavgayı birbirlerine karşı değil, asıl düşmana, burjuvaziye ve onun egemenliğine karşı vermek gerektiği bilincinden henüz uzak olmalarında yatar. İşçiler bu dönemde ilkel biçimiyle bile olsa, bir sınıf oldukları bilincine ulaşmış değillerdi.

Sendikaların, dayanışma derneklerinin, yardım sandıklarının vb. örgütlenme mücadelesi, işçilerin ilk sınıfsal bilinç basamağına ulaşmalarının ürünüdür. Bu bilinç, bir sınıf kimliği bilincidir. İşçilerin kendi aralarında, birbirlerine karşı yürüttükleri rekabet ve kavganın hedef yanılması olduğunu ve bunun güçlerini parçalamaktan, etkisizleştirmekten başka bir sonuca yolaçmadığını, gerçek çıkarlarının güçlerini birleştirerek kavgayı burjuvaziye karşı ortak, birleşik bir mücadele vermekten geçtiğini kendi öz deneyleriyle bilince çıkarmaları, ilkel biçimiyle de olsa, bir sınıf olma ve örgütlü (birleşik) mücadele bilincinin tarihsel doğumuna tanıklık eder.

Sendikaların, işçi sınıfının ilk örgütleri olarak varlığını burjuvaziye kabul ettirmeleri, dişediş bir mücadelenin ürünü olmuştur. Bu "ilk adım", proletaryanın tarih sahnesinde örgütlü, birleşik bir toplumsal güç olarak yerini almasıdır. Bu adım tarihsel önemdedir. Çünkü, asgari ekonomik çıkar ve amaç bilinciyle sınırlı da olsa, bundan böyle örgüt, proletaryanın ekonomik olsun, siyasal olsun vereceği mücadelenin doğası, ruh, irade ve eylem birliğinin olmazsa olmaz koşulu olacaktır.

İşçilerin bölüşümden daha fazla pay alabilmek için birlikte hareket etme bilinçleri, ilkel sınıf bilincine tekabül eder. Bu bilinç, kendinde bir bilinçtir, tohum halindeki bir bilinçtir. (Lenin). Çünkü, düzen içi reformlar (yaşam ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi vb.) ile sınırlıdır. Ser-

mayeye karşı verilen kavga henüz sermaye egemenliğini, ücretli kölelik düzenini hedef alan bir bilinç basamağına ulaşmış değildir. İşçiler, düşünce yapısıyla, inançları ve kültürleriyle burjuva toplum düzeninin kafasını taşımaya devam etmektedir.

Proleter sınıf bilincinin tarihsel evrimi, sınıf olma bilincinin bu ilkel halinden kendisi için sınıf olma bilincine; ekonomik örgüt bilincinden politik örgüt bilincine; daha kapsamlı bir ifadeyle, örgüt bilincinden iktidar bilincine sıçramaya tanıklık eder. İlkel sınıf bilinci, işçi sınıfının ekonomik çıkar örgütlerinin doğumuna yolaçarken, politikleşmiş sınıf bilinci -bu bilinç, iktidar perspektifi ile donanmış ve burjuva toplumsal düzeni hedef almış sosyalist bilinçtir- proletaryanın tarihsel eylemini, devrim ve sosyalizm yürüyüşünü örgütleyebilecek tek gerçek aygıtın, proletarya partisinin doğumuna tanıklık eder.

Demek oluyor ki, sendikalar ile parti, her ikisi de işçi sınıfının örgütleri olmasına karşın, tarihsel misyon ve işlevleri farklıdır; bileşimleri de öyle... Sendikaların bileşimi, ayrım gözetmeksizin bütün işçileri kapsar, çünkü sendikalar işçi sınıfının yığınsal örgütleridir.

Sendikaların işçi sınıfının yığın örgütleri olma niteliği, komünistlerin serndikalarda çalışma yönelimini belirler; ayrım gözetmeksizin bütün sendikalarda, demek oluyor ki, ayrım gözetmeksizin işçi sınıfının bütün üyeleri arasında çalışmak. Bu perspektif DİSK faaliyetine başladığında ve belirli bir proletarya kitlesini bünyesine toplandığında DİSK'in içinde çalışmayı da öngörür. Sendikalar arasında çalışmada sendika seçicisi olmak, birini tercih edip, diğerini boşlamak komünistlerin perspektifinde yer edinemez. Çünkü böylesi tutum sınıfsal çalışmanın yerine sendikal çalışmayı koymak demektir, işçi sınıfını hedeflemek yerine, sendikaları hedeflemek demektir.

Bir sendikanın karşısına başka bir sendikayı "alternatif" olarak sunmak işçi sınıfının arasında yapay bir bölünme ve zararlı bir rekabet yaratmaktan başka bir sonuç doğurmaz. Bu tez Marksizm-Leninizmin sendikal mücadele ve örgütlülüğüne ilişkin temel hareket ilkesini sunar.

DİSK'in Türkiye işçi sınıfının mücadele ve örgütlülüğündeki yeri

Türkiye işçi sınıfı nicel sınırlılığına ve karmaşık, kozmopolitik yapısına karşın, tarihinin ilk dönemlerinden itibaren, karşısına dikilen her türlü "zor" yöntemlerine ve yasal engellemelere boyun eğmeyip, örgütlenme girişim ve mücadelesini vermekten geri durmamıştır. Osmanlı Amele Cemiyeti (1895) Türkiye işçi sınıfının ilk örgütlenme adımı olarak kabul edildiğinde, işçi sınıfı, bu tarihten 1947'de yürürlüğe giren 5018 sayılı Sendikalar Kanunu ile ilk yasal sendika kurma hakkının elde edilmesine değin, bir dizi grev, direniş ve örgüt girişimleri sürecinden geçmiştir.

İşçi sınıfımızın modern proletarya kimliğiyle toplumsal yaşamda ve siyasal dengede yerini alması ise 1950'ler sonrasına denk düşer.

1950'lerden itibaren, Türkiye hızlı bir endüstriyel gelişim yaşar. Yeni yeni fabrikalar, işletmeler kurulur, limanlar, yollar yapılır vb. Bu gelişim aynı zamanda modern sanayi proletaryasının doğumuna ve merkezileşme doğrultusuna tanıklık eder.

1960'larda modern sınıf ilişkileri bütün toplum yüzeyine yayılmıştır. Aynı yıllar, kırsal alandan büyük kentlere doğru yoğun ve hızlı bir göç akışının yaşandığı yıllardır.

Modern sınıf ilişkilerinin bütün toplum yüzeyine yayılması, bağımsız finans kaynaklarına sahip olmayan, emperyalizmle sıkı bağımlılık ilişkileri içinde bulunan azgelişmiş Türkiye'de, toplumsal yaşamda dinamizme, siyasal yaşamda ise sol ağırlıklı bir hareketliliğe yolaçmıştır. 1960-70'li yıllar Türkiye'si gerçek bir mücadele laboratuvarıdır. Bir yanda henüz bir sınıf netliği kazanmamış, ara bir sosyal konumda olan, kırdan kente göçenler, aydın öğrenciler, memur bileşimli küçük-burjuva sosyal temelde toplumsal ve politik dayanaklarını bulan halkçı devrimciliğin eylemliliğinin ve örgütlülüğünün doruğu... Öte yandan ise, hemen bütün üretim kollarını / sektörlerini saran grevler, direnişler, dayanışma eylemleri vb. içinde seyir eden, 15-16 Haziran direnişi ile sendikal örgütlülüğüne düzenle çatışarak sahip çıkan işçi hareketi tablosu.

Bu tabloda, birbirinden ayrı gibi görünen, ama toplumsal ve politik sonuçları itibariyle birbirini bütünleyen canalıcı iki olgu şudur: İşçi hareketi son derece zengin eylemliliğine ve yer yer büründüğü politik muhtevaya ve giderek sermaye egemenliğini, ücretli kölelik düzenini hedef alanbir politik mecraya dönüşebilme potansiyel koşullarını taşımasına rağmen, düzeniçi kanallarda

sıkışıp kalmıştır. Hareketin politikleşme eğilimi sendikal platformda sendikalizm, politik platformda ise parlamenterizm bünyesinde eritilmiştir. İkinci olgu ise, sözü edilen dönemlerin aynı zamanda devrimci hareketin eylemliliğinin ve örgütlülüğünün de yükseliş ve doruk yılları olmasına rağmen, işçi hareketi ile devrimci hareketin ayrı ayrı mecralarda seyir etmesi, ortak bir kanalda buluşamamasıdır.

Türkiye işçi hareketinin sendikal mücadelede ekonomizmi / sendikalizmi aşamamasının, öte yandan politik zeminde bunu aşma, ileriye sıçrama, bağımsızlaşma arzusunun ise parlamenterizmin yörüngesinde düzen içi kanallarda eritilmesinin temel faktörü, sözkonusu dönemde proleter politik öznenin olmamasında yatar. İşçi sınıfının gerçek öncüsünden, aynı anlama gelmek üzere bağımsız mücadele programı ve örgütlülüğünden yoksunluğu, onun bir 15-16 Haziran'ı yaratmasına, faşizme ihtar eylemine, DGM, MESS direnişlerine rağmen düzenin politik çemberini kıramamasının arka planını sunar. Bu olgu gözden kaçırıldığında, Türkiye işçi hareketini değerlendirme girişimleri ampirik bir çözümlemenin ötesinde bir değer, politik bir anlam taşımaz.

Devrimci hareketin hiçbir dönem işçi hareketiyle asgari bir buluşma, bütünleşme yeteneği gösterememesini kavrayabilmek için ise, hareketin toplumsal dayanaklarını ve ideolojik-politik karakterini görmek gerekiyor. Siyasal demokrasi programı ve hareketin halkçı karakteri, kuşkusuz onun ideolojik kimliğinin yansımasıdır. Ancak devrimci hareketin halkçı popülist ideolojik-siyasi kimliğini biçimlendiren nesnellik, ülkenin toplumsal ekonomik topoğrafyası olmuştur. Türkiye'de, yüzyılın 2.yarısı başından itibaren yaşanan kapitalistleşme sürecine geçiş döneminin sancıları, bir başka düzeyde toplumsal yaşama da kaçınılmaz olarak taşınmıştır. Sanayileşme / endüstrileşme süreci "özgür" emek olmadan, emeğini özgürce (?) satacak ücretli köle gücü olmadan gerçekleşemez. Özellikle 1960 başlarında kırsal kesimden başta İstanbul olmak üzere sanayi kentlerine (büyük kentler, sanayinin, endüstrileşmenin büyüdüğü kentlerdir) yoğun ve hızlı bir göç akışı yaşanmıştır. Bu katmanların büyük kesimi geleceğin işçi potansiyelini oluşturmaktaydı. Ama bu katmanlar henüz, toplumsal kimliğiyle olsun, kültürüyle olsun proletaryanın değil, küçük-burjuvazinin üyesi durumundaydılar. Modern sınıf ilişkilerinin toplum ölçeğinde hakim olmaması halkçı popülizmin güçlü bir şekilde filizlenip kendini üretmesine nesnel zemin oluşturuyordu. Devrimci hareketin siyasal demokrasi programı, halkçı-devrimci ideolojik-politik kimliği, üzerine yaslandığı bu nesnelliğin kendini pratik alanda ifadesinden başka bir şey değildir.

Partisizlik gerçeği işçi sınıfının DİSK'e yönelmesinin başlıca etkenidir. İşçi sınıfı içinde bulunduğu devinimi ileriye taşıyacak örgütlülük arayışının asgari yanıtını DİSK'te bulduğu içindir ki, DİSK'e sarılmış, 15-16 Haziran direnişi ile ona sahip çıkmıştır. Elbetteki DİSK'in işçi sınıfın üzerindeki popülaritesi salt parti sorunuyla açıklanamaz. DİSK'in 1967-1970 dönemi, işçi hareketinin mücadele ve örgütlülüğünün, DİSK'in şahsında bir sıçrayış dönemidir. Türk-İş devletin 5.kolu gibi çalışıyordu. CİA'nın, kuruluşunda etkin olduğu ve bizzat finans katkı(!)da bulunduğu bir sendikanın başka türlü hareket etmesi beklenmemelidir. Devlet sendikacılığı bünyesindeki mücadeleci öğelere, direniş girişimlerine en küçük bir tahammül gösteremez. Paşabahçe grevinde Türk-İş ihanet geleneğini bir kez daha kanıtlamakla kalmayıp, direnişçi öğeleri sendika bürokrasisinin tasfiye çarkında öğütmeye kalkışınca, dışlanmak istenen sendikalardan Maden-İş, Basın-İş ve Lastik-İş ile bağımsız sendikalardan Gıda-İş sendikası biraraya gelerek 15 Temmuz 1966'da Sendikalar Arası Dayanışma Antlaşmasını (SADA) oluşturdular. 12 Şubat 1967'de Türk-İş'ten ayrılan Basın-İş, Lastik-İş ve Maden-İş sendikaları 13 Şubat 1967'de DİSK'i kurdular.

DİSK'in kuruluşunun ilk dönemlerinde (bu tarih 1967-70 olarak belirlenebilir) vermiş olduğu mücadele, Türk-İş'in şahsında ve "eyleminde" somutlanan devlet sendikacılığı anlayışına, eylemsiz, itaatkar, kişiliksiz sendikacılık anlayışına karşı verilen bir mücadeledir. DİSK'in şahsında verilen kavga, işçi sınıfının kendisini ifade etme, kendisini hareketsiz kılan dar sınırları parçalama, özgücünü geliştirme kavgasıydı. DİSK'in 1970'den sonraki dönemlerine damgasını vuran oportünist, sarı, teslimiyetçi çizgisinin, kuruluşunun ilk yıllarıyla aynı kefeye konması gerçekçi bir değerlendirme olmayacaktır. 1975'lerde DİSK bürokratik deformasyonun ve politik çöküşün (ekonomizme bütünüyle gömülüşünün) son demlerini artık almıştır. Bu söylenenlerin kanıtını

DİSK yönetiminin almış olduğu "ilkesel" kararlar yeterince sunar. Örneğin, Genel Merkezin bilgisi ve iradesi dışındaki hiçbir eylem, tabanın hiçbir girişimi desteklenmeyecek, izin verilmeyecektir. DİSK'in dışındaki konfederasyonların eylem kararlarına hiçbir şekilde destek verilmeyecektir. Bu ilkeler(!) düzen sendikacılığın ilkeleridir. DİSK düzen sendikacılığının çemberini aşmamış, böyle bir yönelimi de hiçbir dönem taşımamıştır. Düzen içi sınırların genişletilmesi, DİSK'in faaliyetinin özü olarak ifade edilebilir. DİSK'in radikal sınıf vurgusu, marksist kavramlara sarılması sahte, yanılsatıcı, taktik bir manevradan öte bir şey değildi. İşçi sınıfının içinde bulunduğu devinim DİSK bürokrasisinin, kuruluş tüzüğündeki "anayasal devrimcilik"* ve "sosyal adalet" şiarından "işçi iktidarı" şiarına sarılmasına yolaçmıştı. DİSK'in aristokrat önderliği sınıfın nabzını ellerinden kaçırmamak, hareketin iplerini dizginleyebilmek için marksist kavramları sıkça dile getirmekten geri durmadılar. Gerçekte ise, bütün kaygıları düzen içi ayrıcalıklı konumlarını korumaktan başka bir şey değildi. Bunun için ise, sınıf mücadelesinin politik mecraya akışının önünü kesmek gerekir. DİSK, sendikal platformda kendi üzerine düşeni (burjuva-reformist çizgiyi) hakkıyla yerine getirmiştir. İşçi hareketinin bağımsızlaşma, kendini aşma özgücünü geliştirme yönelimi, DİSK'in şahsında ve özellikle 1970'lerden sonra ekonomizm barikatında etkisiz hale getirilebilmiştir.

DİSK'in önderlik mekanizması neden bürokratik, hain, sarı bir yapıdaydı? Bu olgu kişilere, niyetlere bağlanabilir mi? Elbetteki hayır! Şu ya da bu bürokratın (örneğin Kemal Türkler, A.Baştürk) yapabileceği, en fazla bürokratik mekanizmayı hızlandırmak ya da yavaşlatmaktır. Düzenin işçi sınıfı içindeki en büyük dayanakları reformist / ekonomist sendikal anlayış ile sendika bürokrasisini oluşturan işçi aristokrasisidir. Bu gerçeğin bir yüzüdür. Diğer yön ise, parti sorunudur. Bir sendika ancak gerçek öncüsünün (partisinin) önderliğinde ve yönlendiriciliğinde gerçek bir kavga okulu, siyasal okul haline gelebilir. Partinin olmadığı veya partinin politik denetiminin yansımadığı bir sendika yer yer devrimci çıkışlar ve özellikler gösterse bile, reformizmin yörüngesine girmesi ve bürokratik bir önderlik mekanizmasının oluşması kaçınılmazdır. DİSK bir örnektir, Dayanışma Sendikası bir örnektir. Her ikisi de sendikal bir işçi hareketinin ulaşabileceği en yüksek biçimin tipik birer ifadeleridir.

İşçi örgütlerinin doğumunu, sendikaların örgütlenmesini engellemeye ve bu sürecin önüne geçemeyeceğini gören burjuvazi, bu kez işçi örgütlerinin denetimini ele geçirerek işçi hareketini denetimi altında tutma gayretine yönelmiştir. İşçi sınıfı içinde aristokrat / ayrıcalıklı bir kesim yaratan burjuvazi, bu aristokrat kesimi sendika bürokrasisinde konumlandırır. İşçi aristokrasisi sendika bürokrasisini oluşturur. Süreç bazen tersten de işlese sonuç değişmemektedir. Yani sendikaların işçi aristokrasisinin denetiminde ve bürokratik yönetim mekanizması içinde bulundukları sürece, bu bürokratik mekanizma bünyesinde diri unsurların yaşamasına izin vermez. Çarkın bir dişlisine dönüşmekte direnen unsurları ise öğütür. Sendikalar tabanın devrimci fırtınasından, kitle inisiyatifinden uzak oldukları bütün dönemlerde yönetim ve işleyiş mekanizması olarak düzenden yana yelken açar.

Bu olgu iki temel faktörde maddi zemin bulmaktadır: Birincisi, sendika bürokrasisidir; bürokratik yönetim hiyerarşisidir. İkincisi ise, reformist, revizyonist sendikal anlayışlardır. Birbirini bütünleyen ve gereksindiren bu iki faktör, sendikaların düzene yaslanmalarına, düzenin bir kolu olarak çalışmalarına dayanak oluşturmaktadır. Sendika bürokrasisinin, sendikaların bürokratik yönetim mekanizmalarının devlet bürokrasisiyle benzeşim gösterdiğini söylemek hiç de gerçeğe ters düşmez.

Bütün bu çözümlemelerden çıkarılması gereken politik sonuç şudur: Sendikaların devrimci tarz dönüştürülmesi sorunu, direkt olarak reformist ve revizyonist sendikal anlayışın, ekonomik sendikacılık anlayışının kırılması mücadelesini olduğu gibi, sendikaların bürokratik mekanizmasını parçalama ve yerine devrimci ilkelerin ışığında yığın inisiyatifinin ve iradesinin ifadesi yeni bir yapılanma hedefini de kapsayan bütünlüklü ve köktenci bir mücadeleyi içerir. Bu iki görev yerine getirilmeden sendikaların dönüştü-

---

* *"... biz devrimciliği; bugünkü, tutucu, gerici, ekonomik, sosyal ve politik ilişkilerin anayasa uyarınca değiştirilmesi anlamında alıyoruz."* DİSK'in Kuruluş Bildirisi ve Ana Tüzüğü)

rülebileceğini sanmak, eğer ihanet ya da sınıfı yanıltma manevrası değilse, düşler aleminde yaşamaktır. Devrimci işçi hareketinin yaratılmasının ve sürekliliğinin gerçek güvencesi devrimci işçi tabanıdır. Komünistlerin eylemlerine yön veren ilke, sendikaların yönetimlerinin ele geçirilmesinden ziyade, işçi tabanının devrim ve sosyalizm yürüyüşüne kazanılması hedefini odak alır. Sendikaların "ele geçirilmesi", devrimci işçilerin devrimci kimliklerini koruyarak yönetimde tutunabilmeleri, aynı zamanda bu görevin üstesinden gelinmesine bağlıdır. Sendikaların devrimci dönüşümü, devrimci durum dönemine, sosyalist ihtilalin ayak seslerinin sendika bürokrasisini çatırdatma dönemine tekabül eder. Bileşimiyle, niteliğiyle ve eylemiyle gerçek bir devrimci sendikal mevzi ancak yükseliş dönemine girmiş, politikleşmiş bir sınıf mücadelesinin kazanımı olabilir. Bırakalım devrimci bir konfederasyonu, bir sendikanın sosyal-reformist bir çizgi tutturabilmesi bile Türkiye'de işçi hareketinin basıncının bir sonucudur.

DİSK, geçmişte olduğu gibi bugün de "RİSK" (Reformist İşçi Sendikaları Konfederasyonu)dur.

Türkiye işçi hareketi bugün tarihin en birleşik (blok) hareketini yaşamaktadır. Her geçen gün eylemliliği yeni buluşlarla zenginleşmekte, yeni biçimler kazanmaktadır, vb.

Öte yandan, hareketin içinde bulunduğu dinamizm, politik bir kanaldan yoksun olmanın sancısıyla içiçedir. "Zenginlik" ve kısırlık hareketin iki yönünü oluşturmaktadır. "Zenginlik", politik bir motivasyondan yoksunluğun kaçınılmaz yazgısı olarak biçimsel kalmakta; gerçekte hareketin açmazını sunmaktadır.

DİSK'in faaliyetinin önündeki yasal engellerin kalkışı ile birlikte, DİSK'e sınıf mücadelesini devrimci bir temelde politikleştirme ve sendikal örgütlülüğünü dönüştürüp yükseltme şeklinde özetlenebilecek misyonlar yüklenerek, beklentilere girilmiş; bununla da kalmayıp, DİSK'e yüklenen misyonları ve beklentileri sınıfın özellikle de öncü kuşağına taşımak için seferber olunmuştur. DİSK'e yüklenen misyonlar ve bu temeldeki beklentiler sınıf mücadelesinin yasalarının ve mantığının oportünist kavranışının ve yorumlanışın ürünüdür. Oportünist kavrayış devinimin gerçek kaynağını özde değil, biçimde görür. Onun içindir ki, biçime müdahale ile sorunun çözüm yolunun açıldığını sanır, bu düşsel yanılsamasını sınıf politikası adı altında pazarlar.

Kurtuluş dergisi "Türk-İş'in iflası" gerçeğinden hareketle ve "yıllardır çekilen acıların önemli kaynaklarının başında gelen (!) Türk-İş hastalığı" nedeniyle, "işçi sınıfının sendikal birliğini devrimci bir konfederasyonda" (DİSK'te) görmektedir. İşçi hareketinin içinde bulunduğu politik handikapa, politik örgüte olan nesnel ihtiyaca yanıt ve aynı zamanda da Türk-İş'e panzehir bulunmuştur: DİSK

Gerçektir; işçi sınıfının politik birliğinin örülemediği yerde, örgütsel birlik, örneğin; Türk-İş içindeki sendikal birlik yapay, "kendinde" bir birliktir. Peki ama, Türk-İş'in karşısına alternatif olarak DİSK koyulduğunda bu durumun değişeceğinin dayanakları nelerdir? DİSK'in şahsında elde edilen geçmiş kazanımlar mı, yoksa kulağa hoş gelen radikal vurgusu mu?

DİSK'in yeniden işçi hareketinin gündemine sokulması emek cephesi ile sermaye cephesi arasındaki çelişkinin almış olduğu çatışmanın boyutu nedeniyledir. Dengelerin son derece hassaslaşması ile doğrudan ilintilidir. Yaygınlaşan ve giderek dayanışma bilinciyle örülen işçi sınıfının mücadelesi, düzen cephesince yeni manevralarla denetim altında tutulmaya çalışılmaktadır. Düzenin hamlelerinin birbirine bağlandığı ana halka, işçi hareketini bölmek, birbirinden yalıtmak; böylece hareketin politik mecraya akışının, öncü işçi kuşağının ise politik örgüt (parti) arayışının önüne geçmektir.

DİSK'in işçi hareketinin gündemine sokulması bu amacın bir parçasıdır. Bu başarıldığı oranda düzen cephesi ipleri elinde tutmaya devam edecektir. Toplumsal mücadeleler tarihinin yeniden yeniden gözler önüne serdiği bir gerçeği burada anımsatmakta yarar görüyoruz: Toplumsal mücadelenin her yükseliş dönemi aynı zamanda, reformizmin "sosyal" ve "demokratik" bir etiketle sahneye fırladığı ya da sürüldüğü dönemlerdir. Mücadelenin yükseliş ivmesi reformizmin genişlemesine, mücadele dinamiklerinden güçler devşirmesine uygun koşullar oluşturur. TİP, DİSK, CHP toplumsal / siyasal aktivitenin en curcunalı dönemlerinde en geniş yığınsallığa ulaşmıştır. Reformizmin Türkiye işçi hareketi üzerindeki gücü ve inisiyatifi / etkinliği politik platformda parlamenterizm olarak TİP kanalıyla,

sendikal platformda ise ekonomizm /sendikalizm olarak DİSK kanalıyla hayat bulmuştur. DİSK'in faşizmin yasaklar dolabından çıkartılıp, ısıtılarak işçi sınıfının önüne sürülmesi, düzenin DİSK'ten beklentileri nedeniyledir. Devrimciler DİSK'ten beklenti içine girmesinler. DİSK'ten en büyük beklenti düzen cephesinindir. "Zor" ve reformizm düzenin iki başlıca silahıdır. Düzen bugünün Türkiyesinde her iki yolu da seçenek olarak uygulama zorunluluğu duymaktadır. Başka çıkar yolu da yoktur. Düzen sopa ile dize getiremediklerini reformizm ile islah etme hesapları içindedir.

İşçi sınıfının kendi özgücüne güven temelinde gelişen mücadelesinin, DİSK'in şahsında, reformizmin yörüngesine yeni bir halkayla daha bağlanmaması için bütün devrimci ve komünistler, bütün sınıf bilinçli öncü işçi kuşağı uyanık bir mücadele vermelidirler. Sınıf mücadelesinde içtenlikle yer alıp, işçi eylemliliğinin devrimci yükselişine ve politik örgütlülüğünün yaratılmasına katkıda bulunmada samimi ve özverili olan devrimciler ve komünistler, her gün gözlerimiz önünde cereyan eden ve yakından soluduğumuz şu olgular üzerinde sağduyulu olarak düşünmeliler: Memurların örgütlenme / sendikalaşma mücadelesi haydutça bastırılıp ezilmeye çalışılır, meclise dilekçe gönderen memurlar görevden alınıp gözaltılara, işkencelere, hukuki koğuşturmalara maruz bırakılırken; bildiri dağıttıkları, pankart astıkları için gencecik devrimler sokaklarda güpegündüz kurşuna dizilir, evler basılıp devrimciler alçakça katledilirken; daha dün Otomobil-İş'in önüne dikilen türlü engeller, ayakoyunları bilinirken, TBKP'nin* yasallaşmasının, DİSK'in faaliyetinin özgür(!) bırakılmasının üzerinde ciddi olarak düşünmek ve sınıf mücadelesinin göze göz, dişe diş yasasına göre bu çetrefilliğin (gözde deyimle "çifte standartın") yanıtını bulmak durumundadırlar.

Türk-İş'in bürokratik yapısının alternatifi olarak DİSK'i görenlere soruyoruz: DİSK önderliğinin ve önderlik mekanizmasının bürokratik olmadığının kanıtı nedir? 12 Eylül cunta hükümetine bakan olan Sadık Şide ile cezaevinden çıkması ile birlikte işçi vekilliğinden "milletvekilliğine" transfer olan, ama ülkede giderek yoğunlaşan devlet terörü konusunda gıkı çıkmayan, paşa paşa milletvekili maaşını alan A.Baştürk gibiler arasında ne fark var? Cuntanın karşısında tek sıra olup "bugün git yarın gel"e tıpış tıpış uyanlar DİSK önderliği değil miydi? Eylül cuntasının sendikalar ve iş yasaları nereye konulacak? Eğer bunlar "ilke olarak benimsenince bir yol bulunur"sa, neden bunun Türk-İş içinde bir yolu görülmüyor. Komünistler bir tek yol biliyor; göze göz dişe diş kavga, mücadele... Bu kavga sendikalar cephesinde muhataplarını yalnızca Türk-İş, Hak-İş'i sınırlamayacaktır. Aynı zamanda DİSK'in tepesindeki yerine yeniden kurulacak olan Baştürkleri de kapsayacaktır.

Türk-İş / DİSK, şu ya da bu sendika ikilemi sahte, yanılsatan bir ikilemdir. Devrimci sendikal mücadele sendikalararası bir mücadele değil, sendikalizme karşı devrimci sendikal mücadelesidir. Aynı şekilde *"Kurtuluş"* yazarının sandığı şekilde "devrimci kopuş" işçi sınıfının ileri ve devrimci unsurlarını bulundukları sendikalardan DİSK'e taşıyarak gerçekleşmiş olmaz. Böyle düşünenler yanılgı içindedir. Bu yanılgının kaynağı, işçi sınıfına, onun özgücüne güven yerine yönetimin gücüne güvenmek, yönetimin cazibesine kapılmaktır. Komünistlerin eylemlerine yön veren ilke, işçi sınıfını o sendikadan bu sendikaya taşıyarak, böylece sınıfın sözde "devrimci

---

* TBKP'nin kapatılmış olması, karışık kafaların yeniden karışmasına yolaçmış olabilir. Gelişme, belki beklenmedik olarak görülebilir, ama şaşırmamak gerekiyor. Düzen cephesi, TBKP'den beklentileri olduğu için, onu yasallaştırmıştır. TBKP, düzen cephesi açısından, siyasal yaşamdaki yerini yeniden almaya ve etkisini, henüz çok cılız ve dağınık da olsa hissettirmeye başlayan toplumsal politizasyonu düzen bünyesinde denetim altında tutabilecek alternatif bir kanal; sol potansiyeli politikada reformizmin, örgütlülükte ise legalizmin bünyesinde eritebilecek bir çekim merkezi olarak değerlendirdiği, bu yönde beklenti ve hesapları olduğu için yasallaşmıştır. TBKP ise yasallaşması ile birlikte, bırakalım bir derleyici, toparlayıcı alternatif olabilmeyi, hızlı bir çözülme, bir self-tasfiye süreci ile karşı karşıya buldu kendisini.

Tükenmiş, silik bir TBKP düzen cephesi için artık ayak altındaki bir ayrık otudur. Ayrıklığı içeriğinden değil, biçiminden, tabelasındaki "komünist" sözcüğünden dolayıdır. Düzen cephesi TBKP'yi kapatmakla, yeni alternatiflere sinyal verirken, öte yandan da "komünizm" sözcüğü konusunda uyarmaktadır. Türkiye burjuvazisi ve devleti "komünizm" sözcüğüne kronik allerjidir.

kopuş"unu sağlamak değil, uzlaşmaz, kesintisiz, köktenci bir ideolojik ve siyasal mücadele ile işçi sınıfını, gerici, reformist, revizyonist anlayış ve politikaların cenderesinden kopartmaktadır. İşçi sınıfının ekonomizmden / sendikalizmden, reformizmden vb. kopuşu öncelikle ideolojik ve siyasidir. Bu sağlanmadan, örgütsel kopuş sahtedir; örgütsel dönüşüm iddiası yanılsatıcı, iğrenç bir politik tezgahtır. İşçi sınıfının ileri unsurlarını ayrı bir sendikal çatı altında toplamak sınıf mücadelesine hizmet etmez; aksine proletaryanın bölünmesine yolaçar.

Geri konumdaki işçi kitlesini gerici bürokratların eline, ileri konumdaki işçi kitlesini ise sosyal-reformist bürokratların denetimine terk etmekten başka bir anlama gelmez. Komünistler açısından ise bürokratın, işçi aristokrasinin gerici olanı ile ilerici, sosyal reformist olanı arasında bir tercih olamaz. Ehven-i şer komünistlerin lügatında yer almaz. Sendikalar "birlik, dayanışma ve mücadele" örgütleridir. İşçi sınıfının yığın örgütleridir. Lenin, "sendikal hareket içindeki bölünmenin bizzat proletarya içinde bölünmelere yolaç"acağını belirterek, bu tür yaklaşımlara çok sert hücum etmiş, hoşgörülü davranmamıştır. Çünkü o, ideolojik mücadelesini fildişi kuleden değil, yaşamın nabzının attığı yerde, devrimin politik örgütlülüğünün inşası mücadelesinde veriyordu. Çünkü o, sınıf mücadelesinin örgütsel ve politik sorunlarına ilişkin yaklaşım biçimlerinin dolaysız olarak ideolojik perspektifin yansıması olduğunu iliklerine dek duyan gerçek bir marksist önderdi. O'nun hoşgörüsüzlüğü kesinlikle kişisel olmayıp, bütünüyle sınıfsaldır.

İşçi sınıfının tam kurtuluşu, ücretler kölelik düzeninin parçalanıp tarihe gömülmesiyle mümkün olacaktır. Bu hedefi örgütleyebilme yeteneğindeki tek aygıt, proletaryanın devrimci partisidir. Parti olmadan proleter ihtilal örgütlenemez, sermaye egemenliği devrilemez. * Sendikalar ise ancak partinin önderliğinde ve rehberliğinde işçi sınıfının tam kurtuluşunun bir dayanağı haline gelebilir. Sendikalar işçi sınıfının "direniş ve örgütlenme odakları" (Lenin) olarak sermaye egemenliğine karşı birleşik militan bir mücadele veremediği, sınıfsal bilinç ve politik eğitim okulu ("Komünizm okulu"-Marks) haline gelemediği sürece partinin devrim ve sosyalizm yürüyüşünü örgütleyebilmesi mümkün olamaz. Besbellidir ki, burada işçi sınıfının yığın örgütleri olarak, "birlik, mücadele ve dayanışma merkezleri"(Lenin) olarak sendikalar arasında bir tercih ayrımı yapılmamakta, işçi sınıfının sendikal mücadelesinin devrimci sendikal bir perspektifin ışığında yürütülmesi M-L tezi, bir sendikaya karşı başka bir sendikayı alternatif olarak görmek olarak yorumlanmamaktadır.

Devrimci hareketin fikirsel sofuluğu ve ideolojik dogmatizmi, örgüt ve politika sorunlarında kendisini şablonculuk olarak sunarken, sendikal platformda ise kendisini sendikal skolastiği olarak gösterir. Devrimci dogmatizm ak-kara mantık yapısıdır. DSM'ler, işçi sınıfının öncü, ileri unsurlarıyla sınırlı "kızıl" sendikacılık bu söylenenlerin geçmişteki maddi karşılıklarıydı. Buna DİSK'in "sosyal-faşist"* bir sendika olduğu nitelemesini de eklemek gerek. DİSK ve Türk-İş'in değerlendirilmesi de bu şablonculuk perspektifin ürünüdür. Düşünce üretimi ancak açık, eleştirel, aydınlık bir zihnin ürünü olabilir. Devrimci hareketin düşünce tutukluğu, politika üretimindeki tıkanıklığı, onun yeteneksizliğinden, zihin özürlü oluşundan ileri gelmez. İdeolojik skolastizminden ileri gelir. İnandığına sofuca bağlılık, ama

* Parti olmaksızın ezilen, sömürülen emekçi yığınlarının sömürü, baskı ve tarihsel ezilmişliğin doğurduğu isyan ruhu uyanışa geçebilir ve toplumsal-siyasal bünyeyi derinden sarsan bir motivasyona ulaşabilir. Tarih, ezilen emekçi yığınların sayısız başkaldırılarına, isyanlarına tanıklık eder. Tarih tanıklığını sürdürür: Devrimci fırtınada amaç / hedef netliği ve örgütlü toplumsal bilinçten yoksun olunduğunda yenilgi kaçınılmazdır.

* Devrimci hareketin bir bölümü, DİSK'i değerlendirirken, 12 Eylül askeri faşizminin süngü ve dipçileri karşısında DİSK'in tabanının DİSK'e sahip çıkmamasını, DİSK'i bütünüyle olumsuzlayan inkarcı bakışlarına destek-kanıt olarak göstermektedir. Ülke devrimci durum yaşıyordu. 12 Eylül darbesi, bu devrimci duruma müdahale darbesiydi. Ülkenin dörtbir yanında yanan devrim meşalesini taşıyan devrimci örgütler, 12 Eylül'e ciddi bir direniş göstermeden alanı cuntaya terkederken, şimdi kalkıp işçi sınıfını yargılamaya kalkışmak inkarcılık değilse, kendi gerçeğini gizleme çabası değil midir? Fatura eğer kesilecekse, partisinden, öncüsünden, devrimci örgütlülüğünden yoksun işçi sınıfından önce devrimci hareketindir.

eleştirel perspektiften, sorgulayan kişilik özelliğinden yoksunluk devrimci skolastizmin temel özellikleridir. Marksist eylemin temelinde ise, sofuca inanç ve kalıp düşünceler değil, eleştirel düşünce yatar. DİSK'ten politik misyon beklentisi içine girenler, gerçekte kuyrukçu politik kimliklerini belgelemiş olmakla kalmayıp, aynı zamanda beyinlerinin 11 yıl öncesine (1980 Eylül öncesi) ayarlı olduğunu da ısrarla sergilemiş oluyorlar. Yaşam ise şablon taşımaz, akışkandır. 11 yıl öncesi ile bugünün Türkiyesi arasında ekonomik, politik, toplumsal bir dizi farklı süreç yaşanmıştır ve yaşanmaktadır. İşçi hareketine müdahale edebilmek, işçi sınıfının içinde bulunduğu nesnelliği, onun ihtiyaçlarını, yönelimlerini doğru saptayıp ona uygun taktikler üretilmesinden geçer. Ve şüphesiz, karşı-devrim cephesinin konumu, güçler dengesi vb. olguları hesaba katarak. Akışkan olan yalnızca yaşam değildir, yaşama müdahale eden toplumsal örgüt biçimleri de devinim halindedir ve öyle olmalıdır. Nesnel ve öznel temellerinden, kendisini doğuran ve çevreleyen toplumsal koşullardan, oynadığı tarihsel rol ve güncel işlevinden soyutlanarak mücadelenin her aşamasına, her evrim basamağına her koşulda karşılık düşen değişmez bir örgüt şeması yoktur. Böyle bir şema dayatıldığında ise, yaşamın diri yanını etkileyebilme, dönüştürebilme gücünden yoksundur. DİSK yaşamın diri yanma değil, ölüme yargılı yanına dayatılmaktadır. Çünkü yaşamın diri yanı, işçi hareketi bugün DİSK'i aşmıştır. Onu 11 yıl geriye götürme çabası başarıya ulaşacak mı, bunu hep birlikte göreceğiz.

Türk-İş ise, bugün Halil Tunç'un Türk-İş'i, 12 Eylül'ün Türk-İş'i değildir. Bugün Türkiye'de yığınsal bir işçi hareketinden sözediliyorsa, Türk-İş'in tabanındaki dinamizmi görmezden gelmek inkarcılık değilse, politik körlüktür. Tabanında yaprak kımıldamayan, üyesinin sendikasıyla ilgisi sadece toplu sözleşme dönemlerinde ve aidat ödemekle kurulan bir zamanların Türk-İş'i bugün düzen cephesinin ve sendika bürokratlarının nostaljisidir artık. İşçi hareketi Şevket Yılmazlara, sendika bürokrasisine rağmen Türk-İş'i sarmıştır. Öyleki tabandaki en hafif bir dalgalanmada etekleri tutuşan sendika bürokratları, tabandaki dinamizmin politik mecraya akışını kesmek için eylem havarisi kesilmişlerdir. Eğer Şevket Yılmaz bir genel eylemden (genel grev sendika bürokrasisinin lügatında "genel eylem" olmuştur) sözetmek zorunda kalmışsa, söyleyene değil, söyletene bakmak gerekir. 12 Eylül askeri faşizminin süngü zoruyla sağlamaya çalıştığı, Türk-İş çatısı altındaki uysal, tek tip sendika planı tutmamış, dahası geri tepmiştir.

Türk-İş'in çatısı altındaki süngü zoruyla örgüt birliği, mücadele yükseldikçe, mücadele birliğinin ve dayanışmanın maddi etkeni (nedeni değil) olmuştur. Türkiye işçi hareketi tarihinde ilk kez bir blok yapısı kazanmıştır.

Bugün sendika bürokrasisinin işçi tabanı üzerinde bir insiyatif ve otoritesinden sözedilemez. İşçi hareketi bugün, düzenin sınırlarını aşamıyor, ekonomist / sendikalist çerçevenin dışına sıçrayamıyorsa, bunun nedenini reformist, revizyonist sendikal anlayışın, düzen sendikacılığının sınıfı cendere içinde tutuyor oluşunda aramak gerekir. Sendika bürokratlarının işçi hareketi üzerindeki denetimini koruyor oluşu, onların kişisel otoritelerinden değil, hareketin gerisindeki reformist-revizyonist anlayışın egemenliği nedeniyledir.

Çember tersine çevrilebilir. Bunun maddi gücü işçi tabanındaki dinamizm ve kaynaşmadır. Maddi temeli ise, ekonomist, revizyonist sendikal anlayışa karşı uzlaşmaz ve kesintisiz bir sınıf sendikacılığı mücadelesi vermektir. Devrimci sendikal hareketin yaratılmasının, sendikaların devrimci tarz dönüştürülmesinin mücadele yolu buradan geçmektedir.

Türk-İş bünyesindeki blok hareketi ve tabanındaki gelişmeler (işyeri komite ve konseyleri, grev komiteleri, dayanışma komitesi vb.örgütsel girişimler. Bu tür girişimler, işçi sınıfının kendisini ifade etme, sendika bürokrasisine karşı tabandaki muhalefetin birliğini oluşturma, gelişmeler karşısında inisiyatif ve iradesini yansıtacağı araçlara sahip olma girişimleri olarak görülebilir) işçi hareketinin taşıdığı mücadele potansiyelinin kanıtıdır. Bu potansiyel tam da bir kaynaşma ve politik mücadeleye sıçratılmaya son derece elverişli bir atmosfer içindeyken, işçi kitlesini bölmenin ve ileri unsurlarını başka bir konfederasyon çatısı altına yöneltmenin (ki, DİSK bugün henüz bir tabela konfederasyondur) işçi kitlelerine kazandıracağı bir şey yoktur. Kaybettirecekleri olacaktır. Hareket ileri(!) işçilerin şahsında bölünecektir. Bölünme yalnızca güç bölünmesi olarak kalmayacaktır. Sendikal bölünme politik bölünmeye yolaçacaktır.

Özetle, işçi sınıfının önüne sürülen DİSK \ Türk-İş ikilemi, işçi sınıfının bir bölümünü Şevket Yılmaz tipolojisindeki gerici bürokratların

denetimine, bir bölümünü de A.Baştürk gibi sosyal bürokratların terkisine bağlama sonucundan başka bir şey doğurmayacak olan revizyonist bir sendikal politikadır.

İşçi sınıfı bugün, 12 Eylül'ün diktiği ekonomik ve toplumsal giysiyi, istikrarlı bir gelişim göstermese de, giderek bir yükseliş grafiği çizen ve son dönemde bir blok yapısı kazanan eylemlilikleriyle reddederken, öte yandan da, açmaz ve çıkışsızlık içinde, deyim yerindeyse, eylem içinde eylemsiz kalarak bocalamaktadır. Hareket eylem içinde bocalamakta, el yordamı arayışlarla sürdürülmektedir. Hareketin siyasal doğrultusu hükümete, patronlara, sendika bürokratlarına ve cumhurbaşkanına yönelim içindeyse, örgütsel doğrultusu ise, işyeri komiteleri, vb. seçeneklere ulaşmıştır. İşçi sınıfının "el yordamı" arayışı özellikle öncü işçilerin bilinç dönüşümüne paralel olarak sürmektedir. DİSK tam da, işçi sınıfının içinde bulunduğu son derece hassas bir politik konjonktürde, öncü unsurların arayışının parti perspektifine ulaşmasını engellemek, işçi hareketini sendikal bünyede eritmek için gündeme sokulmuş, düzen cephesinin yeni bir kartıdır. Bundan hiçbir işçi, devrimci, komünist kuşku duymamalı, bu görülmeli ve boşa çıkarılmalıdır.

Bugün Türkiye işçi hareketinin en temel sorunu politikleşme ise, bu görevi yerine getirebilme yeteneğini taşıyan yakıcı örgütlülük sorunu partileşmedir. İşçi hareketinin bugün yüzyüze kaldığı temel ve yakıcı sorun, sendikal birliğinin sağlanması değil, politik birliğinin sağlanması sorunudur.* Proletaryanın gerçek birliği ideolojik-politik birliktir. İşçi hareketinin politik birliğini örebilecek tek gerçek alternatif aygıt, onun partisidir. Sendikal birliğin politik mecrada devrimci bir temelde istikrarlı ve güvenli bir kanal bulmasının gerçek güvencesi de buradan geçmektedir. Sendikaların devrimci dönüşümü ancak partinin mücadelesinin ürünü olarak gerçeklik kazanabilir. Partinin mücadele çizgisi politika ve taktiklerinin işçi sınıfının en geniş kitleleri arasında benimsendiğinde ve kitlelerin eyleminde vücut bulduğunda, işte o zaman, sendikaların devrimci dönüşümünden sözedebileceğiz.

Bugün sınıf bilinçli işçilerin ve komünist devrimcilerin önündeki asli görev, Türkiye işçi sınıfının ihtilalci öncüsünü, partisini örgütlemektir. Bu görevin başarısı, Türkiye toprağında, devrim ve sosyalizm yürüyüşünün düzen cephesine indirmiş olacağı ilk esaslı darbe olacaktır. Bu darbe, proletaryanın toparlanması; aynı sonucu ifade etmek üzere, burjuvazinin egemenliğinin ciddi bir karşı tehditle karşı karşıya gelmesi demektir.

---

* Ve şurası da besbellidir ki, bir parti potansiyeline sahip olmayan, şayet varsa, bu potansiyeli parti birliği altında birleştiremeyen bir işçi sınıfı, devrimci sendikal bir potansiyele hiç sahip değildir.

300 maden işçisi direniyor!

14 Temmuzdan beri 300 maden işçisi, Çorum'un Bayat ilçesinin Karakaya köyünde direnişteler.

Yaklaşık iki aydır dağa çıkmış, yarı sefil, ama onurluca direnmek zorunda kalan madenciler, örnek bir direniş göstermektedirler.

Günlük 20 bin TL gibi gülünç bir rakama çalıştırılan işçiler, enflasyonun ve hayat pahalılığının bu kadar yaşanmaz hale geldiği bir ortamda öfkelerini eyleme dönüştürmüşlerdir.

Maden sahibi Hakkı Köse, işçileri gülünç bir sadakaya çalıştırdığı yetmez gibi, işçilerin örgütlenme haklarının önüne dikilmiştir. İşçilerin sendikalaşma çabalarını onlarca defa çıkış, tehdit vb. yollarla bastırmıştır. Ama işçiler sendikalaşarak patrona cevabını vermiştir. İşçilerin sendikalaşmak için sendikaya başvurduğunu öğrenen Hakkı Köse sermayedarı, tehdit vb. yöntemler uygulayarak ve daha sonra işçilere çıkış vererek karşılık vermiştir.

Çorum halkı ve başka bölgelerden maddi-manevi destek alan madenciler direnişlerinde kararlılar. Onlar kendi aralarında oluşturdukları komitede günlük olarak durumu değerlendirerek, kendilerini öndersiz bırakmamaktadırlar.

Kilim üzerinde, battaniye içinde, naylondan çadırlar içinde ve yerde yatan onlarca işçinin bu eylemleri patronlara olan kinin ispatıdır.

İşten çıkarıldıktan sonra dağa çıkan işçiler, daha çıktıktan bir kaç gün sonra, Hakkı Köse'nin kardeşi İsmail Köse tarafından ateşe tutulmuş ve bir işçi yaralanmıştır. Ayrıca Hakkı Köse ve eşki-

(Devamı s.38'de)

SP Kongresi ve reformizm

Taner GÖKER

Geçtiğimiz günlerde Sosyalist Parti'nin (SP) Kongresi yapıldı. "Devrim için öncü parti" şiarıyla toplanan kongre, SP'nin devrime önderlik edeceği iddiası ile sona erdi. Kongrenin en kayda değer sonucu perde gerisindeki TİKP-Aydınlık önderlerinin resmen SP'nin yönetimine gelmesi oldu. Öte yandan Kongrenin ikinci gününde yapılan SP şenliğine 5000 kişinin katılması ise, SP'nin kayda değer bir gelişme sağladığının göstergesi oldu.

SP'nin politik kimliği ve önderliği devrimci gruplar tarafından yeterince biliniyor. Bu politik kimliğin 20 yılı aşkın bir geçmişi var. SP'yi oluşturan TİKP-Aydınlıkçılar, kendi geçmişleriyle övünseler de, bu geçmişin en azından '75-85 arasının devrimci çevrelerce lanetlenen bir geçmiş olduğu da bir başka gerçektir.

SP yeni bir parti iddiası ile ortaya çıktı. Görünüşe bakılırsa da, gerçekten SP bir kısım yeniliklerle politika sahnesinde yerini aldı. Devrimden, sosyalizmden sıkça bahsediliyor, en azından devrimci grupları doğrudan karşısına almayan bir politik tutumu benimsiyor, Kürt ulusal hareketini tanıtıcı, destekleyici bir faaliyet gösteriyor, işçi hareketine destek vermeye çalışıyordu.

Devrimci çevrelerde gerçekten bunlar değişti mi?" soruları kafaları kurcalarken, bu kesim "TİKP muhasebesi"ni gündeme getirdi.

SP'nin yenilik iddiasına en büyük darbeyi, "TİKP muhasebesini"nin kendisi vurdu. Bu özellikleriyle "muhasebe" SP'nin kendi yakın çevresinde bile ciddi tepkilere muhatap oldu.

"TİKP muhasebesi"nde bir kısım tali noktalarda "özeleştiri" yapılırken, bu akımı 1975-85 yılında düzen savunucusu konuma sürükleyen temel politikaların doğru olduğu savunuluyordu. Bu, sınıf işbirliğini ifade eden reformist politikanın SP şahsında uygun koşullarda yeniden gündeme getirileceğini gösteriyordu.*

'70'lerin sonunda devrimle karşı-devrim arasındaki çatışmanın sertleştiği bir dönemde gündeme getirilen, "iç barış" politikası, parlamentonun korunması temelinde burjuva partilerden oluşan milli birlik hükümeti çağrısı vb. hem ilkesel olarak hem de somut politik tutum olarak savunuluyordu. Bu temel politik konum savunulduktan sonra, SP'nin yenilik iddiası ile, ne işçi hareketine gösterdiği ilgi, devrimci politik tutumun bir sonucu olurdu, ne de Kürt ulusal hareketine karşı gösterilen destek içten, enternasyonalist tutumun bir parçası olurdu. "Aydınlıkçılık mayası" olduğu gibi, tüm temel özellikleriyle yerli yerinde duruyordu. Radikal söylemler yalnızca durumu kurtarmaya yönelik konjonktürel politikalardı.

Nitekim geçen iki yıl, görünüşte radikal söyleme rağmen, bu akımın temel politik kimliğinde bir değişmenin olmadığını, SP'nin politik kimliğinin sol reformizm ve sınıf işbirlikçiliği olarak devam ettiğini ve sınıf çatışmasını şiddetlenmesi ile bunun çok daha kaba biçimde ortaya çıkacağını gösterdi.

*

Burada SP'nin toplu bir değerlendirmesini yapmak gerekmiyor. Ne var ki, Kongre vesilesiyle kritik noktalarda gündeme getirilen politik tutumların ortaya konması bile, SP'nin gerçek kimliğini, devrim, sosyalizm gibi radikal vurguların bu akımın kimliğini belirlemede sadece bir görüntü olduğunu göstermeye yeterlidir.

SP her ne kadar radikal argümanlar kullansa da, onun perspektifi burjuva demokrasisiyle sınırlıdır. İşlevi ise, yığın eylemini parlamenter kanala akıtarak düzeniçi konumda tutmaktır. O bu bakımdan TİKP-Aydınlık geleneğini sürdürüyor.

Türkiye gibi kapitalist bir ülkede devrimciliğin temel kriteri, ordusuyla, parlamentosuyla iktidar ve muhalefet partileriyle, anayasasıyla tüm burjuva kurum ve ilişkileri karşısına alan bir savaşım perspektifine sahip olmaktır.

SP ise, en kritik dönemlerde, demokrasinin korunması, hedefi daraltma vb. adına bir kısım burjuva partileriyle işbirliğini, parlamenterizmi temel ilkesel bir tutum olarak benimsemektedir.

---

* *"TİKP Muhasebesi"* nin değerlendirilmesi için bak. *Teori ve Program Sorunları*, Eksen Yayıncılık.

Örneğin SP'nin ilk Genel Başkanı F. İlsever, I.Kongrede, en kitlesel işçi eylemlerinin yaşandığı, Kürt ulusal hareketinin kitleselleşmeye yüztuttuğu, burjuva düzenin açmazlarının yoğunlaştığı bir dönemde, 1989 yılında, kriz karşısındaki tutumunu şöyle ifade ediyordu:

*"Peki arkadaşlar, hiçbir çare, hiçbir çözüm yok mudur? **Türkiye çok daha derin bunalımlara sürüklenmeden** önerimiz şudur: Dışardaki muhalefete, bu gerçek muhalefet, ülkenin siyasal alanının, parlamentonun, **demokratik kurumların** kapısı açılmalıdır."* (*Saçak*, sayı:60, s.13, siyahlar bizim)

Burjuva rejimin bunalımının derinleşmesi bir devrimci partiyi sadece sevindirir ve bu fırsattan devrim için yararlanmaya çalışır. Oysa, SP krizin derinleşmesinden tedirginlik duyuyor ve bunalımdan düzeniçi yollardan kurtulması için burjuvaziye akıl veriyor.

Devrimciler, tepeden tırnağa devletin bütün kurumlarıyla gericiliğin kalesi olduğunu ortaya koyarak teşhir ederken, SP, muhalefete "demokratik kurumlar"ın kapısının açılması telkininde bulunarak düzeniçi çözümlerle yığınları aldatmaya çalışıyor, burjuva-faşist kurumlar hakkında hayaller yayıyor.

Geçen iki yılda yığınların düzene yönelik hoşnutsuzluğu ve muhalefeti önemli gelişme gösterdi. Fakat, SP iki yıl sonra, düzeniçi çözümleri gündeme getirmede daha pervasız bir tutumu benimsedi.

Sermaye düzeninin ayakta kalması için burjuva düzenin devrimci harekete karşı gizli, açık bütün kurumları ile terörü yoğunlaştırdığı bir dönemde, V.Aydın'ın cenaze töreni sonrasında, SP, bütün burjuva partileri devlet terörüne karşı işbirliğine çağırıyordu. O, basın açıklamasında şunları söylüyordu:

*"Bütün halkımızı hedef alan tertiplerin zincirleme tırmandığı bir döneme girdik. Halkın dışında **bütün parlamenter güçler de hedef tahtasındadır.** Bu durumda darbeye ve tertiplere karşı başta yükselen işçi hareketinin, diğer emekçi güçlerin, bütün demokrasi güçlerinin ve parlamento zemininde politika yapan **tüm** güçlerin ortak tavırlar benimsemesi ve mücadele etmeleri büyük bir ihtiyaçtır."* (*Teori*, sayı: 20, siyahlar bizim)

Bunları okuyunca, insanın aklına hemen '70'lerin sonunda TİKP'in savunduğu "iç barış" çağrısı ve milli birlik hükümeti politikası geliyor. 1989'da yapılan "TİKP muhasebesi"nde bu politika şöyle savunuluyordu:

"Öte yandan parlamentonun korunmasından yana olan kuvvetler gelişmelerden rahatsızdı. Çünkü gelişmeler, parlamentoyu okka altına götürüyordu. Bu nedenle 1979 yılı ile birlikte savunma siyaseti izlemesi gereken devrimcilerin, bu siyasetini "iç barışı" savunma olarak formüle etmeleri doğru olurdu. İç barış en başta halkın ve ayrıca parlamentoyu savunan güçlerin talebiydi."

Sosyalist Parti'yi yeniden bir askeri darbe ve parlamentonun elden gideceği korkusu sarmıştır.

Bugün terörü yoğunlaştıran tertipler ve darbe hazırlayan MİT'i ile kontr-gerillası ile devletin kendisidir. Sermaye düzeninin ve devletin savunucusu olarak parlamentodaki partilerin de genelde buna itirazları olmadığı gibi, "parlamento zemininde politika yapan tüm güçlerin" de terörün hedefi olduğu tam bir aldatmaca ve hedef şaşırtmadır. SP ve burjuva liberal muhalefet tarafından, yeni bir kontr-gerilla edebiyatı ile, devlete rağmen terörün ("illegal güçler") yoğunlaştırıldığı gibi bir demagoji ile devletin kendisi aklanmaya çalışılıyor. Burjuva muhalefetin terörün yoğunlaştırılmasına temelde bir itirazları olmamasına rağmen, muhalefet yapmanın gereği olarak uygulamaların biçimi konusunda cızırtılı sesler çıkarmaları, onların işçi sınıfı ve diğer emekçilerle birlikte davranacaklarını göstermez. Bu burjuva partilerin varlık temeliyle çelişkilidir.

Devlet bir yandan terörü yoğunlaştırarak devrimci hareketi tecrit etmeye, ezmeye çalışırken, diğer yandan da liberal muhalefet aracılığıyla, terörün devlet tarafından değil de, devlet içindeki "gizli güçler" aracılığıyla yaygınlaştırıldığı propagandasını yaparak hedef şaşırtmaya, gerçekleri gizlemeye çalışıyor. SP gibi liberal-reformcu partiler ise, bunun aracı rolünü oynuyor.

Bu senaryo, '70'lerde terörün kaynağı olarak MHP ve kontr-gerillayı göstermek suretiyle benzer biçimde uygulamaya konmuştu.

SP'nin gerçek kimliğini ortaya koyan diğer bir temel politik tutum, onun anti-emperyalizmden ne anladığıdır.

Son dönemde SP, sık sık anti-emperyalist savaşımdan, ABD'nin başını çektiği "Kuzeyin zengin ülkelerine karşı tutumun belirleyici önem"inden

sözediyor.

Günümüzde tutarlı bir anti-emperyalizm anti-kapitalizmle birleştiği ölçüde olanaklıdır. SP anti-emperyalizmi, bırakalım anti-kapitalist bir içerikle ele almayı, devrimci-demokrat bir içerikle de ele almıyor. Onun anti-emperyalizmi, büyüklere karşı küçükleri savunmayı, "yerli" burjuvazileri "yabancı" güçlere karşı desteklemeyi içeren burjuva-liberal politikayı dile getiriyor.

SP, emperyalizmle işbirliği içindeki ülkelerdeki uzlaşmaz sınıf karşıtlıklarını gizleyerek, soyut bir kuzey-güney çatışmasından sözediyor. O, rejimleri ne olursa olsun, kuzeye karşı güney ülkelerinin; eşdeyişle bu ülkelerdeki egemen sınıfların çıkarlarını savunuyor.

SP'ye göre, *"günümüzde Kuzeyin sanayi ülkeleriyle Güneyin yoksul ülkeleri arasındaki ilişki, dün olduğu gibi bugün de emperyalizm-ezilen ilişkisidir"* (Faaliyet Raporu) ve bu çelişki bugün "baş çelişki"dir. SP'yi, onun geçmişini bilmeyen biri, bununla ezilen halkların çıkarlarının emperyalizme karşı savunulduğunu sanabilir. Oysa, SP halkların çıkarlarından sözetse de, o "ezilen ülkeler" deyimini kullanmakta ısrar ediyor. Böylece de, emperyalizmle işbirliği halindeki ülkelerde işçi sınıfı ve diğer emekçilerin çıkarları ile egemen sömürücü sınıfın çıkarları eşitlenmiş oluyor. Eşit olmayanların ortak bir çıkar birliğinden sözedilemeyeceğine göre, sonuçta egemenlerin çıkarları savunulmuş oluyor.

SP'nin önceli TİKP-Aydınlık bu görüşleri "Üç Dünya Teorisi" adına savunuyordu. TİKP dünyayı üçe ayırıyor ve "iki süper devlete karşı" asıl olarak da S.Birliği'ne karşı "rejimleri ne olursa olsun" bütün ülkelerin birleşmesini gündeme getiriyordu. Şimdi ise, "Üç Dünya Teorisi"nin adı anılmadan, soyut bir Kuzey-Güney çatışması teorisine göre aynı görüşler savunuluyor.

SP bunu genel bir tespit olarak da savunmuyor, her fırsatta somut politik tutumlar olarak da formüle ediyor. Bu teoriye göre o, Körfez krizinde Irak gericiliğinin aktif savunmasını üstlendi. Bu politikanın diğer bir somut şekli, Kongre Raporu'nda yer alıyor. "Ortadoğu ve Kürt Sorunu" arabaşlığında, en başta Kürt halkı olmak üzere, bölgedeki halkların çıkarları adına somut bir politikayı gündeme getiriyor.

*"Sosyalist parti ayrıca Ortadoğu ülkeleri arasındaABD emperyalizmine karşı işbirliğini de savunuyor. **Rejimleri ne olursa olsun**, Türkiye, Irak, İran, Suriye ve Kürdistan emperyalizme karşı bir Ortadoğu cephesi gerçekleştirmelidirler."* (Agr. siyahlar bizim)

Her biri ülkelerindeki işçi sınıfı ve emekçilerin, bu arada Kürt halkının amansız düşmanı olan çıkarları gerektiğinde kendini şu veya bu emperyalizmin kollarına atmaktan çekinmeyen bu gerici devletlerden bir "anti-emperyalist cephe"nin oluşacağını iddia etmek için zavallı bir liberal olmak gerekiyor. SP, böyle bir cephe kurulmasını istemekle ve bunun olanaklı olduğunu savunarak gerici, egemen sınıflar hakkında hayal yaymakla kalmıyor, bölgedeki gerici egemen sınıfların haklara karşı emperyalizmle birlikte işledikleri suçları da gizliyor. Böylece SP'nin anti-emperyalizm havariliğinin gerçek niteliği de ortaya çıkmış oluyor. Özallı, Mollalı, Saddamlı, Esadlı anti emperyalist cephe, doğrusu SP'ye de çok yakışıyor.

Burjuva kurumlar, partiler, parlamento ve emperyalizme karşı tutum gibi temel ilkesel iki konudaki SP'nin tavrı onun "sosyalistliğini", "devrimciliğini" yeterince açıklıyor. O ne tutarlı bir anti-emperyalisttir, ne de tüm kurum ve ilişkileriyle burjuva düzene düşman bir devrimci partidir, o içte gerici sermaye egemenliğinin, dışta ise emperyalizmin aşırılıklarına karşı çıkan burjuva liberal, reformist bir partidir. Onun bu özelliğini kavramak için, *"örgütlü mücadele demek, günümüz koşullarında ağırlıklı olarak yasal bir sosyalist parti demektir"* diyecek kadar legalist konumuna, kendiliğinden işçi hareketinin zaaflarını gizleyerek, ona övgüler dizerek devrimci görevlerden yan çizen kuyrukçuğuna vb. değinmeye bile gerek yoktur.

*

Görüldüğü gibi, SP'nin reformistliğini kanıtlamak o derece zor bir iş değildir. SP somutunda komünist hareketin, komünizm iddiasında ciddi olanların sadece onun reformizmini göstermesi yeterli olamaz.

SP örneği, devrimci hareket için bir çok bakımdan öğretici ve görevlerine işaret edici bir özellik de gösteriyor.

Şimdiye kadar devrimci gruplar, SP'yi oluşturan kişilerin geçmiş kimliklerine bakarak, ya onu ciddiye almadı, ya da bazılarının yaptığı gibi kaba suçlamalarla ve sloganı polemiklerle yetinildi.

Devrimci grupların sesli ve sessiz tecrit duvarına, reformist ve liberal konumuna rağmen, SP'nin bugün kimsenin yadsımayacağı düzeyde solda ve yığınlar nezdinde bir ilgi odağı haline geldiği açıktır. SP'nin işçi hareketiyle birleştiği, öncü işçilerin SP'de toplandığı, öncü parti konumuna geldiği gibi iddiaları spekülatif ve propagandaya yönelik olsa da, belli bir gelişme gösterdiği yadsınamaz.

SP bu gelişmeyi neye borçludur? Kitle hareketinin yükseldiği, düzenin bunalımının derinleştiği bir ortamda normal olan reformist partilerin güç kaybetmesi ve devrimci-radikal akımların güç kazanmasıdır. Oysa, henüz devrimci hareket güçsüz ve dağınık durumda, doğal olarak politik etkisi de çok zayıftır.

SP'nin bu ortamda güçlenmesinin en önemli nedeni devrimci-komünist hareketin güçsüz olmasıyla ilgilidir. Yığınların devrimci bir önderlik arayışına girdiği, ama arayışına yanıt bulamadığı koşullarda, doğal olarak muhalefet başka kanallarda kendine yer arıyor.

İkinci etken, SP'nin radikal vurgularla yasal planda politika yapan tek parti olmasıdır. Parti örgütüyle teorik, politik ve haber içerikli yayınlarıyla, panel, basın toplantısı gibi etkinliğiyle yasal alanı başarıyla kullanmaktadır. Bu onun legalist konumuyla bağlantılı olsa da, politik konumuna uygun olarak bu araçlardan iyi yararlandığını da söylemek gerekir.

TBKP, SBP gibi partiler ise, söylemde bile devrimcilikten uzaklaşmış olmaları ve sermaye düzenine teslimiyeti baştan ilan ettiklerinden, SP'nin radikal söylemi onun kimliğini yeterince bilmeyenler nezdinde etkili olmaktadır.

İşte bu koşullar SP'nin güç kazanmasının nedenlerini de ortaya koyuyor.

Devrimci sınıf politikası ile ortaya çıkan her grup SP'yi ciddiye almak zorundadır. Bugün devrimci grupların genelde yaptığı gibi, SP'nin geçmiş konumundan hareketle muhatap alınmaması sadece SP'nin güçlenmesine, işçi hareketinin reformizmin etkisine girmesine yardımcı oluyor.

Bugün SP'yi ciddiye almanın dolaysız iki sonucu vardır: 1- Devrimci hareketin kendi güçsüzlüğünün ve dağınıklığının önüne geçmek, yığınların devrimci önderlik arayışına yanıt vermek; 2- SP'ye karşı verilecek ideolojik savaşımla işçi sınıfının öncülerini aydınlatarak reformizmin tuzağından korumaktır. Bu aydınlatma çalışmasının başarılı olması ise, ideolojik savaşımın slogancılıktan, kaba suçlamalardan uzak bir içerikle verilmesine bağlıdır.

Devrimci hareketin güçsüzlüğünün ve dağınıklığının önüne geçmek, eşdeyişle işçi sınıfının devrimci önderlik arayışına yanıt vermek günün en acil görevidir. Bu görevi yerine getirmek için "Ne yapmalı?" sorusu başlı başına bir dizi değerlendirme konusuysa da, bazı noktaların altını cizmekte sayısız yararlar vardır. Aslında bunlara, daha önce Ekim'de defalarca işaret edildi, ne varki bunların pratikte yeterince klavuz alındığını, gereğine uygun davranıldığını söylemek olanaklı değildir.

Bugün, gerek karşı-devrimin, gerekse devrimin, devrimci grupların, işçi hareketinin, Kürt ulusal hareketinin içinde bulunduğu durum, her zamankinden daha fazla olarak devrimci çalışmanın komple bir çalışma olarak ele alınmasını ve gereğinin yapılmasını zorunlu kılıyor.

Öncülere yönelik propaganda çalışması ve teorik sorunların çözümü ile geniş yığınlara yönelik güncel politik ajitasyon faaliyeti, yasadışı örgüt çalışması ile yasal olanakların en geniş şekilde kullanılması aynı anda gerçekleştirilmeden devrimci çalışmada başarılı olmak olanaklı değildir. Kuşkusuz bu görevler kendi içinde sınıflandırılmalı ve güçler ona göre yönlendirilmelidir. Ne var ki, gerçeklik payı taşısa da, koşullar güçlerin yetersizlikleri vb. gerekçeler, bu komple çalışmanın yapılmasına mazaret olamaz. Büyük amaçların büyük enerji doğuracağı politikanın bir kuralıdır. Dönem şu veya bu düzeyde çalışmayla, kendini başkalarıyla karşılaştırarak tatmin olma dönemi değil, somut bir iktidar perspektifi ile güçleri ve araçları yaratıcı bir şekilde harekete geçirme dönemidir. Şu unutulmasın ki, devrimci hareketi güçsüz ve dağınık bırakan kendi amatörlüğü ve basiretsizliğidir. Ne güçler yetersizdir, ne de koşullar kötüdür, yeterki güçleri iyi yönlendirecek, koşullardan başarılı bir şekilde yararlanacak politik ustalık ve kararlılık gösterilsin.

Bu başarıldığında, devrimci hareketin güçsüzlüğü ve dağınıklığı da aşılabilir. İşçi hareketinin devrimci önderlik arayışına yanıt verilerek, reformizmin güç kazanması da önlenebilir.

SSCB: Bir sürecin sonu

Erhan TAYLAN

Sovyetler Birliği'nde geçtiğimiz ay, SBKP'nin bir bölümü ile ordu ve KGB'nin üst düzey yöneticilerinin birlikte gerçekleştirdiği ve ancak 2,5 gün yönetimde tutunabilen bir "darbe" gerçekleştirildi. Darbenin 2,5 gün içinde çözülmesinin nedenleri hakkında yapılan spekülatif yorumlar bir yana, bu olay en başta revizyonist bürokrasinin kendi içindeki saflaşmaların derinliğini ve bu saflaşınada ABD emperyalizminin önemli bir taraf haline geldiğini gösterdi. Böylece bir zamanların "büyük imparatorluğu"nun, ABD emperyalizmince önemli ölçüde teslim alınmış olduğu da günyüzüne çıkmış oldu.

Bu gerçeğin kendisi, aslında, darbeninin nedenini de gün ışığına çıkarıyor. Bürokrasinin bir kesimi -ki Soyuz (Birlik) grubu olarak anılıyor- SSCB'nin çok değil on yıl önce, dünya siyasal arenasında iki süper güçten biri olarak oynadığı önemli rolünü gittikçe yitirmesine ve giderek ABD'nin karşısında diz çöken bir ülke haline gelmesine karşı, süreç içinde büyüyen bir tepki duymaya başlamıştı. Ortadoğu'da etkinliğin yitirilmesi, Afganistan'dan Kızıl Ordu'nun çekilmesi, Doğu Avrupa'daki "kalelerin" tek tek düşmesi ve artık son aşamada SSCB bünyesindeki 15 Cumhuriyette büyüyen milliyetçi-dinsel bağımsızlık hareketleri karşısında SSCB'nin dağılma noktasına gelmesi, bu toplam bir kaç yıllık sürede gerçekleşen değişmeler, bürokrasi içindeki yol ayrımının ve giderek 2,5 günlük darbeninin nedenleri oldular.

Perestroyka ve glasnost... Dünya burjuvazisinden Avrupa-komünizmine, oradan TKP'ye, aydın oportünizmine, devrimci-demokrat akımlara ve Troçkizme uzanan bir yelpazenin farklı anlamlar atfederek büyülendikleri bu iki "sözcüğün", komünistlerin iddia ettiği gibi Kruşçev ile başlayan restorasyon sürecinin son halkasını simgelediği bugün artık net bir biçimde ortaya çıkmış bulunuyor.

Perestroyka, revizyonist ülkelerin 1980'li yıllarda artık iyice belirginleşen ekonomik durgunluğunu aşmak ve bürokrat-burjuvazinin egemenliğini yeniden üretebilmesinin koşullarını oluşturabilmek açısından gündeme getirilmiş bir politikaydı ve bürokrasinin tümünün ortak çıkarlarını ifade ediyordu. Bürokrat burjuvazi iktisadi tıkanıklığı, planlamanının yerine giderek serbest piyasayı ve devlet mülkiyetinin yerine özel mülkiyeti yaygınlaştırarak aşmayı düşünüyordu. Revizyonist-bürokratik sistemin kendi sınırları dışına taşmadan gerçekleştirilmesi düşünülen bu "iktisadi hedefler" doğrultusunda adımlar atılmaya başlandıkça, perestroykanın önünde iki önemli engel olduğu daha net bir biçimde ortaya çıkmaya başladı; mevcut bürokratik mekanizma ve sosyalizmin köklü bir kazanımı olarak Sovyet halkında yerleşik bulunan eşitlik duygusu ve işgüvenliği.

Glasnost, perestoykanın önündeki bu engelleri temizlemenin bir çaresi olarak gündeme geldi. Glasnost aynı zamanda, işçi sınıfı üzerindeki geçmiş dönemlerdeki ağır baskının bir ölçüde hafifletilmesini sağlasa da, esasen özel mülkiyet yolcularına, devlet mülkiyetine, planlamaya, işgüvencesine, "eşitlik" duygusuna karşı yoğun bir ideolojik saldırı imkanlarının tanınması anlamına geliyordu.

SBKP, sınıftan koptuğu, düzeninin yeniden üretiminin ana güvencesi olarak sınıf yerine orduyu, güvenlik örgütlerini ve bürokrasiyi görmeye başladığı ölçüde, siyasal bir yozlaşma sürecine girmiş ve bu yozlaşma süreci; değer yasasının çarpık bir yorumu üzerinde partiden işletme yöneticilerine uzanan bir "ayrıcalıklı" kesimin doğmasıyla sonuçlanmıştı.

Bu, SSCB'de sosyalizme yönelimin durdurulması ve giderek de tersine çevrilmesi sürecinin başlangıcını oluşturuyordu. Ortaya çıkan ayrıcalıklı yaşam, bürokrasi tarafından sosyalizmin "olağan", "doğal" bir olgusu olarak takdim ediliyordu. Meta üretiminin mevcut oluşu; piyasa ekonomisi doğrultusunda eğilimlerin nesnel temeli haline geliyor; piyasa ekonomisinin geliştirilmesi bürokrasi ile piyasaya dönük üretim yapanlar arasında, maddi çıkar birliğinin somutlaştığı yeni ve pek çoğu "yasadışı" sektörlerin oluşmasına neden oluyordu. Bu süreç karşılıklı olarak işliyor, SBKP'de sosyalist ekonominin makro verimliliği yerine; özel işletmelerin "mikro" verimliliğini v

rasyonalliğini alternatif olarak gören eğilimler; bu basınçtan hem güç alıyorlar, hem de bu basınca güç katıyorlardı.

Bugün olduğu gibi o gün de; özel mülkiyet yolcuları, toplumun hücrelerine sinmiş "aşırı eşitlik" anlayışına saldırıyorlar; merkezi planlamanın ekonomik gelişme önünde engel olmaya başladığını savunuyorlardı. Kornai, Levcik, Stephanov, Şik vb. "teorisyenler" tarafından geliştirilen "piyasa sosyalizmi" özel mülkiyetçilerin "ideolojik" argümanlarının kaynağını oluşturuyordu. Bu argümanlar, o tarihlerde; 1960'lı yılların başlarında bürokrasinin kendi ayrıcalıklarını meşrulaştırmasına yarayan bir "ideolojik" dayanak işlevi gördü; fakat buradan daha ileri gidilmesine izin verilmedi. Doğu Avrupa'daki merkezkaç eğilimler şiddetle bastırıldı; SBKP içinde ise Kruşçev'e görevden el çektirilerek, Brejnev işbaşına getirildi.

Uzun Brejnev dönemi, Kruşçev dönemindeki "reformları"nın stabilizasyona uğradığı, SBKP'nin üst yönetimi başta olmak üzere parti kadrolarının sahip olduğu "ayrıcalıkların" arttığı ve Sovyet halkı içerisinde "partili" olmanın manevi yükselme değil de, bir "köşe dönme" anlamı kazanmaya başladığı bir dönem oldu.

Ne ki, 1970'lerin ortalarına kadar Sovyet ekonomisinin belirli bir büyüme performansı gösterebilmesi, biriken sorunların ve muhalefetin suyüzüne çıkmasını engelleyen bir faktör olabiliyordu. Bürokrasinin çeşitli kesimlerinin farklı çıkar grupları olarak odaklaşması ve bu temelde "hiziplere" ayrılmasının merkezi planlama üzerinde yarattığı tahrip edici faktörler ve bunun Sovyet ekonomisi üzerindeki kriz yaratıcı etkisi 1970'li yılların sonlarından itibaren net olarak hissedilmeye başladı.

Durum özetle şuydu; ürünlere olan talebin düzeyi, ortaya çıkan ek yeni ihtiyaçlar ve ihtiyaçlar arasında işçi sınıfı ve emekçilerin taleplerini gözeten bir öncelikler saptamasına dayanan merkezi planlama ve sosyalizmin oranlı ve uyumlu ekonomik gelişme anlayışı yerine, sektörler arasında eşitsiz ve orantısız, geniş kitlelerde ortaya çıkan talepleri ve bunun değişimlerini gözetmeyen, ama bürokrasinin kendi ihtiyaçlarını temel alıp kaynak dağılımında bunu merkeze alan bir başka planlama ortaya çıkmıştı. Sonuç ise; sanayinin %40'ının, enerjinin %20'sinin ve bilim adamlarının %75'inin askeri sanayinin hizmetine sunabildiği, her yıl 175 milyar dolarlık mali kaynağın askeri alana akıtılabildiği bir ekonomik tablonun ortaya çıkmasıdır.

Eşitsizliğin, ayrıcalıkların bu kadar yaygınlaştığı ve işçi sınıfının üretimin kendisine ve sonuçlarına yabancılaştığı ve bu yabancılaşmaya ayrıca yoğun bir siyasal baskının eşlik ettiği bir toplumda, emek verimliliğin düşmesi değil, düşmemesi anormal olurdu. İşçiler sosyalizmin bir kazanımı olarak koruyageldikleri iş güvencesini, ayrıcalıklı bürokrasiye ve onun işyerlerindeki imtiyazlı uzantısı olan işletme yöneticilerine karşı "iş yavaşlatmanın" aracı haline getirdiler. Kaldı ki kendilerini fazla yormamaları, geçinebilmek için çalışmak zorunda oldukları "kara piyasada"ki "ikinci işlerini" yapabilmeleri açısından "rasyonel" bir davranıştı. SSCB'de işçilerin büyük çoğunluğunun "kara piyasa"da ikinci bir iş bulup çalıştıkları ve bu "kara piyasa" ile parti bürokrasisi arasında belirli "çıkar birlikleri" oluştuğu biliniyor. Bu "ikinci sektör"de piyasa mekanizmalarının "rasyonalitesinin" işliyor ve parti bürokrasisinin bir bölümünün buradan önemli çıkarlar elde ediyor olması, aynı zamanda partinin belirli kesimlerinin "piyasa" fikrine neden bu kadar yatkın olduklarını anlamak için de belirli ipuçları veriyor.

Perestroyka, bu konjonktürde bürokrat burjuvazinin bütün kesimlerinin ortak çıkarlarını simgeleyen bir politika olarak gündeme geldi. Bazı çevrelerin kendilerine "sosyalizmin koruyucusu" misyonu atfettiği SBKP'nin Ligaçev önderliğindeki kanadı da, esasen başından bu yana perestroykanın savunucuları arasındadır. Perestroyka hakkında, bu politika *"... objektif bir olgu, alternatifi yoktur ve olamaz"* diyen, bizzat Ligaçev'in kendisiydi. Fakat kuşkusuz onlar, glasnostla tamamlanan perestroykanın bürokrasinin kendisini, üstelik bu denli hızlı bir biçimde tehdit etmeye başlayan bir sürece yolaçacağını tahmin etmiyorlardı.

SBKP'nin 19. Konferansı öncesi, bürokrasi arasında bu temelde oluşan çatlağın artık iyice belirginlik kazanmış olduğunu görüyoruz. Sözkonusu dönem, SBKP'nin Afganistan'dan çekildiği, Doğu Avrupa'da revizyonist bürokratik rejimlerin sallanmaya başladığı, SSCB içerisinde milliyetçi ayaklanma ve çatışmaların yoğunluk kazandığı ve aynı zamanda partinin Yeltsin önderliğindeki bir bölümünün SBKP'ye karşı

açıktan cephe aldığı bir konjonktürü ifade ediyor. Ligaçev önderliğindeki grubun "perestroykaya evet, glasnosta hayır" biçiminde özetlenen politikaları ilk defa bu dönemde açıkça gündeme geliyor.

Perestroykanın süreç içinde Sovyet ekonomisini batına noktasına getirmesi, Gorbaçov önderliğinin kitleler nezdinde prestijini tümüyle ortadan kaldırırken, bürokrasinin bu farklı hizipleri arasındaki çatışmayı hızlandırdı ve onlar doğan iktidar boşluğunu doldurmak için Gorbaçov'un ve perestroykanın başarısızlığı üzerinde mücadeleye başladılar.

Yeltsinciler açısından perestorykanın başarısızlığının temel nedeni; Gorbaçov'un "muhafazakarlara" verdiği tavizler nedeniyle, reformları uygulamak konusunda kararsız ve titrek bir tavra girmesiydi.

Soyuz (Birlik) grubu ise, glasnost politikasının ülkeyi bir anarşiye sürüklemesi yüzünden perestorykanın başarılı olamadığını; anarşiye son verilemediği sürece bırakın perestroykanın başarısını, Sovyetler Birliği'ni ayakta tutabilmenin mümkün olmadığını iddia ediyor ve ülkede "olağanüstü" bir yönetimin kurulmasının zorunlu olduğu fikrini yaygınlaştırmaya çalışıyordu. Soyuz grubunun, bürokrasi içindeki etkinliğini kullanarak bir takım reformları sabote etmeye çalıştığı, ülkedeki memnuniyetsizliği artırıp "darbe" hazırlamaya çalıştığı ise son dönemlerin yaygınlaşan iddiaları arasına yerleşiyordu.

* * *

Darbe, bu sürecin bir ürünü olarak ve SSCB'nin dağılmasının gündeme gelebileceği "Birlik Antlaşması"nın imzalanmasından bir gün önce gerçekleştirildi. Bir "darbe" için "teknik anlamda" çok elverişli koşullarda gerçekleşmesine karşın ancak 2,5 gün dayanabildi.

Darbenin başarısızlığında, ABD'nin, CİA'nın vb. "parmağı"nın önemli bir rolü olabilir ama marksistler açısından asıl gözetilmesi gereken sonuç; bu darbenin Sovyet halkı ile parti bürokrasisi arasındaki uçurumun ne denli derinleştiğini göstermesidir.

Darbe bürokrasinin, ayrıcalıklarını korumaya çalışan ve SSCB'nin eskisi gibi bir "süper güç" olarak kalmasını isteyen kesimince, SSCB'nin ve bürokrasinin dağılma sürecinin hızlandığı bir konjonktürde gerçekleştirildi. Darbecilerin "sosyalizm" ile herhangi bir ilgileri yoktu ve onlarda, reel sosyalizmin en ısrarlı savunucuları dahi "sosyalizm" adına umutlanabilecek önemli bir özellik bulamadılar. Desteklerini, bu "milliyetçi" grubun "nesnel" olarak sosyalizmin kazanımlarına ve değerlerine de sahip çıkmak zorunda kalacağı gerekçesine dayandırabildiler.

Oysa darbenin başarılı olması koşullarında sahip olacağı tek olumlu yan, muhtemelen ABD emperyalizminin saldırganlığını frenleyerek, "yeni dünya düzeni" projelerini sarsarak ve özellikle Ortadoğu ve giderek Balkanlarda oluşan dengeleri değiştirerek, devrimci çıkışlar için elverişli nesnel bir ortamın doğuşunu sağlaması olacaktı.

* * *

Darbe, şimdilik, "özel mülkiyet" savunucularının önünü açmış gözüküyor. Onlar "başarısız" darbeyi yoğun bir anti-komünist kampanya yürütebilmek için bir fırsat olarak kullanmaya çalışıyorlar.

Sovyet işçi sınıfı süreç boyunca esasen şaşkın ve nötr sayılabilecek bir tavır sergiledi; ama kuşkusuz son dönemlerde küçük-burjuva kesimlerin artan anti-komünist "hezeyanı" işçi sınıfı üzerinde de etkili olmaktadır. Hakim olan ideolojik şok ve karmaşa nedeniyle, üstelik de bir darbeyi kahramanca önleme "ünvanı" kazanmış özel mülkiyet taraftarlarına karşı yakın dönemde sosyalist bir muhalefetin yükselmesini beklemek pek gerçekçi gözükmüyor.

Ne ki; darbe aynı zamanda toprağın düzelmesini da sağlamış, ideolojik karmaşanın ve safların netleşmemesinin belirleyici nedeni olan, revizyonist SBKP'nin devreden çıkışını hızlandırmıştır. Artık, Yeltsin ve ekibi ilk defa kendi "özel mülkiyetçi" programlarıyla kitlelerin karşısına çıkacaklardır. SSCB'de özel mülkiyete geçiş süreci hızlanacak ve bu süreçte, özel mülkiyetçilerin şimdiye dek "bürokrasinin ayrıcalıkları"na karşı çıkarak edinebildikleri popülaritelerini koruması her geçen gün daha da zorlaşacaktır.

Ayrıca; anti-komünist dalganın güçlendirdiği milliyetçi, ayrılıkçı eğilimler arasındaki gerginliklerin de muhtemelen açık çarpışmalara ula-

şarak özel mülkiyete geçiş sürecine eşlik edeceği düşünülürse, bu sürecin toplumun yerleşmiş değerlerinin duvarına çarpmadan ilerleyebilmesi pek mümkün değildir.

* * *

Bugünkü revizyonist SBKP özel mülkiyete geçiş sürecinin ve kapitalist restorasyonun yalnızca kurbanı değildir, aynı zamanda o 1950'li yılların sonundan itibaren bu sürecin temsilcisidir de. Trajedi şuradadır ki, bürokratik kastın kendi çıkarlarını yeniden üretebilecek tarzda restore ettikleri ekonomik-siyasal yapının çelişik karakteri, onları her geçen gün sosyalist kazanımları daha çok kemirmeye, burjuva bölüşüm ilişkilerinin alanını genişletmeye ve giderek bu ilişkileri üretim ilişkileri alanına taşımaya kanalize etmiş, bu ise artık sürecin belirli bir noktasında, kapitalist ilişkileri daha tutarlı bir biçimde yani özel mülkiyet zemininde üretmek isteyenlerin, bürokrasiyi devre dışı bırakabilmesinin de koşullarına dönüşmüştür.

Süreç içinde bürokrasinin farklı kanatları arasındaki çıkar ayrılıklarına bakarak, bunlardan birine sosyalizm temsilciliği payesini atfetmek, yaşanan restorasyon sürecinden hiçbir ders çıkaramamakla özdeştir. Aksine revizyonist SBKP ilk başta ayrıcalıkları yaratma, savunma ve "eşitlikçilik" anlayışlarına saldırı temelinde sistemi restore etmeye başlamış ve bugünkü "özel mülkiyete" geçiş taraftarlarının üzerinde çimleneceği zemini bizzat yaratmıştır.

Restorasyon süreci aynı zamanda, SBKP'nin "siyasi yozlaşması"nın bir ürünü olarak başladı. Değer yasasının çarpıtılıp sosyalizmin ilk döneminde geçerli olacak "herkesten yeteneğine göre, herkese emeğine göre" burjuva bölüşüm ilişkilerinin sınırlarının genişletilmesi bunun ilk halkasıydı. Bir diğer halka ise "barış içinde birarada yaşama" ilkesinin kapitalist dünya ekonomisine entegrasyon ve onun kurallarına tabi olarak, kapitalizmle pazarda rekabet etmek biçiminde yozlaştırılmasıydı. Bu iki unsur ise merkezi planlama üzerinde bozucu, çarpıtıcı etkiler doğurdu; onu, sosyalizmin, toplumun ihtiyaçlarına göre üretim ilkesinin bir aracı olmaktan çıkardı. Bir yandan bürokrasinin ihtiyaçlarına göre üretim yaygınlaşırken, diğer yandan ekonomiyi değer yasasının basıncına, yönlendirmesine daha açık hale getirdi. Bu süreç içinde parti ile kitle ilişkileri ise, çıkar birliği yerine, çıkar çatışmasının hakim olduğu bir ilişkiye dönüştü.

Özel mülkiyete geçiş taraftarları, kitlelerin kapitalist "özel mülkiyet programına" destek vermesi nedeni ile değil, tam aksine, kitlelerin revizyonist-bürokratik kastın imtiyazlarına duyduğu tepki nedeni ile önemli bir kitle desteği sağlayabildiler.

* * *

Halkın "KP"den nefreti özel mülkiyet taraftarlarını güçlendirmiş, ama öte yandan halkın sosyalizmin kazançlarına karşı "sahip çıkıcı" tutumu da bu kesimleri frenleyici bir unsura dönüşmüştür. Yaşanan süreç, parti bürokrasisinden kurtulmayı arzulayan Sovyet halkının, aynı zamanda sosyalizmin bugüne kadar gelebilen değerlerini önemli ölçüde içselleştirdiğini ve onları korumaya çalıştığını göstermiştir.

Bu yorumu destekleyen göstergeler var;

Yukarıda belirttiğimiz gibi; ne Rusya Federasyonu Başkanı Yeltsin, ne Leningrad Belediye Başkanı Sobçak, ne Papov ve Agenbegyan ve ne de dünya kamuoyunda açıkça özel mülkiyetçi olarak bilinen diğerleri, bugüne değin halkın karşısına açık bir kapitalizm savunusuyla çıkamamışlardır. Onlar, bugün sahip oldukları popülariteye, parti bürokrasisinin ayrıcalıklarını teşhir eden "popülist" bir propaganda temelinde ulaşmışlardır. Yeni Sovyet liberallerinden Kagarlistky, SSCB'de özel mülkiyetçilerin en güçlü kitlesel desteğe sahip oldukları kentlerde dahi, özel mülkiyete evet diyenlerin sayısının %20'yi bulmayacağını belirtiyor; ama aynı bölgelerde SBKP adayları %20 oy dahi alamazken, özel mülkiyetçi adaylar büyük bir kitle desteğine sahip olabiliyorlar. Şatalin vb. gibi kapitalizm budalaları özel mülkiyet yerine, "kişisel mülkiyet" terimini kullanmayı tercih ediyorlar, vb.

Bütün bu göstergeler darbenin ardından artan anti-komünist hezeyana karşın, Yeltsin, Sobçak vb. gibi kapitalizm hayranı budalaların kendi gerçek programlarıyla halkın karşısına çıktıkları zaman, tarafların ve dengelerin çok geçmeden farklılaşacağına işaret ediyor.

Şimdilerde özel mülkiyetçi Yeltsin, "komünizm güzeldi, ama bir ütopyaydı" sözlerinin ardına

(Devamı s.18'de)

SSCB'de bir "garip" darbe

Cem KAYNAK

Sovyetler Birliği'nde 19 Ağustos günü yapılan başarısız darbe girişimi bu ülkenin içinde bulunduğu bunalıma yeni bir aşama kazandırdı, köklü bir süreç açtı. Darbenin fiyaskoyla sonuçlandığı anlaşılır anlaşılmaz bütün dünyada komünizmin ruhuna elveda duaları okunmaya başlandı. Her ne kadar olayın sembolik boyutu aşırı bir abartmaya tabi tutulduysa da bu girişimin SSCB'de yeni bir süreç başlattığı ve bu sürecin dünya sathında genelleştirilmek istendiği aşikar bir gerçektir.

Aslında darbe girişiminin kendisi fazla bir önem ifade etmiyor. Önemli olan bu olayın objektif olarak oynadığı rol ve vesile olduğu yeni süreçtir. Bu süreç, marksist-leninist ideolojiyi teori ve pratiği ile tamamen yeryüzünden tasfiye etme sürecidir. Biz burada darbe girişiminin kendisini irdelemeye çalışacağız. Neden, nasıl ve niçin böyle bir girişimde bulunuldu? Neden başarısız kaldı?

Sovyetler Birliği'nde çoktan olağanüstü bir gelişme bekleniyordu. 1985 yılından bu yana askeri bir darbenin objektif koşulları birikip üstüste yığılıyorlardı. Son bir kaç yıl içinde eski düzen tamamen çökmüş, enkazı orta yerde dururken, yeni düzen, restore edilmek istenen vahşi kapitalizm, gelişmekte güçlük çekiyor, engeller, pasif de olsa dirençlerle karşılaşıyordu. Olağan yöntemlerle bu engelleri aşmak zaman alıyor, sürecin ilerlemesinde tam randıman sağlanamıyordu. Devlet otoritesi yok veya dağınık, politik iktidar parça parça dökülüyor. Birliği oluşturan cumhuriyetler birer merkezkaç kuvvete dönüşmüş, merkezi iktidarın yetkilerini gaspediyor, bağımsızlıklarını ilan ediyor, sosyal düzen daha beter bir seyir izliyor. Kısacası ülke bir dağılma ve yıkılına sürecinde hızla ilerliyordu. 19 Ağustos girişiminin böyle bir döneme tekabül etmesi hiç de şaşırtıcı değil, tam tersine ideal bir ortamın ürünü. Nitekim F.Mitterrand "Eğer Gorbaçov'a yardım etmezsek bir gün karşımızda bir Sovyet Maraşali buluruz" derken bir kehanette bulunmuyor, sadece tarihsel deneyime işaret ediyordu.

Darbe girişiminde bulunan kadro SSCB'nin en üst düzeydeki politik, askeri, ekonomik ve idari sorumluları. Bunların kulislerde darbeyi nasıl tezgahladıklarını bilmiyoruz. Bu konuda tatmin edici herhangi bir açıklamada bulunulmadı ve özenle kaçınılıyor. Konu hakkında bugüne kadar ileri sürülen iki ihtimal var. İlki ve en ciddiye alınanı darbecilerin parti- kızılordu- KGB adına hareket ederek reformlara son verme, ve Brejnevvari bir düzeni yeniden tesis etme niyetleri. Bunların adı geçen örgütlerin en üst düzeydeki sorumluları oldukları açık, görevlerine Gorbaçov tarafından atanmışlardı. Kimi çevreler tarafından coşkuyla selamlanan darbecilerin ilk ve son bildirgelerini dikkatle okuduk. Sosyalizm terimi bir defa olsun kullanılmamış, vatan-millet-sakarya edebiyatının Sovyet versiyonu. Ayrıca aynı gün Yanayev'in F.Mitterrand'a ilettiği mesajda reform hareketinin daha da derinleştirilerek hızlandırılacağı teminatı veriliyor. Vatanın bütünlüğü, milletin bölünmezliği, ekonomik bunalım, sosyal barış sözkonusu.

İkinci hipotez darbe günü eski dışişleri bakanı Şevernadze tarafından ortaya atıldı. Hemen küllendirilip unutturulmak istendiyse de halen tartışma konusu. Bu ihtimale göre Gorbaçov'un onayı ve desteği ile bu darbe tezgahlanmış, amacı ise mevcut sürecin önünü açarak hızlandırmak.

Bu hipotezlerden hangisinin gerçeğe tekabül ettiğini bilmiyoruz. Fakat sonuç itibariyle ortada duran somut gerçek şudur ki; darbe girişimi kapitalizmin zaferini SSCB'de taçlandırdı. Girişimin başarısızlıkla sonuçlanmasının yarattığı ortam yeni yetme Sovyet burjuvazisine oldukça elverişli bir konumda saldırıya geçmesinin olanağını verdi. Bundan sonra kapitalist sürecin gelişmesi önünde rastlanan her engel zora başvurularak aşılmak istenecektir. Sovyetler Birliği gibi bir ülkede ekonomik liberalizmin politik liberalizme tekabül etmesi mümkün değildir, öyle olmasının en ufak bir şansı yoktur. Atılan "barış, demokrasi ve özgürlük" şiarları sadece Sovyet burjuvazisi için geçerlidir. Baskı, sansür, kapitalizme paralel ve eşgüdümlü olarak yürüyecektir Sovyetler Birliği'nde. Darbe girişimini izleyen günlerde bunun ilk adımları atıldı.

Önemli olanın darbe girişiminin objektif olarak oynadığı tarihsel rol olduğunu söyledik. Sovyetler Birliği bir sistemden bir başkasına geçişin sancılarını yaşadı ve halen de yaşayacaktır. Sıkıntıların bu derece karmaşık ve boyutlu olmalarının nedeni yıkılan düzenin bu ülkede köklü bir tarihsel geçmişe sahip olan sosyalizmin uzantısı

olmasından, geçiş döneminin barışçıl, evrimci ve dolayısıyla zamana serpili olmasından kaynaklanıyor. İnsanlık tarihi evrimle değil, devrimle ileri aşamalara sıçramıştır. Sovyetler Birliği'nde yaşananın bir karşı-devrim olması 1 günde bu gerçeği değiştirmiyor, tarihsel bir perspektife oturtulduğunda onunla çelişmiyor. Sorun, Sovyet deneyiminde, kapitalizmin sosyalizmden üstün ve ileri bir düzen olduğu anlamına gelmiyor. Sosyalizmi SSCB'de yıkan kapitalizm değil, sosyalist pratiğin içinde taşıdığı zaaflardır, hatalardır, eksiklerdir.

Darbe girişiminin oynadığı objektif tarihsel rol yıkılan sosyalizmden arta kalan artıkların ayıklanarak kapitalizmin yolunun açılması olmuştur. Geriye kalan her şey talidir. Kaldı ki sorun SSCB ile sınırlı değildir. 19 Ağustos'tan bu yana toplu işten atmaların Batı Avrupa'da günübirlik bir pratiğe dönüşmesi, dünyada komünist, sosyalist etiketini taşıyan ne varsa hepsinin toplu sorguya çekilmek istenmesi bir tesadüf değildir. Dünya burjuvazisi zaman geçirmeden SSCB'deki zaferini bir sıçrama tahtasına dönüştürerek dünya sathında üstünlüğünü kabul ettirmek, pekiştirmek istiyor. Zira burjuvazi çok iyi biliyor ki, bu süreç hep böyle devam etmez, kapandıktan sonra kendi çelişkileri gündeme gelir. Sorun o noktaya henüz gelmeden alternatif sistemin teorisini, pratiğini, kültürünü, geleneğini toplu bir likidasyona tabi tutmaya çalışıyor.

19 Ağustos darbesi neden başarısız kaldı? Darbeye direnen kesime gelmeden önce darbecilerin temsil ettikleri güçleri gözden geçirelim. SBKP üçlü gücün beyni olarak tanıtıldı. Oysa SBKP bir parti, bir örgüt olmaktan çoktan çıkmış, cançekişen, çürümüş bir aygıttır. Adı olan, sembolik bir varlıktır, fakat kendisi yoktur. Bir çelişkiler, zıt çıkarlar yığınıdır. 150 bin civarındaki maaşlı kadrosuna iş olanağı sağlayan bir işyeridir. Kaldı ki, bu idari işletmenin üyeleri bir kenara ücretli çalışanları yerinden kıpırdamamışlardır. En üst düzeydeki bir kaç şef bu insiyatifi almışlardır, yani Yanayev ve en yakın meslektaşları.

İkinci güç Kızıl Ordu. Kızıl Ordu adına Mareşal Yazof tek başına darbe yapmaya kalkmıştır. Gülünçtür bunu söylemek ama bundan başka sonuç çıkmıyor. Ordu harekete geçmemiş, subaylar, generaller, mareşaller kendileri adına yapılan bir eylemi basın ve yayın organlarında izlemekle yetinmişlerdir. Bir tek insana tokat atılmamış, kimsenin burnu kanamamıştır. Rus parlamentosu önünde ölen dört kişi, askerler tanklarıyla kaçarlarken ezilmişlerdir. Şaka mı ettiler, darbe mi yaptılar karar vermek hiç de kolay olmuyor.

Üçüncü güç KGB ve İçişleri Bakanlığına bağlı özel timler. Bunlar tek başlarına SSCB gibi dev bir ülkeyi denetleyen güçler, yüzbinlerce insanı seferber edebiliyorlar. KGB tek başına dünyayı titretiyordu. Boris Yeltsin'in telefonunu kesmeyi dahi başaramadılar. Bu bir tesadür müdür?

Kısacası bütün göstergeler şunu gösteriyor ki, 19 Ağustos girişimine klasik anlamda bir darbe denemez. Eğer gerçekten bir darbe yapılmak istenseydi, kan dökülür ama amacına kesinlikle ulaşılırdı ve dünyayı titretirlerdi. Ayrıca, Batı 1981'de Polonya için yaptığı taşkınlığı tekrar etme cesareti dahi gösteremezdi. Zaten ilk tepkiler böyle bir ihtimal gözetilerek gösterildiler. Bush anayasaya aykırıdır demekle yetindi, Mitterrand yeni Sovyet yöneticilerinin kendisine özel mesaj göndermesiyle gurur duydu, sadece Yeltsin ve Gorbaçov'un can güvenliğinden endişelenmek durumunda olduğunu belirtti.

Darbeye direnen kesim kimlerden oluşuyordu ve nasıl direndiler? Boris Yeltsin direnişi başlatan ve madencileri genel greve çağıran ilk şahsiyet oldu. Kitlesel bir direniş olmadı ve madenciler greve gitmediler. Darbeye direnenler iş çevreleri oldular, yani Sovyet burjuvazisi. Yeni yetme burjuvazi barikatlarda çatışmayı, tanklara karşı yürümeyi, bu cesareti nereden alıyor. Mutlaka birilerinin bir bildiği vardı. Şevernadze darbenin ilk faaliyetlerinde düzenlediği basın toplantısında Gorbaçov'un bu darbede parmağı olabilir demesi neyin işaretiydi? Bu özgürlük savaşçılarının kutsanan kahraman mücadelesinde gösterdikleri eylemliliği Kommersant gazetesine dayanarak sıralayalım. Bu gazete Moskova iş çevrelerinin ekonomik sorunlarını dile getiren günlük bir yayın organı.

* Rusya iç çevreleri Kongresi darbenin ilk saatlerinde Rus parlamentosuna on kamyon, beş araba yiyecek maddesi, arabalar dolusu ilaç, pansuman malzemesi ve şırınga gönderdi. Ayrıca parlamentonun korunması için 300 özel eğitilmiş insan ve kamyonlarla odun tedarik etti.

* Mals şirketi, Sojuzinterprom, Moskova Ticaret Borsası, Elbim Bankası, Reguion ve Asko sigorta şirketleri mücadeleyi yürüten Kongreye (yukarda adı geçen iş kongresi) 1 milyon Ruble yardımda bulundular.

* İş çevreleri, bankalar, iş borsaları Parlamento

çevresinde barikat kurulması için 300 araba tesis ettiler.

* Moskova Ticaret Borsası "direnişçilerin" yağmurdan korunmaları için 10 otobüs gönderdi.

* Rus Bankalar Birliği Başkanı Egorov'a göre ticaret bankaları çuvallarla 15 milyon Ruble gönderdiler.

* Rus Parlamentosunun dış dünya ile ilişkilerini Sovamer Trading adlı Amerikan şirketi telefon hattını bedava hizmete sunarak sürekli ve direk ilişki sağladı.

* Bankalar, borsalar, şirketler matbaalarını Yeltsin'in açıklama ve bildirilerini bedava bastırıp dağıttırdılar.

* İşçevreleri 80 faxı Yeltsin'in dış dünya ve SSCB içinde haberleşmesine kolaylık sağlamak için kullandırdılar.

* Astro-Vaz Sigorta Şirketi Yeltsin'in genel grev çağrısı ile zarar görecek işyerlerinin kayıplarını sigortaladı. Bu pratiğe dünya sigorta tarihinde ilk kez rastlanıyor.

* SSCB işverenleri, Borsalar Birliği, Bankalar Birliği bir fon kurarak Rus beyaz sarayını koruyanlara 1,5 milyonu aşkın ruble yardımda bulundular.

* Delovaia Rossia Ticaret Bankasının darbenin zararlarını karşılamak için oluşturduğu fona işverenler bir milyon Ruble yatırdılar.

* Moskova karma şirketleri derneği kurduğu fonla direnişte ölenlerin ailelerine 50 bin Ruble yardım yapılacağı kararlaştırıldı.

* Moskova uluslararası ticaret bankası Rus hükümetine 10 milyonu aşkın miktarda bir hibede bulundu. Amaç ihtiyaçlar karşılansın, ölenlerin ailelerine yardım.

* Associacia Amixt adlı Moskova şirketi bir Rus ordusu kurulması ve darbenin zararlarının telafi edilmesi için 1 milyon Ruble yardım etti.

Bu listeyi daha da uzatmak mümkün, fakat bir fikir edinmeye yetiyor. Yalnız kapatmadan önce Moskova sokaklarında direnen "demokrasi savaşçılarının" bir başka ihtiyacının nasıl karşılandığını anlatmadan geçemeyeceğiz. Rus sigarası değil yabancı sigara bedava içildi. Mc Donald's'ın hamburgerleri, Pizza Hut'un pizaları daha iyi direnebilmek için direnişçilere hayatlarında ilk defa bedava ve bolca tattırıldılar. Coca Cola'sın Amerikanvari şenlik olur mu? O da bedava, istenildiği kadar içildi ve bu sayede zafer kazanılmış oldu.

İşte burjuvazinin Rus devrimi diye tanıttığı ünlü Ağustos direnişinin ilkçekirdekleri böyle bir araya getirildi. SSCB'de kapitalizmin önü tamamen açıldıktan sonra bu ilk müfrezeler etrafında cüzi bir kitle zaferi kutlamak için sokaklara döküldü, fakat iddia edildiği gibi Sovyet halkı, Sovyet işçi sınıfı meydanlara yığılarak darbeye engel olmadılar. Darbe girişimi kendi tutarsızlığı, ufuksuzluğu altında çökerek ezildi. SSCB yeni bir döneme girmiş bulunuyor, vahşi kapitalizm dönemi, ilginç gelişmelere gebe bir dönem.

300 maden işçisi direniyor

(Başlarafı s..27'de)

yası, madencilere dışardan gelen dayanışma, yardım vb. desteği engellemek için bir çok zorbalıklara başvurmaktadır.

Hakkı Köse neye güveniyor? Elbette "Adalet mülkün temelidir" yasası ve onun nimetlerine herhalde.

Tüm düzen partileri bu direniş konusunda sahtekar yorumlar yapmaya çalışıyorlar. SHP ise yine her zamanki gibi işçileri kandırabilmek için en iyi yalanları tezgahlamaktaydı.

Maden- İş Genel Başkanı Ş.Denizer'in bu direnişi başladığı günlerde duymadığını söylemesi ve direnişe gereken desteği sunmadaki isteksizliği, sendika ağası kimliğinin ta kendisi ile ilgilidir.

Resmen çıkışa uğrayıp, dağda direnişte olan madenciler açısından şu açık: "Düzen partilerinden hiçbir beklentileri yok, amaçları sadece sendikal hakkı kazanmak değil, bunu da aşmak". Politik ve siyasal bir uğraşla kendilerini yoğuran komite şunu açıkça ifade edebiliyor; *"Amacımız işçilere, devleti, kapitalizmi anlatmak, teşhir etmektir. Sorunlarımız sosyalizmle çözülecektir, biz bunun bilincindeyiz."*

Burada *Ekim*'e ciddi bir eleştirim var. *Ekim*, ülkede bir takım gelişmeler konusunda aktüel davranamıyor ve eksik kalıyor. Paşabahçe grevi, Hava- İş çalışanlarının grevleri, Kürdistan'da 100 bine yakın insanın yürüdüğü cenaze töreni vb. gelişmeler konusunda pek fazla habere rastlamamak ilginç ve bu bir prestij kaybına yolaçıyor.

C.Yücel

(Baştarafı s.40'da)
ise, hücre ve organların rapor verme konusunda yükümlü kılınmaları, bu yükümlülüğe işlerlik kazandırılmasıdır. Tabandan merkeze doğru işleyen bilgi akımının esas mekanizması olan rapor sistemi (parti-örgüt) içi alaniyetin de en dolaysız aracıdır.

Öte yandan MYO, ancak işçi sınıfı mücadelesinin politik, taktik ve örgütsel sorunlarından haberdar olduğu oranda politik çözümlemeleri, taktik ilkeleri, genel örgütlenme görevlerini bugünün güncelinde somutlaştırarak üretebilir, ve ancak işçi sınıfının ve devrimci hareketin karşılaştığı güncel sorunlar hakkında vaktinde bilgilendirildiğinde gereken müdahaleyi zamanında gerçekleştirebilir. Ancak gerek organların raporlarında, gerekse de okurların kaleme aldığı mektuplardaki anlayış hiçbir zaman kuru bir habercilik olmamalıdır. MYO'muza olayların yorumları, analizleri, deneyimleri, bu konuda yapılan tartışmalar yansımadığı takdirde, MYO'muz da gerçek zenginliğine kavuşamayacaktır. Öte yandan kendi faaliyet alanı ile ilgili tek tek verileri saptamakla kalmayıp, bunları işçi sınıfı ve devrimci hareketin geneli açısından değerlendiren, bundan tüm hareketimizi ilgilendiren güncel ve taktiksel sonuçlar çıkartabilen yetkinlikteki kadrolara ne ölçüde sahip olduğumuz veya bu yeteneği taşıyan kadroları ne denli eğitebildiğimiz ise ayrıca sorulması gereken bir soru.

Kadroların ve tabanın yükümlülüğü ise MYO'da yayınlanan yazıları titizlikle incelemek, orada yer alan perspektifleri özümsemek, buradan çıkarabildiği sonuçları kendi faaliyet alanında somutlaştırmaktır. MYO'ya bu ciddiyet ve sorumluluk duygusuyla eğilen her kadro, özelden kalkarak geneli yakalayan ve hem özele hem de genele müdahale yeteneği olan yazıların ışığında kendisini eğitebilir. Bu gerçekleştiği ölçüde birey veya organ, daha önce merkezi bilgilendirmek amacıyla kaleme aldığı yazılara ayrı bir zenginlik ekleyebilecek, ve böylece dolaysız olarak *Ekim*'in ideolojik zenginliğine de katkıda bulunacak düzeye ulaşabilecektir.

MYO'nun diğer bir sorunu, yukarda bir boyutuyla değinildiği gibi gereken titizlik gösterilerek okunmamasıdır. MYO'nun kadrolardan başlayarak taraftarlar, sempatizanlar ve öncü işçi kuşağı tarafından yeterince okunup, incelenip, değerlendirlememesi, bir yanıyla MYO'nun işlevine soyunamamış olmasıyla dolaysız bağlantılıdır, ancak bununla sınırlı değildir. En doyurucu içeriğe sahip bir MYO da sadece okunduğu ve değerlendirilebildiği oranda işlevli olabilir. Kısacası MYO'nun içeriği ile, bu içeriğin okur tarafından titizlikle incelenmesi diyalektik bir ilişki içindedir. Bu ilişki üretken kılındığı oranda MYO gerçek zenginliğine kavuşacaktır.

Öncü işçi kuşağının ve kadroların politik-teorik eğitiminde MYO'nun önemi tartışmasızdır. Ancak bu eğitimin yükü daha çok ikili veya örgütsel görüşmelerin omuzuna yıkıldığı ve bu anlamda da politik eğitimin kısır kaldığını gözlemlemekteyiz.

MYO'nın üç ayağına kavuşmasıyla, yani hem rapor sistemini oturtulması, hem okurun "okur" görevini yerine getirmesi ve hem de MYO'nun işçi sınıfı hareketinin siyasal örgütlenişinin aracı haline gelmesiyle, MYO kadroların ve öncü işçi kuşağının esas politik eğiticisi haline gelebilecek, ikili görüşmeler ise MYO'nun destekleyici aracına dönüşeceklerdir.

Özetle: Özlenen siyasal bir örgüt ve işçi gazetesidir. Yukarda sayılan zaafların aşılması daha işlevli bir MYO'nun yolunu açacaktır. Sayfa sayısının düşürülmesi, periyodun en az 15 güne indirilmesi, politik çözümlemelerin öncü işçi kuşağına daha çok hitab eden yalın bir dille, kısa ve tok yazılar yoluyla yazılması gibi önemli, teknik adımlar ayrıca önümüzde durmaktadır...

Kamu işyerlerinde gelişmeler

(Baştarafı s.12'de)
germek mümkün gözükmemektedir. Bugünden işçiler fabrikalarda bu konuyu tartışmalı, , etkili eylemler, fabrika işgalleri, direniş ve yürüşler örgütlemenin yol ve yöntemlerini araştırmalıdır. Tüm bu gelişmeler ile birlikte sorunların çözümünde esas görev, sınıf bilinçli işçiler, devrimci ve sosyalistlerdedir.

İşçi hareketinin tüm bu çok boyutlu sorunlarını ifade edebilecek, çözümü için politikalar üretebilecek, sınıfın güçlü, yığınsal eylemselliklerinin heba olmasını önleyecek, ona önderlik edip yönlendirecek, onu iktisadi bir çember içinde sıkışmış mücadelesinden dışa çıkarabilecek, bütünleşebileceği partisinin olmaması, sınıf hareketinin hala en zayıf yönünü oluşturmaya devam etmektedir. Çaba ve enerjimizin büyük bölümünü bu yakıcı sorunun çözümü için harcamalıyız.

Sidar Yılmaz /İstanbul

Merkez Yayın Organının işlevi üzerine

Su DÖNMEZ

MYO'muz son bir kaç aydır bir zenginlikle bir kısırlığı içiçe yaşıyor.

Konferansımızın sonuçlandırılmasından sonraki süreçte MYO'muz sayfalarının büyük bir kısmını Konferansın değerlendirme ve kararlarına ayırdı. Ekim'in ideolojik önderi ve Marksizm-Leninizmin kürsüsü olarak MYO bunu yapmakla önemli bir görevi yerine getirmiş oldu. Hareketin 4 yıllık sürecinin Konferansta somutlaştırdığı ideolojik olgunluk ve duruluk, ancak kadrolara, öncü işçi kuşağına ve onun ötesinde çeşitli devrimci örgütlerin tabanında dağılmış M-L potansiyele illegal MYO'muz yoluyla, bu etkili ve dolaysız yoldan ulaşabilirdi.

MYO'da bugüne değin yayınlanan Konferans metinleri henüz hedeflenen tüm "adreslere" bir takım aksaklıklar, hantallıklar ve olanaksızlıklar nedeniyle gidemediyse de, olumlu yankısı, çekim gücünün etkisi, şimdiden hissedilir ölçüde bize ulaşmış bulunuyor.

Ne ki, MYO'muzun son bir kaç aydırki bu önemli gücü, bunun ötesinde taşıdığı zayıflıkları ve zaafları unutturmadı, tam aksine netleştirdi, daha yoğun tartışılmasına yolaçtı. Öyle ki, bugün artık MYO'muzun omuzladığı teorik yükün ağırlığının, sayfaların sınırlılığı, MYO'nun bir siyasal işçi gazetesi için uzun sayılabilen 1 aylık periyodu ve bundan doğan boşluğun, broşür vb. gibi yayınlarla henüz yeterince desteklenemiyor oluşu da gözönünde alındığında, bir hantallığa ve kısırlığa yol açtığı açıkça görünen bir gerçek haline geldi.

MYO'nun işlevini, işçi sınıfı ve komünist hareketin günün ve dönemin politik, taktik ve örgütsel sorunlarına ışık tutmak, bu sorunlardan hareketle kadrolara ve öncü işçi kuşağına perspektif sunmak, ideolojik açılımlarını işçilerin ve kadroların nezdinde yakıcı hale gelmiş somut, güncel ve tarihsel problemlerden yola çıkarak, yine somut taktikler üreterek, somut hedefler belirleyerek geliştirmek, böylece düzenle çelişkisi olan her işçinin elinde rehber, her kadronun bilincinde ise müdahale gücü niteliğine kavuşmak olarak saptadığımızda, gazetemizin bugünkü şekliyle bu işlevi yeterince yerine getiremiyor olduğunu görürüz.

MYO ancak hareketin çizgisini, gelişen işçi sınıfı mücadelesinin hergün bir yenisini ortaya koyduğu sorunların üzerinde ve bu sorunlara ışık tutarak, hergün yeniden ürettiği oranda gerçek anlamda hereketin ideolojik önderi haline gelebilir.

Örneğin MYO'muz Temmuz sayısında bir yazı ile bugün sınıfın gündemine yerleşmiş, canlandırılmaya çalışılan bir DİSK'ten yola çıkılarak, hem işçi sınıfına ve marksist-leninist kadrolara DİSK'e karşı alınacak tavır konusunda özlenen somut perspektifler sunabilir, hem de bu vesileyle devrimci hareketin büyük bir kısmında varolan ve işçi hareketini etkisinde tutan sendikalist bakış açısının tarihsel boyutlarını da içine alarak işleyip, teşhir edebilirdi. MYO'nun eksikliğinin bir başka, önemli örneği, hareketimizin inisiyatifiyle geliştirilen ve kadro ve taraftarlarımızın canla, başla aylardır enerjilerini sarfettikleri kurultay çalışmasının çeşitli yönleriyle, bu çalışmaya katılan kadrolar tarafından istenen zenginlikte gazetemize aktarılamamasıdır. Siyasal önderliğin de sorumluluğunu taşıdığı bu önemli zaaf, kurultayın geçen sayıda kısmen daha bütünsel bir tarzda işlenebilmesiyle yalnızca hafifliyor. Gazetemize çeşitli mektuplar aracılığıyla ve ancak çok kısıtlı yansıyan örgütsel sorunlarımızla ilgili ise, yolaçıcı olabilecek, sorunların genel karakterini yakalayan, bu genel zaafların teşhir eden, tartışan, alternatif üreten yazılara rastlamak da pek mümkün değildir. Kısacası bugün için MYO'muz tüm teorik zenginliğine rağmen, ne yazık ki bir yönüyle de hem kadroların hem de ileri işçilerin gereksinmelerini karşılamaktan henüz uzak olduğunu söyleyebiliriz.

MYO'muzun özlenen içeriği ve işlevine kavuşmak, işlevini tüm boyutlarıyla yerine getirmesi için atılacak ilk ve köklü adım siyasal önderliğinin veya yazı kurulunun bu doğrultuda bir yönelime gitmesidir. Ancak bu yönelimin başarıya ulaşması bir çok koşula bağlıdır. Bu koşullardan en önemlisi tabandan merkeze doğru kesintisiz sağlanması gereken bilgi, yorum, deneyim, analiz akışıdır. Bunun araçlarından biri her okurun aynı zamanda yazar olarak işlevlendirilmesi, bir diğeri

(Devamı s.39'da)